

HOLDANGYAL

TADZSIK
NÉPMESÉK

HOLDANGYAL

TADZSIK NÉPMESÉK

EURÓPA KÖNYVKIADÓ BUDAPEST 1970

Válogatta, fordította, az utószót és a jegyzeteket írta Jeremiás Éva

A verseket Szerdahelyi István fordította

HOLDANGYAL

TADZSIK NÉPMESÉK

EURÓPA KÖNYVKIADÓ BUDAPEST 1970

Válogatta, fordította, az utószót és a jegyzeteket írta Jeremiás Éva

A verseket Szerdahelyi István fordította

A SZAMÁR UTAZASA

Egyszer a szamár megelégette a munkát, és elhatározta, hogy Mekkába megy.

„Mekkába megyek, meglátogatom Mohamed sírját, *hadzsi*⁽¹⁾ leszek, és úgy jövök haza. Akkor majd senki sem merészel parancsolgatni nekem, hogy dolgozzam” – ezt főzte ki magában a szamár, és elindult Mekka felé.

Ütközben egy kerítés került elébe. A kerítés tetején egy kakas gubbasztott, és hangosan kukorékolt. Mikor megpillantotta a szamarat, megszólította:

– Hé, szamár, hová mész?

– Mekkába, meglátogatom Mohamed sírját. Hadzsi akarok lenni, akkor soha többet nem kell tömöm magam a dologban – felelte a szamár.

– Ó! Mekkába én is elmennék! Nem viszel magaddal? – kérdezte a kakas.

A szamár ráállt, és indult tovább a kakassal Mekka felé. Mentek-mendégéltek már egy jó ideje, mikor összetalálkoztak egy kecskével.

– Hé, cimborák, merre visz az utatok? – kíváncsiskodott a kecske.

– Mekkába megyünk, hadzsi leszünk, soha többet nem dolgozunk – felelte a szamár és a kakas.

– Ó! Mekkába én is elmennék! Vigyetek engem is magatokkal – könyögött a kecske.

– Gyere – felelte a szamár meg a kakas, és kettő helyett most már hárman voltak.

A szamár, a kakas meg a kecske útnak eredtek. Mentek, mentek, találkoztak egy vakonddal.

– Hé, cimborák, hová igyekeztek? – kérdezte a vakond.

– Mekkába, elzarándokolunk Mohamed sírjához. Hadzsi szeretnénk lenni, hogy soha többé ne dolgozzunk – felelte a szamár, a kakas és a kecske.

– Ó! Mekkába én is elmennék! Vigyetek magatokkal – kérlelte őket a vakond,

– Gyere csak – válaszolták mindhárman.

Mentek, mentek, amíg el nem fáradtak. Közben beesteledett.

– Pihennünk kell – mondta a szamár. – Ott egy domb, ni, felmegyünk a tetejére, és alszunk egyet.

A szamár, a kecske, a kakas meg a vakond felment a domb tetejére, és lepihentek. Éjfél felé farkasok vonultak el a domb mögött. Megorrontották, hogy a domb tetején van valaki.

– Na, ki a legfiatalabb közülünk? Ugorj csak, nézd meg, ki van azon a dombon! – parancsolta a farkasvezér.

Egy fiatal farkas fölsompolygott a dombra, és már messziről megpillantotta a szamarat.

„Ha visszatérek és azt mondom a társaimnak, hogy egy szamár alszik a dombtetőn, nem fognak majd hinni nekem. Azt gondolják, hogy inamba szállt a bátorságom, és mentem az irhámát – gondolta magában a farkas –, ezért titokban odalopózkodom, s letépem a farkát. Ha azt megmutatom, majd hisznek nekem.”

A farkas felmászott tehát a dombra, és titokban a szamár közelébe surrant.

A szamarat az álom elkerülte, így észrevette a farkas közeledtét, de alvást színlelt. A farkas a szamárhoz settenkedett. „Most megcsípem” – gondolta magában, de a szamár felemelte hátsó lábát, és úgy összeszorította a farkas kobakját, mintha harapófogóba zárta volna.

A farkas félelmében üvölteni kezdett. Nosza, felriadt a vakond, a kakas meg a kecske. A vakond sietve túrni kezdte a földet, hogy elbújjon. A kakas a domb tetejére repült, és harsányan kukorékolni kezdett. A kecske pedig fejét leszegte, s a farkas oldalába bökött a szarvával.

A farkasnak több sem kellett, összeszedte minden erejét, kirántotta fejét a szamár patái közül; s hátra sem pillantott, futott inaszakadtából.

Mikor társaihoz ért, alig tudta kinyögni a nagy reszketéstől:

– Gyorsan szedjük a lábunkat. Nagy csapás fenyegeti a fejünket!

– Mondd már, kik voltak azok? – kérdezte a vén farkas.

– Nem is tudom, mit is mondjak. Az egyik olyan kovácsféle volt, úgy megszorította fogóval a fejem, hogy szinte összelapította. A másik olyan volt, mint egy kalapácsvető, akkorát bökött rajtam, hogy majdnem belehaltam. A harmadik biztosan *molla*^[2] volt. Felment a

dombtetőre, és már a temetési éneket kezdte kántálni. A negyedik pedig már a sírt ásta nekem. Én magam is csodálom, hogy nem hagytam ott a fogamat.

A farkasok igencsak megrémültek ezekre a szavakra, és elináltak, amerre láttak.

A szamár, a kakas, a kecske és a vakond is odafüleltek a farkas szavaira.

– Ha engem már most mollának tartanak, mi szükségem van arra, hogy hadzsi legyek? – szólta a kakas a magasból.

– Ezek után én sem megyek hadzsizarándoklatra – jegyezte meg a vakond, és elrejtőzött odújában.

– Kettőnél jobb a három – mondta a kecske –, én is veletek tartok, és sehová sem megyek.

– Ha így áll a dolog, háromnál még jobb a négy, én sem válók el tőletek – döntött a szamár, miközben a farkasok menekülését nézte.

Így a szamár is felhagyott tervével, nem lett hadzsi belőle.

A TYÚK, A KACSA MEG AZ EGÉR

Együtt éldegélt egy tyúk, egy kacsa meg egy egér. Egy szép napon a tyúk néhány gabonaszemet talált, és boldogan mondta társainak:

– Búzaszemet találtam, búzaszemet találtam! Meg kéne őrölni, ki viszi el a malomba?

– Én nem viszem! – kiáltott a kacsa.

– Én sem – mondta az egér.

A tyúk hát maga vitte a malomba a búzát. Beledobta az őrlőbe, lisztet őrölt, zsákba rakta.

– Ki viszi haza a lisztet? – kérdezte a tyúk.

– Én nem viszem! – kiáltott a kacsa.

– Én sem – mondta az egér.

Mit tehetett a tyúk, maga vitte haza a lisztet.

– Ki gyúr tésztát belőle? – kérdezte otthon a tyúk.

– Én nem gyúrok! – kiáltotta a kacsa.

– Én sem – mondta az egér.

A tyúk gyúrt tésztát a lisztből.

– Ki hasogat tűzifát, ki fűti a kemencét? – kérdezte a tyúk.

– Én nem hasogatok tűzifát! – kiáltott a kacsa.

– Én nem fűtök be a kemencébe! – mondta az egér,

A tyúk tüzet rakott, a kemencét befűtötte.

– Ki tapasztja a kenyeret a kemencébe? – kérdezte a tyúk.

– Én nem tapasztom! – szólt a kacsa.

– Én sem! – mondta az egér.

A tyúk tapasztotta a kenyeret a kemencébe.

Elkészült a pirosra sült, forró, finom kenyér. A tyúk az asztalkendőre helyezte a kenyeret, és megkérdezte:

– Ki eszi meg a kenyeret?

– Én eszem meg! – szólt a kacsa.

– Én eszem meg! – mondta az egér.

– Nem! Ti nem dolgoztatok érte, a kenyérből sem esztek! – válaszolta a tyúk, és nem engedte az asztalhoz dologtalan társait.

A RÓKA

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy róka. Állandóan lopkodta a falu tyúkjait, s szinte mást sem evett. Telt-múlt az idő, és a róka megvénült. Nem futotta már erejéből a tyúklopkodásra. Ettől fogva kénytelen volt ravaszsággal és csellel tengetni életét.

Egy napon már pirkadatkor felkelt, molla-ruhát öltött, turbánt csavart a fejére, botot vett a kezébe, és az olvasót morzsolgatva a faluba indult. Ahogy kullogott, egy eresz szélén kukorékolni kezdett egy kakas, és hangjával felébresztette az embereket. Mikor megpillantotta a rókát, rászólt:

– Ej, te ármányos róka, turbánt tettél a fejedre, botot vettél a kezedbe, sejkruhába öltöztél, ugyan bizony csak nem az aprójószágot akarod becsapni?

– Ugyan, kakas, ne beszélj így! – méltatlankodott a róka, – Igaz, hogy megöregedtem, de bűneimet megbántam, többé nem nyúlok az állatokhoz, Találtam egy kertet, olyan, mint a Paradicsom, szőlő és gyümölcs terem ott, köles és búza érik benne, jóízű álmot kínál, nincs hiányom semmiben.

– Róka, igazat beszélsz? – hitetlenkedett a kakas.

– Hát persze hogy igazat! – felelte a róka. – Csak nem gondolod, hogy ilyen vén fejjel hazugságra vetemedem?

A kakas gondolkodott egy kicsit, majd így szólt:

– Ej, róka, nem vinnél el a kertedbe? Egy kicsit gyönyörködnék, pár szem búzát csipegetnék, a hasamat megtölteném.

– Miért ne vinnélek, gyere, menjünk! – ajánlotta a róka.

A kakas a rókához szegődött, és útnak indultak. Amint mentek-mendegéltek, egy tyúk került eléjük;

– Kot-kot-kot! – kotkodácsol, fölrepült a kerítés tetejére, és ott megült.

– Ej, ez a sátánfajzat róka! – szólt a tyúk. – Sejknek adja ki magát, rászedte a kakast, és most viszi, hogy megegye!

A rókának szempillája se rebbent, a kakas szólt helyette:

– Ugyan már, te tyúk, ne beszélj így! A róka megöregedett, bűnbánatot tartott, többé nem bántja az állatokat. Van egy kertje, olyan, mint a Paradicsom, szőlő és gyümölcs terem ott, köles és búza érik benne, jóízű álmot kínál. Oda megyünk.

– Róka, igaz ez a beszéd? – kérdezte a tyúk.

– Igaz hát! – bizonygatta a róka. – Talán nem hiszel a kakas szavának?

A tyúk gondolkodott egy keveset, majd így szólt:

– Nem szegődhetnék hozzátok? Én is körülnéznék egy kicsit, pár szem kölest, búzát csipegetnék, elverném az éhemet.

– Miért ne jöhetnél, gyere, menjünk! – mondta a róka és a kakas.

Azzal mindhárman útnak eredtek. Útközben egy fürj repült el mellettük. Egy dombocskára telepedett, és megszólította őket:

– Ej, te sátánfajzat róka! Sejknek álcáztad magad, rászédted a kakast és a tyúkot, és most viszed, hogy megegyed őket.

A kakas és a róka hallgatott, a tyúk válaszolt:

– Ej, fürjecske, ne beszélj így! A róka megöregedett, bűnbánatot tartott, többé nem bántja az állatokat. Van egy kertje, olyan, mint a Paradicsom, szőlő és gyümölcs terem ott, köles és búza érik benne, jóízű álmot kínál. Mi most oda megyünk.

– Ej, róka, igaz ez a beszéd? – kérdezte a fürj.

– Igaz hát! – válaszolta a róka. – Talán nem hiszel a barátaidnak?

A fürj gondolkozott, és így válaszolt:

– Nem szegődhetnék hozzátok? Én is körülnéznék egy kicsit, pár szem kölest csipegetnék, elverném az éhemet,

– Miért ne jöhetnél? Gyere, menjünk! – felelte a róka, a kakas és a tyúk.

Most már négyen folytatták útjukat.

Jó ideje mentek már, mikor megszólalt a róka:

– Én már megöregedtem. Valamikor volt a közelben egy házacskám. Gyertek, pihenjünk meg ott egy kicsit, azután ismét útra kelünk.

A kakas, a tyúk meg a fürj beleegyeztek, és mentek a róka után. A róka egy barlang széléhez vezette őket.

– Parancsoljatok befáradni, igen tisztelt vendégeim! – mondta.

– Először ön menjen, ön idősebb nálunk! – udvariaskodott a kakas.

– Nem, nem – szabadkozott a róka –, ez az én házam, ti vagytok a vendégek, először ti menjete.

A kakas, a tyúk meg a fűrj bementek a barlangba. A róka a barlang szája elé ült, és így szólt:

– Ej, kakas, mondj nekünk egy mesét, hadd hallgassuk.

– Én nem tudok egyetlen mesét se, mondjon inkább ön, hiszen sok évet megért, világot látott, sok mindent tud – válaszolt a kakas.

– Ha mesét nem tudsz, akkor miért keltesz föl mindenkit hajnalok hajnalán hangos kukorékolásoddal? Ezért a bűnödért halállal lakolsz!

Azután a róka a tyúkhöz fordult, és így szólt:

– Ej, tyúk, mondj te egy mesét! Hadd halljuk!

– Honnan tudnék én mesét? – hebegte rémülten a tyúk. –

Mondjon ön, ön bölcs és okos!

– Ha nem tudsz mesét – mondta a róka –, akkor miért hasogatod az ember fülét hangos kotkodácsolásoddal a tojásrakás idején? Te is halált érdemelsz.

Azután a róka a fűrj felé fordult:

– Te is bűnös vagy, fűrj! Felrebbensz az emberek lába előtt, hogy megrémítsd őket!

– Nem – felelt vissza a fűrj –, ezzel a bűnnel nem vádolatsz engem. Vannak tanúim, akik tanúsítják, hogy ártatlan vagyok.

A róka így gondolkozott magában: „Ha tanúi vannak, akkor még egypár fűrj kerül a markomba, nemcsak egy, és két-három napig elvetem az evés gondját.” Így okoskodott, és a fűrj felé fordult:

– Menj és hozd a tanúidat! – ezzel elengedte a fűrjet.

A fűrj pedig surrogva kirepült a barlangból. Az erdőbe ment, ahol éppen egy ember vadászott a kutyájával. A fűrj a kutya elé ült. „Megfogom” – gondolta a kutya, de a fűrj továbbrepült, és ismét leült. A vadászkutya szaladt a nyomában, és azt hitte, hogy most már aztán nem menekszik előle. A fűrj azonban továbbreppent.

Így csalogatta a fűrj a vadászkutyát a róka barlangjához. A kutya pedig megszimatozta, hogy a barlangban állatok vannak. Bebújt a barlangba, meglátta a rókát, és rávetette magát.

– Íme, itt vannak a tanúim! – mondta elégedetten a fűrj.

– Hála neked, fűrj, megmentetted az életünket! – mondta a kakas meg a tyúk, és elindultak a falu felé.

A vadászkutya pedig a rókát cibálta erre, cibálta arra. Addig-addig cibálta, míg a lelke ki nem szállt a testéből.

A CSÍZ ÉS AZ ELEFÁNT

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy csíz. Egy fa tetején rakott fészket, ott rakta a tojásait, nevelgette a fiókáit.

Egy napon arrafelé jött egy elefánt, és a fához fente oldalát. A fa erősen megremegett, a csíz fészke lepottyant, a fiókák felsírtak, a földre estek és elpusztultak.

A csíz nagyon búsult a fiókái után.

Ahogy telt-múlt az idő, ismét fészket rakott, tojást tojt, és nevelte a fiókáit.

De jött megint az elefánt, és megvakarta a fával az oldalát. A fa jobbra-balra hajladozott, a csíz fészke leesett, a fiókák sírtak, a földre potyogtak és elpusztultak.

A csíznél most már betelt a pohár, és keserves sírásra fakadt:

– Ó, te könyörtelen elefánt, a fészkeket tönkretetted, fiókáimat megölted! Ezt most már nem úszod meg büntetlenül!

Az elefánt felemelte ormányát, és elnevette magát:

– Ej, te kis állat, alig látszol ki a földből, és így mersz beszélni velem, a hatalmas elefánttal? Menj és végezd a feladatodat!

A csíz ekkor könnyes szemmel, bánatos szívvel felkereste ismerősét, a bölcs varjút.

Amint megpillantotta őt a varjú ilyen állapotban, megkérdezte:

– Mi történt veled, miért sírsz?

– Ó, bölcs varjú – szipogott a csíz –, segíts rajtam! Jött egy elefánt, a fészkeket tönkretette, a fiókáim megölte. Erővel nem bírok vele, mondd meg, mitévő legyek?

A varjú így válaszolt:

– Rusnya volt az elefánt, meg kell őt ezért leckéztetni. Van egy barátom, gyere, elmegyünk hozzá, tanácsot tartunk nála.

A varjú barátja a darázs volt, hozzá ment a varjú meg a csíz, és elmondták neki a történeteket.

A darázs is nagyon meglepte az elefánt tette, és törte a fejét, miképpen büntethetnék meg. Végül így szólt:

– Van egy ismerősöm, gyertek, keressük fel, ott majd megtanácskozunk!

A darázs ismerőse a béka volt, az ő házába mentek. Összedugták a fejüket négyen, és közös terv született.

A darázs összehívta a társait, és mindnyájan az elefánthoz rajzoltak.

Mikor odaértek, a darázs belebújt az elefánt fülébe, és megcsípte. Az elefánt a fájdalomtól elvesztette a fejét, egyik oldalára feküdt, s fülét a földhöz dörgölte.

Ekkor a többi darázs is csípni kezdte az egész testét, még a szemét sem kímélték.

Az elefánt szeme feldagadt, vaksin pislogott, s néhány percig nyugton maradt. Hanem aztán nagyon megszomjazott.

Ekkorra már a béka sógorsága-komasága az árok szélére gyűlt, és hangos kuruttyolásba kezdtek. Az elefánt, ahogy a vizet kereste, a békák hangja irányába botorkált, és az árokparthoz ért.

Már majdnem belepottyant, mikor a varjú a feje búbjára ült és figyelmeztette:

– Ej, elefánt, fordulj meg, mert különben az árokba esel!

Az elefánt erre fejvesztve visszafordult. A békák ekkor odébb ugráltak, és ott kuruttyoltak. Az elefánt azt gondolta, hogy most már aztán megtalálja a vizet, ismét a békák hangja felé vette útját, és megint csak az árok széléhez ért. Majdnem beleesett, mikor a varjú ismét a fejére röpönt, és így intette:

– Ej, elefánt, fordulj meg, mert az árokba esel!

Az elefánt ismét visszafelé vánszorgott.

Így csalogatták a békák a szomjas elefántot néhányszor az árok széléhez, s csak a varjú fordította őt vissza a veszélyes útról.

Mikor az elefánt megint az árokparthoz ért, dagadt szeme kicsit lelohadt, és az egyik szeme félig kinyílt. Látta, hogy valóban egy árokparton áll, szedte hát a lábát gyorsan visszafelé. Ekkor a csíz felrepült előtte, és így szólt hozzá:

– Te, elefánt, túlságosan bíztál a nagyságodban, házacskámat tönkretetted, fiókáim megölted. Azt hitted, hogy büntetlenül tehetsz ilyet? Most aztán láthattad, ha mi egymással összefogunk, a hatalmas állatoknak is ellátjuk a baját.

– Bizony jó lecke volt ez nekem – szégyenkezett az elefánt –, és többször ilyet nem teszek.

Ettől kezdve az elefántból engedelmes, szelíd állat lett, s nagyságával többé nem kérkedett.

AZ OSTOBA PARKAS

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy farkas. Hegyről hegyre, pusztáról pusztára kóborolt, de sehol sem talált semmi harapnivalót. Végül az éhségtől úgy elgyengült, hogy már csak nagy üggyel-bajjal vonszolta magát. Az egyik nap a sok balszerencse miatt nekibúsultan vánszorgott az úton, mikor összeakadt egy kecskegidával.

– Megecslek! – mondta a farkas a kecskének.

– Ahogy akarod – felelte a kecskegida –, de figyelmeztetlek, hogy most a húsom ízetlen. Ha hallgatsz a szavamra, megvársz itt, én pedig a hegyoldalhoz megyek, egy kis köménymagot, hagymát eszegetek. Ha visszajöttem, a húsom jóízű lesz, s meg leszel elégedve velem, ha megecsel.

A farkas hitt a kecskegida meséjének, és elfogadta ajánlatát. A kecske pedig elment, és többé a nyomát sem lehetett látni.

„Ez meg miért nem jön?” – nyugtalankodott magában a farkas, és a hegyoldalhoz ment, de ott híre-hamva sem volt sem kecskének, sem hagymának. A farkas restelkedve mondta magában:

*Ej, kesergő farkas,
ostoba és mafla.
Láttál egy kecskét,
fald föl, ízletes!
A húsa kész,
köménymagra mi szükség?
Hát valóban hagyma nélkül
nem kellemest
Ízetlen,
Ételed nincs,
satnya is vagy,
most tudod?
El fogsz hullani!*

Az éhes farkas újból harapnivaló után nézett, de a gyengeségtől lába roskadozott, a szeme elhomályosodott.

Mikor az egér és a patkányok látták a horpasz hasú, girhes farkast, többé nem féltek a barlangjától. Bemászáltak, a bajuszát ráncigálták, csúfot úztek belőle.

A farkas feje fölött elrepült a varjú meg a holló. „Nemsokára ez is megdöglik, jót fogunk lakmározni belőle” – mondogatták, és károgva vigadtak.

Hirtelen egy ló haladt el a farkas előtt.

– Megecslek – mondta a farkas a lónak, és elállta az útját.

– Nem bánom – felelte a ló –, de meg kell mondanom, hogy éppen fontos levelet viszek. Ha egy percceskét vársz, gyorsan visszatérek, és akkor majd nagy gyönyörűséggel megehetsz.

– Te is be akarsz csapni, mint a kecske? – hitetlenkedett a farkas. – Mutasd csak azt a levelet!

– A jobb hátsó lábam alatt van! – felelte a ló. – Ha nem hiszed, menj oda, és nézd meg magad!

Ment a farkas, hogy megnézzé a levelet a ló jobb hátsó lába alatt. A ló pedig fiilét hegyezve, éberén figyelt, és amint a farkas lehajtotta fejét, hogy a lába alá nézzen, nagyot rúgott a pofájába, úgy, hogy összes fogát kiverte. A farkas ájultan rogyott a földre. A ló nevetett, majd futásnak eredt és elmenekült.

Mikor a farkas egy kicsit jobban lett, látta, hogy a ló kicsúszott a kezéből, de még a fogait is elvesztette. Jajgatva-sírva kesergett magában:

Ej, kesergő farkas,

ostoba és mafla!

Messziről láttál egy lovat,

menj gyorsan és fogd meg!

Te nem levélolvasó vagy,

de ostoba.

Az éhségtől

össze fogsz rogyni!

Bármennyire is erőlködött már ezután a farkas, többé nem tudott helyéről föltápászkodni, és odaveszett.

A FÜRJ ÉS A RÓKA

Történt, hogy egy fürj és egy róka összetalálkozott egyszer. A fürj a magasban ült, a róka pedig lent.

A róka törte a fejét: „Ha erővel akarnám megkaparintani, elrepülne. Miféle cselt főztek ki, hogy lágy húsát megkóstoljam?” És megszólította a fürjet:

– Megboldogult apám mondta, hogy minden fürjnél szebb a hangod és szebb az éneked, lehunyod a szemed, és olyan csodálatosan énekelsz, hogy a fül és a test megpihen.

A róka beszéde lépre csalta a fürjet, szemét lezárta, és szívét, lelkét beleadva, énekelni kezdett.

A rókának pedig több sem kellett, felugrott és elkapta a fürjet. Rájött a fürj, hogy becsapták.

– Barátom, ez az én sorsom, hogy a te táplálékod legyek, csak legalább mondj hálát az istennek, és azután falj föl, aztán szabadon lakmározhatsz belőlem.

– Hála legyen istennek – fohászzkodott a róka, és kitéotta a száját, a fürj pedig – hess – elrepült.

– Átok annak az apjára, aki evés előtt mond hálát! – morogta bosszúsan a róka, és odébbállt.

AZ EMBER ÉS AZ ÁLLATOK KIRÁLYA

Egyszer a farkas, a sakál, a medve és még néhány erdei és pusztai állat vendégségbe ment a rókához.

A róka korábban mindenféle madarat fogott, és királyi lakomát készített vendégeinek. A vendégek különböző dolgokról beszélgettek, és többek között az emberről is szó esett. Az állatok dühösen és nagy hangon szidalmazták az embert.

Ekkor a róka házába az állatok királya, az oroszlán is megérkezett. A ház népe felpattant helyéről, s hajbókolt előtte, a róka pedig a díszhelyre ültette.

– Légy üdvözölve, felséges uram, parancsolj! – kínálta a róka, és a legjobb falatokat szórta az oroszlán elé.

A vendégek ezután a nagy tisztelettől egy ideig hallgatagon ültek.

– Folytassátok csak a beszélgetést, ne szégyenkezzetek! Miről folyt a szó? – érdeklődött az oroszlán.

– Ó, világ ura, éppen az emberről beszélgettünk – sunyított a róka. – A napjaimat megkeseríti, egy gyíkot sem tudok fogni, de még csak egy csirkét sem. Az ember állandóan a nyomomban van, az irhámra feni a fogát, hogy kucsmát készítsen belőle. Nem tudok tőle az erdőben megszabadulni.

– Amondó vagyok én is – dörmögött a medve.

– Reám mindenkinél jobban fenekedik az ember – vonyított a farkas. – Ha csak egy sovány, girhes kecskegidát vagy bárányt elcsenek a nyájából, tüstént a nyomomba ered, lármát csap, és rám uszítja a vadászputyákat.

A többi állat is hasonlóan panaszkodott az emberre.

– Hát valóban olyan erős lenne az ember, hogy mindnyájan ennyire félték tőle? – kérdezte az oroszlán. – Én még sohasem találkoztam vele, mutassátok már meg nekem egyszer!

– Ha akarod, megmutatjuk – felelte a róka.

Útnak eredtek mindnyájan. Mentek, mentek, míg az erdő széléhez értek, ahol éppen egy út haladt el. A róka így szólt az oroszlánhoz: – Itt szokott az ember elhaladni. Várjunk egy kicsit, akkor majd meglátjuk.

Nemsokára megjelent egy teherhordó szamár.

– Ej, róka, ilyen hosszú fülű a te embered?

– Nem, ez az ember szolgája, számárnak hívják. A hátán súlyos zsákokat kell cipelnie, nem látod?

– Szólj neki, hogy jöjjön ide! – parancsolta az oroszlán.

A róka odahívta. A szamár közelebb jött, és meghajolt az oroszlán előtt.

– Az állatok nem ok nélkül panaszkodtak az emberre. Ilyen súlyos terhet rakott a hátadra? – kérdezte az oroszlán a szamártól.

– Ez pedig még semmi – felelte a szamár –, néha a teher tetejébe még ő maga is felül!

– Ha így áll a dolog, miért nem hagyod ott? Dobd el a terhet, és gyere velünk az erdőbe, te is szabadon élhetsz, mint mi – tanácsolta az oroszlán.

De a szamár az erdő farkasának fogaira pillantott, hátrálni kezdett, és így ordított:

– Jaj, jaj, ne beszélj így! Ott az én életem még nyomorúságosabb lenne! Elpusztulnék! De köszönet a tanácsodért, a gazdámtól azonban nem tudok elválni.

Ezzel a szamár még egyszer meghajolt, és folytatta az útját.

Az oroszlán látta, hogy a szamár tart az embertől, és csodálta az ember erejét.

Kis idő múltán egy ló ügetett el az úton.

– Hé, róka, hát ez lenne az ember? – kérdezte az oroszlán.

– Nem, ez is az ember szolgája, a neve ló – mondta a róka.

– Mondd, hogy jöjjön ide! – parancsolta az oroszlán. –

Beszédem van vele.

A róka odaintette a lovat. A ló a közelükbe ment, az oroszlán pedig így szólította meg:

– Minden állat elmenekült az embertől. Te, aki a halálnál is sebesebben vágatsz, miért nem hagyod faképnél? Hogyan tud magához láncolni az ember?

– Egyetlen intésével – felelte a ló. – Amikor hazatérek, az ember megitat, zabot ad és megcsutakol, a vakaróval megtisztít. Majd felnyergel, felkantároz, és ő maga is a hátamra pattan. Mikor a nyakam simogatja, bárhová elmegyek, ahogy parancsolja, a szélnél is sebesebben futok, egy négylábú sem ér a nyomomba. Ha pedig az ember meghúzza a gyeplőt, rögtön megálllok.

Az oroszán ezek után még jobban csodálta az ember erejét, és elbocsátotta a lovat.

Ebben a pillanatban egy teve baktatott arra.

– No, ennek már az embernek kell lennie – mondta az oroszán.

– Nem, ez a teve. Ő is, mint a szamár és a ló, az embert szolgálja – mondta a róka.

– Ha az ember ekkora nagy állatokat tud a szolgálatába hajtani, mekkora lehet maga az ember? – elmélkedett az oroszán, és parancsot adott a rókának, hogy hozza oda a tevét. Mikor a róka odaképzte a tevét, az oroszán megkérdezte tőle:

– Ilyen behemót nagy állat vagy, és mégis szolgál az embernek? Mivel kényszerít arra, hogy a szolgálója maradj?

– Hogy mivel? – ásított egyet a teve. – Az ember a fontos terheket a tevék hátára teszi, az egyik teve kantárját a fia kezébe adja, a fiúcska pedig egy szamár hátán ülve, lassacskán hajt bennünket. Hát ezzel!

Mikor az oroszán hallotta a teve válaszát, így töprengett: „Ha az ember gyereke hajtja a tevekaravánt, az ember maga mekkora hős lehet?”

Gondolatait azonban az oroszán se a rókának, se a tevének nem mondta el.

Ekkor hirtelen messziről feltűnt az ember. A róka megzavarodott, és máris a menekülésen járt az esze.

Az oroszán megkérdezte:

– Ki ez?

– Ez az ember – reszketett a róka.

– Hogyan? Ez a kétlábú teremtmény lenne az ember? – ámuldozott az oroszán.

A róka csak messziről hajbókolt az embernek, és úgy mondta:

– Ó, ember! A királyunk óhajt veled beszélni.

Az ember közelebb jött:

– Mit tartasz a kezekben? – érdeklődött az oroszán.

– Ez a fejsze, ez pedig a fűrész. Ácsmester vagyok, házakat ácsolok – felelte az ember.

– Merrefelé tartasz?

– Fát vágok, hogy a lónak istállót építsek, ne maradjon kinn a csődörrel hóban, fagyban.

– Ismersz engem? – bödült fel az oroszlán.

– Igen, te az oroszlán, az állatok királya vagy – felelte az ember.

– Nem akarom, hogy te a lónak építs házat, az én kölykeim pedig a hóban, fagyban maradjanak – mondta az oroszlán –, először nekem építs házat!

– Rendben van – felelte az ember –, először neked építek házat

Azzal bementek az erdőbe, elől az oroszlán, mögötte az ember. Mikor megláttak egy hatalmas fát, az ács fejszével, fűrészsel munkához látott. Kidöntötte a fát, szétfűrészelte, és egy nagy ketrecet készített belőle.

– Íme itt van, bújj be a házádba! – mondta a mester az oroszlánnak. – Lássuk csak, illik-e rád, vagy sem?

Az oroszlán bebújt a ketrecbe, és az éppen jó volt neki, csak a farka lógott ki belőle.

– Húzd be a farkad – mondta az ember –, most kívül is megcsinálom a házad.

Az oroszlán behúzta a farkát, az ácsmester pedig leengedte a ketrec tetejét.

– Hé, ember, mit csinálsz? – bömbölt az oroszlán.

– A házad oldalát készítem – magyarázta az ember, és a ketrec tetejét erősen leszögezte.

– Hé, mester, gyorsan nyisd ki a házam ajtaját! – jajveszékelt az oroszlán.

– Nem én! – felelte az ember. – Nem szeretnék többet veled szemtől szembe lenni. A házadat először a városba viszem, s a kertbe, rács mögé teszem. Akkor majd eljövök a gyermekeimmel, és lerójuk tiszteletünket, mert te vagy az állatok királya.

Rájött az oroszlán, hogy az ember legyőzte. Akkorát üvöltött, hogy az erdő beleremegett, az erdő vadjai pedig ezután mind engedelmeskedtek az embernek, mert látták, hogy ő még az állatok királyánál is erősebb.

A DZSUGARA

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy *dzsugara*⁽³⁾. Egy zsákocskában üdögélt, és sok más dzsugarával együtt a tavaszt várta.

„Megjön a tavasz, elültetnek bennünket, kizöldülök, nagyra nővök, leveleket hajtok, kalászba szökkenek, a magom tejes lesz, és beérik” – álmodozott a dzsugara magában.

Egy napon azonban társaival együtt kivették őt a zsákból, de nem azért, hogy elültessék, hanem hogy megfőzzék, egy forró fazékba tették.

Pirosan izzott a fazék, melegük lett a dzsugaráknak, és kezdtek szétpukkadni. A kis dzsugara is vörös lett, és tudta, hogy ha még egy kicsit a fazékban marad, megsül – és volt, nincs. Ki kell valamit találnia, hogy a fenyegető veszedelemtől megmeneküljön, gondolta.

Azzal toppantott egyet, mire kipattant a fazékból, és a kemence szélére esett,

„Megmenekültem” – sóhajtott a dzsugara, és útnak eredt. Ekkor a kemencéből megpillantotta őt egy lángocska, és megszólította:

– Hé, dzsugara, hová mész?

– Hová megyek, azt kérdezed? – kellette magát a dzsugara. – Megmenekültem a halál torkából, távoli tájak felé indulok most, meleg szélű, bővizű vidékre.

– Nem vinnél el magaddal? – könyörgött a lángocska. – Ha még egy pillanatig itt maradok, hamu lesz belőlem.

– Gyere csak! – egyezett bele a dzsugara.

Boldog volt a lángocska, villámot vetett, és kiugrott a kemencéből. Aztán mindketten nagy bukdácsolással nekiindultak.

Ment-mendegélt a dzsugara meg a lángocska, mikor megpillantotta őket egy szalmaszál.

– Hé, dzsugara, lángocska, hová igyekeztek ilyen sietősen?

– Minket kérdezel? – fordult oda a lángocska. – Elpusztultunk volna, de elmenekültünk, és így épségben maradtunk. Most egy szép helyre megyünk, ezután ott élünk.

A szalmaszál a fejét ingatta, úgy helyeselt a lángocska beszédjéhez.

– Drága barátaim, hadd szegődjek hozzátok! – siránkozott a szalmaszál. – Engem is majd összegereblyéznek, a szemétre

vetnek, vagy összezúznak és a forró kemencében elégetnek, csak a füst marad meg belőlem.

– Gyere velünk! – határozott a dzsugara meg a lángocska.

Azzal a dzsugara meg a lángocska nagy bukdácsolással, a szalmaszál pedig szállva-remegve, de mindhárman vidáman beszélgetve útnak eredtek.

Már egy jó nagy darab utat megtettek, mikor egy patakocska partjához értek és megálltak. A patakocska hangos csobogással, a világfényesítő Nap sugarától ragyogva szaladt tova.

– Hogy kelünk át ezen a patakon? – kérdezte a szalmaszál.

– Menjünk végig a patak partján, valahol hídnak kell lennie, majd azon átkelünk – ajánlotta a lángocska.

– Nem! – ellenkezett a dzsugara. – Nincs semmi értelme, hogy hidat keressünk. Más megoldást kell találni! Szalmaszál, légy te a híd, én és a lángocska átmegyünk rajtad, majd utána téged is áthúzzunk a másik oldalra.

– Jó – mondta a szalmaszál, és hidat csinált.

A dzsugara tüstént átmászott rajta a másik partra.

A lángocska azonban a patak innenső partján maradt, nem mert menni.

– Hé, lángocska, talán csak nem félsz? – kérdezte a dzsugara szemrehányóan, – Ha tudtam volna, hogy ilyen gyáva vagy, nem hoztalak volna társnak magammal!

Bántotta a lángocskát a dzsugara beszéde, és vérvörösen lobbant egyet:– Nem, dzsugara, gyáva nem vagyok! – azzal rálépett a szalmaszálra, hogy áthaladjon.

Amikor a szalmaszál közepére ért, a szalmaszál nagy reccsenéssel kettétört. Mindketten egyszerre estek a vízbe, szegény lángocska nagy sistergéssel kimúlt, a szalmaszál hamuját pedig elragadta a víz.

Amint meglátta ezt a dzsugara, először meglepődött, aztán keserves sírásra fakadt.

– Ó, én együgyű, hogy nem gondoltam rá! Kellett nekem erősködni, a társaimat rossz útra vinni, tessék, most aztán elvesztettem őket – sírta, és keservesen sóhajtozott.

Nem kívánczolt ezután már sehová sem a dzsugara, ott maradt a patak partján, és a földbe süllyedt.

Nyár volt ekkor. Azután jött az ősz, a patakpart zöld füve kiszáradt, hullt az eső, majd leesett a hó.

Az őszt felváltotta a tél, befagyott a patak vize. Majd felmelegedett a levegő, megjött a tavasz. Megolvadt a jég, a patakparton friss fű sarjadt, sárga és vörös virágok nyíltak, bazsalikom és menta illatozott!

Azon a helyen, ahol a dzsugara volt, egy dzsugarabokor vert gyökeret, kibújt, és napról napra növekedett. Egyik hajtását a másik után eresztette, óriásira megnőtt, és érlelte a sok dzsugarát. A szárai kalászba szökkentek, a magok tejesedtek, beértek, kemények lettek. Valamennyi mag, mely a dzsugarából származott, örökké emlékezett a lángocskára meg a szalmaszállra.

Teltek-múltak az évek, és a patak partján már nagyon sok dzsugara nőtt, de egyetlenegy dzsugaramag sem felejtette el többé a lángocskát és a szalmaszálat.

DÍVÁNEHOSZEINÍ

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer két nővér. Az idősebb nővérnek volt egy fia, a fiatalabbnak pedig egy leánya. A fiúcskának Hoszeini volt a neve, a lánykának Dauletkhátún. Hoszeini csintalan fiú volt, nagyon szerette a tréfát. El is nevezték ezért Dívánehoszeininek, vagyis Bolond Hoszeininek.

Dívánehoszeini nagyon szerette Dauletkhátúnt. Ahogy telt-múlt az idő, Dívánehoszeini szerelme egyre nőtt Dauletkhátún iránt. Egy napon bevallotta anyjának szíve titkát. Könyörgött neki, hogy menne el nénjéhez, és kérje meg a leányt számára.

Anyja pedig felállt, és elment a testvéréhez:

– Húgom, neked van egy lányod, nekem van egy fiam. Nagyon lettek, mi lenne, ha összeházasítanánk őket?

– Jó, miért is tagadnám meg – felelte a nővér –, a fiadat szeretem, kívánságát százszor is teljesítem. A leányom, Dauletkhátún is nagyon szereti őt, éjjel-nappal róla álmodozik.

Mikor Dívánehoszeini meghallotta, hogy nénje hajlott a kérésére, nagyon megörült. Ezután a lánykának egy ruhát meg egy kendőt ajándékozott, és így szólt anyjához:

– Anyácskám, semmink sincs a lakodalomhoz, lakodalom pedig a semmiből nem lesz. Elmegyek napszámba, szerzek valamicskét, s megtartjuk az esküvőt.

– Jól van, édes fiam – felelte az anyja –, a nénéd megtartja a szavát, várakozni fog rád a leány.

Dívánehoszeini elment nénje házába.

– Néném, áldástokat adjatok reám, napszámba megyek.

– Menj, gyermekem – felelte a nénje –, utazásod legyen jó, életed hosszú, tested erős, szíved gondtalan, járj szerencsével!

Dauletkhátún a viszontlátásban reménykedve hosszasan nézett Dívánehoszeini után.

Hoszeini hazatért, búcsút vett anyjától, tarisznyáját a vállára vetette, és útnak eredt.

Réteken és mezőkön, hegyeken és sivatagokon, falvakon és folyókon át vándorolt, mígnem egy városba ért. A városban egy ideig munka után szaladgált, végül elszegődött napszámba egy gazdag emberhez. Ősz volt, megjött a tél, a tél elmúlt, beköszöntött a tavasz.

Elmúlt a tavasz, jött a nyár. Dívánehoszeini pedig egyre csak dolgozott.

Dauletkhátún eközben szerelme után bánkódott, keserves sóhajok szakadtak fel bús szívéből, mint a fülemüle, úgy énekelt:

*Megtört vagyok, érzem, nagy a szívem sebe most
Mondják sokan: álomtalan! – álmodj vele most.
Pillámon a könnycsepp ragyog, ébren siratom,
jaj, ostoba népség, hol az álom helye most?!*

Az álom messze elkerülte szemét, pillantását szívbéli társának útjára szegezte, és így dalolt szomorú szívvel:

*Víz nélküli tájon magam, ó, mit tegyek én?
Két szép szemem álom tálán, ó, mit tegyek én?
Két szép szemem utad lesi, folyvást rád vár,
gyötröm magam, ó, társtalan úgy szenvedek én!*

Egy napon Dauletkhátún kiült az udvarra, és egy *tübetejkát*⁽⁴⁾ öltögetett. Hirtelen berepült egy fogoly, és leesett a lába elé. A fogoly a kádi fiának a zsákmánya volt. A kádi fia a zsákmányt követve beszaladt az udvarra, és megpillantotta a csodálatos szépségű Dauletkhátúnt. Tüstént hazatért, és így szólt anyjához:

– Mondd meg apámnak, hogy itt és itt lakik egy leány, hozzá hasonlót még sohasem láttam. Ha meg akar engem házasítani, csak ezt a lányt adja nekem. Ha nemet mond, senki másra rá sem fogok nézni.

Elmondta kérését anyja a kádinak. A kádi sokat hánytavetette magában a dolgot, végül így válaszolt:– Egyetlenegy szem fiamat egy senki szegény ember lányához adjam? Az emberek majd azt mondják: nem elég tehetős a bíró, hogy egy gazdag ember lányát szerezzem meg menyének, egy mezítlábas koldus lányát adja a fiához.

Mikor meghallotta a kádi fia apja válaszát, így szólt:

– Csináljon, apám, amit akar, nekem ezen a lányon kívül senki más nem kell!

Mit tehetett végül a kádi, elküldött néhány hatalmast leánykérőbe. Megjöttek a kérők, és átadták a kádi üzenetét Dauletkhátún anyjának. Az öregasszony szomorúan, nyugtalanul mondta:

– Nem, nem! A lányomat nővérem fiának, Hoszeininek ígértem!

– Ne légy ostoba – felelték a kérők –, ne dobd el a szerencséd, ne tagadd meg a kádi rokonságát! Könnyű a dolgon segíteni, mi magunk keresünk majd neki egy hozzáillő szegény leányt.

Minden módon a lelkére beszéltek az öregasszonynak, hogy adja beleegyezését. Sírt, rítt az öregasszony, de nem engedett. A kérők pedig elmentek, és elmondták a kádinak a történeteket.

– Én vagyok a város kádija, és egy nyomorult özvegyasszony a parancsomat megtagadja! – kiabált haragra gerjedve a kádi. – Nincs szükség az ő beleegyezésére! Az lesz, amit én akarok!

És a kádi máris készülődött a házassági lakomára. Marhát öltek, kenyeret sütöttek, főztek – nagy lakoma volt készülőben.

Ezt már Dauletkhátún sem bírta tovább, és sírva szaladt nénje házába. Ment, és közben szerelmesére gondolva így kesergett:

*Elvált az utunk, azóta békém soha nincs,
szükség van az esküvésre? – búmnak szava nincs.
Nem kéne a menny kertje, ha ő nincs velem ott,
hisz nélküle kertnek éke és illata nincs.*

Azután a szélre bízta könnyörgését:

*Távol szele hozzá vigye sóhajtásom;
megtérni, ha hívom, mikor óhajt párom!
Mondd meg neki, hogy nélküle minden kusza lett:
hálóban a lelkem, s a halálom várom.*

Mikor nénje megpillantotta sápadt arcát, könnyes szemét, megkérdezte:

– Édes gyermekem, mi történt veled? Miért vagy olyan halovány, miért könnyes a szemed?

Dauletkhátún nénikéje elé vetette magát, fejét térdére hajtotta, és hosszasan sírt. Majd fejét felemelte, és így szólt:

– Néném, a kádi fiához akarnak adni!

Dauletkhátúnak volt egy Szábir nevű unokaöccse. Az öregasszony elszaladt hozzá, és elmondta neki a történeteket.

– Anyácskám, menj a lakodalmas házba, hozz onnan pár szelet húst és kenyeret, megyek Dívánehoszeinihez – mondta Szábir.

Ment az öregasszony, és hozta a húst meg a kenyeret. Szábir a tarisznyájába dugta, és útnak eredt. Réteken és mezőkön, hegyeken és sivatagokon, falvakon és folyón át mentmendegélt, míg nem

ugyanabba a városba nem ért Kislákról kislákra érdeklődött Hoszeini után. Végül kiért egy mezőre, ahol néhány paraszt szántott.

„Talán az öcsém is közöttük lesz” – gondolta Szábir. Ha ott van, akkor ha a mezsgye széléhez ér, egy *rubáit*⁽⁵⁾ énekel, ahogy szokta. Megállt, és hegyezni kezdte a fülét. Nem telt el sok idő, az egyik paraszt a mezsgye széléhez ért, és egy *rubáit* énekelt.

*Földem fele szántó, rögtöt ott szánt az ekém:
szívem tüzes, öklöm dühös, ott szenvedek én.
Jöjj már, csoda napja, végre, törd szét az ekét!
öklöm legel, én elmegyek és jöjj te elém.*

„Bizonyosan ő lesz az öcsém. Lássuk csak, mond-e még egy verset” – gondolta magában Szábir, és tovább figyelt. Mikor a szántóvető a mezsgye másik végéhez ért, ismét rázendített egy ruháira:

*Hosszú ez a völgy, tarka kis ökrök szántják,
száz gond ver, azért csapkodom ökröm hátát.
Meddig ver a gond még, s verem én két ökröm,
farkas, gyere, falj fel, nekibúsult árvát!*

„Megvan, ő az” – ujjongott Szábir, és Dívánehoszeinihez szaladt, A legény észrevette, hogy valaki fut feléje, és megállt.

„Igen hasonlít a bátyámhoz, ő lenne az?” – tűnődött magában, hagyta az ökröket, és elindult feléje. Megölelték egymást, kérdeztek, feleltek.

– Mondd csak, atyámfia – érdeklődött Dívánehoszeini –, anyám sorsa hogy megy? Egészségben, épségben van?

Bátyja így felelt:

– Egész évben nem jött hír felőled, talán elfelejtettél bennünket? Anyád jól van, egészségben, épségben. Talán otthagynám őt a bajban?

Dívánehoszeini az egész család után kérdezősködött, s mikor hallotta, hogy mindnyájan jól és egészségben vannak, szíve megnyugodott.

Ezután bátyja elővette övéből a húst meg a kenyeret, és Hoszeininek adta:

– Itt van, edd ezt meg! – kínálta.

– Ej, bátyuskám – csodálkozott Dívánehoszeini –, úti ajándéknak sült húst hoztál? Talán bizony bárányt öltetek?

– Bárányt vettem – felelte Szábir –, és vendégeket hívtam. Eszembe jutottál, és nem ment le torkomon a falat, elhoztam neked.

Dívánehoszeini elvett egy darabot, de az nagyon keserű volt.

– Ejnye – mondta, és kiköpte a keserű húst –, ez olyan keserű, hogy nem lehet megenni.

– Talán a te kezéd keseredett meg – válaszolta Szábir –, a kardod hegyével fogd meg!

A legény ekkor kardja hegyére szúrta a húst:

– Ej, atyámfia, ez most is keserű!

– No, te ostoba, ez az ajándék a mátkád lakomájáról való, hogyne lenne keserű! – válaszolta Szábir, és egy rubáit szavalt:

*Adj borraivalót: bírt csiripelnek verebek,
más férfiaké már, aki téged szeretett,
más férfiaké már, viszik, adják mások,
nő módra te kendőbe törölgesd szemedet.*

– Micsoda? – szólt Hoszeini. – A mátkám férjhez adták?

– Igen – válaszolt az unokafivér –, férjhez adták, a kádi fiához adták.

Mikor Dívánehoszeini meghallotta ezt, felugrott helyéről, és így szólt:

– Bátyám, vissza viszem a gazda ökreit, és indulok haza!

Rátette a jármot az ökrökre, és a gazda házába hajtotta őket.

Hazafelé mentében így kesergett:

*Jaj, messzi világban be nagyon megjártam,
bosszú ez a napszám, lekötöttem lábam.*

*Ő, bár hazajutnék, hol a társak várnak,
részegre leinnám magam egy kocsmában.*

De a gazda nem hallotta meg. Díváne még egy ruháit mondott:

*Nézd már, e sudár fűzfa milyen sárga szegény,
rab lábam a távol porait járja szegény.*

*Rabságban az arcom színe sárgán sápad;
jöjj végre, segíts, mert szívem oly árva szegény.*

Mikor a gazdag ember meghallotta Díváne énekét, kijött a házából. Látta, hogy Dívánehoszeini hazahajtotta a pár ökröt.

– Ej, Díváne, miért jöttél, miért hoztad haza az ökröket? – kérdezte csodálkozva Dívánétól.

– Itt vannak az ökreid – válaszolta Hoszeiní –, itt van a jármód. Add ki a béremet. Indulok haza.

– Ej, Díváne – mondta a gazdag ember –, miféle bért követelsz tőlem? Eddig csak szántottál, búzát vetettél, a búza majd kisarjad, szárba szökken, beérik, eljön az aratás ideje, learatsz, begyűjtesz, kicsépeled, a pelyvától megtisztítod, ezután jár csak a jussod. A tavalyi munkád bérét már megetted.

Feldühödött Hoszeiní a gazdag ember válaszára, megátkozta, és bátyjával hazafelé indult.

Mikor hazaért s belépett a házba, anyja könnyes szemmel hajtotta a rokkát. Amint megpillantotta Dívánét, elébe szaladt, kezét a nyakára kulcsolta, szívére ölelte, és keserves sírásra fakadt.

– Anyácskám – szólította meg Hoszeiní –, talán bánatot okoztam neked?

– Fiam – mondta az öregasszony –, jobb, ha hallgatsz, megöltél engem, megöltél!

– Anyácskám, a mátkám férjhez adták?

– Odaadták – felelte az anyja –, a kádi fiához adták, mit tehettem volna? Segíteni nem tudtam.

– A menyegző megvolt?

– Nem, csak a kézfogó.

Díváne így szólt:

– Odamegyek, hogy mindent megtudjak!

– Ne tedd ezt – kérlelte az anyja –, a kádi megtudja, és megölet.

– Látnom kell még egyszer Dauletkhátúnt, öljenek meg, nyugtom nem lelem addig – felelte Hoszeiní, és nénje házába ment. Mikor házukhoz ért, látta, hogy nénje Dauletkhátúnnal együtt a szufán ül, és *karbászt*⁽⁶⁾ fon. Megállt, és nézte őket. Egyszer csak Dauletkhátún kezében elszakadt egy szál. Lehajolt a lány, hogy felvegye a fonalat, és ekkor megpillantotta a legény arcát. Szíve nem bírta már tovább, és egy rubáit énekelt:

Dauletkhátún, íme, gyapjúkarbászt fonogat,

szögről leszakít az ujja minden fonalat.

Szögről leszakít az ujja minden fonalat,

jaj, keblemet összetörte, szívem kiszakad.

Dauletkhátún felemelte fejét, hallgatózott, majd így szólt:

- Anyácskám, mintha Díváne hangját hallottam volna!
- Szegény Hoszeiní vajon hol van, meghalt-e, elpusztult-e?

Teljesen nyoma veszett. Hogy eszembe juttattad, szívem sebe újra sajog – siránkozott az öregasszony, és szeme könnyét letörölte.

Majd felállt, és aludni tért.

Dauletkhátún pedig az elszakadt szálát összekötözte, és ismét fonáshoz látott. Ekkor Hoszeiní még közelebb jött, és egy újabb rubáit énekelt:

*Dauletkhátún egy csokornyí rétszéli virág,
kARBÁSZT fonogatva mondja: oly bús a világ.
Megmondtam, övé már a szívem, csak várjon,
s rózsám, íme, más kezébe hajlítja magái.*

A lány ledobta a kARBÁSZT, felállt, és kedvese elé ment:

*Koptatta a kő lábadat immár eleget,
hosszú utakon járva a sarkad berepedt.
Tudván tudom én, hogy haza értem jöttél,
lábad pora szurmán, ha befestem szememet.*

Amint a lány bevégezte verseit, beszaladt a házba. Dívánehoszeiní pedig futott utána, és elkapta a szoknyája szélét. Egyik húzta erre, másik húzta arra, mígnem elszakadt a lány ruhája. Díváne megállt, és egy rubáit énekelt:

*Nézd fenn a gazellát: tulipánt tép a tetőn,
tépett tulipán lett a ruhád, szép szeretőm.
Kérdik: szeretőd ruhája mért ily tépett?
Ő húzta meg én – kétfelé húzták epedőn.*

Mikor mindketten bementek a házba, Díváne megkérdezte:

– Néném lánya, miért szegted meg a szavadat, hogy a kádi fiát választottad?

Dauletkhátún először sírva fakadt, majd így szólt:

*Hű kedvesem, ó, jöjj, ha szeretsz még, óvjál,
engem tovavisznek, gyere, jajszót szóljál,
engem tovavisznek, gyere, gyorsan vágtsd,
hű kedvesem, ó, válts ki, ne hagyj másoknál!*

– Néném fia – mondta, és könnyes arccal fordult Hoszeiní felé –, segíts rajtam, és szabadíts meg engem!

Díváne azonban ezt mondta:

– Ej, néném lánya, nagyon éhes vagyok, már eltelt jó néhány nappal és éjjel, hogy egy falatot sem ettem.

Dauletkhátún erre-arra keresgélt, de semmi harapnivalót nem talált.

– Semmink sincs – felelte –, süssek néked búzát?

– Bármit csinálsz, csináld már, mert nagyon éhes vagyok! – könnyögött Hoszeiní.

A lány ment, vette a fazekat, tüzet rakott, a fazékba búzát öntött, és keverni kezdte. A tűz fényében arca kipirosodott.

Díváne nem bírta magával, felugrott, és égő arcára egy csókot lopott. Dauletkhátún azonban méregbe gurult és ellökte. A legény lába a fazékhoz ért, a fazék leesett, a kása elfolyt, Dauletkhátún pedig kiszaladt. Díváne így énekelt a nyomában:

*Kedves szeretőm szemöldökével nekem int,
kásás fazekába búza fő kedve szerint.
Kásás fazekából kiborult mind, ami főtt,
s mérgében a lányka elfut: éhen veszek itt.*

Mikor ezt meghallotta a leány, szíve megenyhült, és visszatért Dívánéhez. Merített újra a búzából, megsütötte, tányérkára tette, és szerelmese elé vitte. Díváne pedig megette, és az éhségét elverte. Eszébe jutott akkor, hogy tovább nemigen maradhat, mert ha a kádi megtudja, kegyetlenül megbünteti. Ezt forgatván a fejében, egy szó nélkül kiment. Díváne viselkedése nagyon bántotta Dauletkhátúnt.

– Hová mész, kedvesem? – kérdezte, de hogy Díváne nem állt meg, hagyta őt, és egy ruháit mondott:

*Eljössz? Nekem így is, ha nem, úgy is jó ám,
fecskére nehéz terhet a gond nem ró rám:
mindegy, melyik ág árnya borul rám, van elég,
míg én vagyok és kert van, akad más rózsám.*

Megértette Dívánehoszeiní, hogy a lány megbántódott, kiment a kertbe, leült a patak partjára, és kezét-arcát kezdte mosni. Dauletkhátún is a kertbe ment, és rózsát szedett. A legény feléje fordult, és egy verset mondott:

*Vajh' kit szeret ő ott, üde rózsái között?
Rózsát kötöz, és engem is, ím, megkötözött
Van már szeretőd, mért lesed ott azt a leányt?
Bárkit szeret, ahhoz teneked semmi közöd.*

„Nagyon megbánthattam – gondolta magában Díváne –, egy másik verset mondok, talán megenyhül a szíve.” És így énekelt:

*Kerted csupa rózsás lugas, árnyas fa, te lány,
szívem havas orcád heve olvasztja, te lány!*

Dauletkhátún rápillantott, és egy rubáival felelt:

*Istenhez imádkozva bokád mossa patak,
kendőd nekem int mégis imádságod alatt.*

Kendőd lóbogására a szívem széttört:

kelj föl, gyere, mért kínozol engem s magadat.

Dívánehoszeini nagyon elrestellte magát, felkelt, és így fohászkodott hozzá:

Lám, nélküle már életem értelme mit ér!

Csokrom piros, ám nélküle téptem le, mit ér!

Bíborpiros argaván^[7] virágozhat ezer,

más lány, ha akármily csodaszép lenne, mit ér!

Mikor Dauletkhátún ezt meghallotta, haragját máris elfelejtette, és így szólt:

Párod vagyok, én másnak a lelkem nem adom.

Hálód köt, ezért járhatok immár szabadon.

Díváne boldogan ment Dauletkhátúnhoz, és így énekelt:

*Szépségem a kínom, keserű sors az enyém,
sújtson le a pallos, soha nem hagylak el én.*

Sújtson le a pallos, fejemet nem bánom,

ontsák ki a vérem, de szavam nem szegem én.

Eközben a kádi emberei a menyegzőre készülődtek, Díváne pedig mit sem sejtve kijött a kertből, és hazament.

Elkezdődött a nagy ünnep, s három napon és három éjjelen át tartott.

Díváne női ruhába bújt, a lakodalmas házba ment, és egy tapodtat sem mozdult el Dauletkhátún mellől. A harmadik éjjelre valamennyi lakodalmas vendég holtfáradt lett, és álomba merült, Díváne ekkor kapta magát, felkapott néhány olajpogácsát, szétmorzsolta, és vízzel elkeverte. Vett még néhány marék korpát, és a lakodalmas házba ment. A bíró alvó fiához lépett, levette a tübetejkáját, és az olajpogácsamasszával bemázolta az arcát, korpával is jól leöntötte, majd fejállt, és Dauletkhátúnhoz sietett.

– Néném lánya, te még a kádi fiát sohasem láttad? – kíváncsiskodott Dívánehoszeiní.

– Nem, színét sem láttam, és nem is akarom látni! – válaszolta Dauletkhátún.

– Tudod-e, hogy ótvaros? – kérdezte Hoszeiní.

– Ej, néném fia – tört ki végül Dauletkhátún –, miért gyötörsz már annyit, szabadíts már végre ki a bajból!

– Néném leánya, neked még a lépteidet is őrzik, hogyan szabadítsalak ki téged? – mondta Díváne.

– Ha nem szabadítasz ki, megölöm magam! – kiáltotta türelmét veszve Dauletkhátún.

Díváne kapta magát, kézen fogta a lányt, és vőlegényéhez vitte. A lány látta, hogy úgy ellepte azt az ótvar, alig látszik belőle valami.

Akkor aztán mindketten siettek kifelé. Díváne elrejtette Dauletkhátúnt a pusztában, maga pedig az istállóba ment, és elvágta valamennyi ló inát. Majd mindketten útnak eredtek.

A kádi pedig mikor másnap reggel fölébredt, látja, hogy nincs sehol a menyasszony. Mindenkit felráz, s a szélrózsa minden irányában kutatják, de sehol sem találják. Mennek a vőlegényhez, és látják, hogy az arcát olajpogácsával mázolták be, korpát szórtak rá, s hajnalra úgy néz ki, mintha rühös lenne. A vendégek majd megpukkadtak a nevetéstől.

A kádi emberei rögtön tudták, hogy ez csak Dívánehoszeiní műve lehet. Parancsot ad a bíró, hogy lovasok üldözzék. Rohannak az istállóba, de látják, hogy mindegyik ló inaszakadt. Jó ideig keresnek, kutatnak, míg találnak néhány ép lovat, és Díváne nyomába erednek.

Díváne pedig ezalatt Dauletkhátúnnal együtt várost és pusztát, hegyet és sivatagot, falut és folyót elhagyott, és eljutottak egy hegyhez. Ott mindketten lepihentek, és Díváne mély álomba merült, Dauletkhátún is elszenderedett mellette. Kis idő múlva Dauletkhátún felébredt, és így szólt:

– Kedvesem, kelj föl, gyorsan menekülnünk kell innen, mert ha utolérnek, nincs menekvésünk.

De Díváne a másik oldalára fordult, és tovább aludt. Bármit csinált a leány, még a fejét sem emelte föl. Dauletkhátún dühösen

felállt, és felfelé kezdett kapaszkodni a hegyen. Már jó magasra ért, mikor lepillantott és látta, hogy Díváne még mindig alszik. Keserves sírásra fakadt, és anyjára gondolt:

Hegycsúcsok alatt járok e vad szirten, anyám!

Szívem keserű jajszava felszissen, anyám!

Mért kell utamat most Dívánével járnom,

hófedte hegyek közt de hideg szívem, anyám!

„Miattam bánkódik” – gondolta magában Díváne, és hanyatt-homlok Dauletkhátúnhoz futott. Mikor odaért, ezt a verset énekelte:

Szép köntösű, porlepte ruhádon folt lett,

mit tettem azért, hogy szíved ily zordon lett?

Dauletkhátún így válaszolt:

Zord lett a szívem, mert pipogyán meghátrálsz,

nincs szíved, azért, hogy szívem ily bomlott lett.

Kézen fogta Hoszeiní a leányt, és a hegy tetejére mentek. Látták ám onnan, hogy a kádi emberei a nyomukba vágatnak.

– Néném fia – szólt Dauletkhátún –, gyere, gyorsan rejtőzzünk el, mert foglyul ejtenek bennünket!

Díváne így énekelt:

Fenn járok a csúcson, csatazaj jó hamar ott;

én, bátor oroszlánkölyök, el nem szaladok.

Én, bátor oroszlánkölyök, úgy küzdök majd,

sziklákra a vérem buzog itt rőt patakot.

Díváne letört egy faágat, a gallyakat levágta, és egy nagy husángot készített. Fogta a dorongot, és egy szikla mögé rejtőzött.

Nem telt el sok idő, odaértek a kádi emberei. Díváne hirtelen rájuk rontott, keményen harcolt, és néhányukat csúnyán megsebesítette.

De a kádi emberei sokan voltak, elfogták a leányt, és megkötözték.

Dauletkhátún, mikor látta, hogy szeretett kedvese foglyul esett, keservesen feljajdult, és a kádi embereire vetette magát.

A kádi szolgálói őt is megragadták, kegyetlenül megkötözték, s mindkettőjüket maguk előtt hajtva, hazafelé indultak.

Útközben egy városon haladtak keresztül. Mikor a város közepén haladtak, Díváne harsány hangon ezt a ruháit kezdte énekelni:

*Mért van zaj a városban? A társam vitték
vérpadra, a társam csupa láncban vitték.
Béklyó a nyakán, két keze súlyos vasban,
mint réten oroszlánt, daliásan vitték.*

Dauletkhátún vette át a szót, és így felelt:

*Lelkem melegét áldozom élted, te ne félj,
rózsák ligetében tövis érhet, te ne félj!
Ártatlanul áldozza a lelkét szerető,
bátran! ha bitón várna a végzet, te ne félj!*

Amikor a város lakosai meghallották Hoszeiní és Dauletkhátún szívfájdító énekét, közjük gyülekeztek. Látták, hogy egy szépséges leányt és egy deli legényt visznek bilincsbe verve.

– Miért kötöttétek meg őket? – kérdezték a bíró embereitől.

A bíró fia előrefurakodott, s Dívánére mutatva így szólt:

– Ez a becstelen ellopta a feleségemet, elfogtuk őt.

– Miért loptad el ezt az asszonyt? – kérdezték az emberek

Dívánétől.

Díváne így válaszolt:

– Ez a leány az én menyasszonyom volt, szerettük egymást –
és szóról szóra elmondta a történeteket.

– Ez a legény igazat mond? – kérdezték az emberek a leányt.

– A színigazat mondja – felelte a leány –, én az ő jövődöbelije
voltam. A kádi fia erőszakkal szerzett meg, nem volt mit tenni,
elmenekültünk.

Mikor meghallották ezt az emberek, harag fogta el őket, és a
kádi fiára és a szolgákra támadtak. A kádi emberei megijedtek, és
százfelé futottak.

Szabad lett hát Dívánehoszeiní és Dauletkhátún. Elhatározták,
hogy nem is mennek máshová, hanem ebben a városban, ahol jó
emberek laknak, élnek ezentúl.

FERHAD ÉS SÍRÍN

Egyszer régen, a Hiszár hegyláncainak egyik zöldellő, vidám völgyében, a Qarátágh falu közelében élt egy leány, Sírín volt a neve. Olyan volt, mint a karcsú, igéző rózsza, arca fénylő, mint a világító Nap, sötét szeme csillogó, fürtjei éjfeketék, termete sudár.

Sírín öreg anyjával és apjával egy pompás, nagy, hegyi várban éldegélt, kőből rakták a magas falakat, vasból kovácsolták a kapukat.

Minden reggel kijött Sírín a várból, gyönyörködve nézegette a szépséges folyópartot, a vidáman zöldellő Qarátágh falut és a körülötte elterülő gyümölcsöskerteket.

Különösen a patakot szerette, amely a Hiszár messzi hegyei közül bukkant elő, a sok tiszta forrást magához ölelte, és a Hiszár termékeny vetéseit öntözte.

Gyakran felkereste Sírín a patakpartot, nagyot szippantott a friss levegőből, sokáig elnézte a patak táncos hullámain, és soha nem szűnő énekét hallgatta.

Ahogy telt-múlt az idő, Sírín páratlan szépségének a híre elterjedt széles e világon. Mindenfelől sereglettek a neves kérők: sáhok, sáhfiak, vezírek meg vezírfiak, de Sírín mindannyiukat kikosarazta.

Egy szép napon apja és anyja meghányták-vetették a dolgát, és anyja így szólt Sírínhez:

– Édes leányom, nagyon nyugtalanít engem már ez a sok kérő. Te sem vagy már kicsi, hála istennek, hogy épségben eladósorba cseperedtél. Minket is az a remény éltet, hogy amikor eljön az ideje, megüljük a lakodalmaid, és megnyugszunk a sorsod felől.

Mikor Sírín meghallotta ezeket a szavakat, mélyen elgondolkozott. Kis idő múltán felemelte fejét, és így szólt:

– Anyácskám, az fog engem feleségül venni, aki egyetlen éjszaka saját keze erejével a folyóból várunkba vezeti a vizet. Csak egy olyan hős tud engem boldoggá tenni, aki a várunk körüli szomjas földet virágzóvá teszi.

Anyja és apja kihirdették a kérőknek leányuk feltételét, de a kérők inkább lemondtak Sírínről, és hazaszéledtek.

A közelben, a Hiszár egyik falujában élt egy pásztorfiú, Ferhád volt a neve. Mikor Ferhád megpillantotta egyszer Sírínt, tüstént

beleszeretett. Hallotta azonban, hogy Sirínért sáhok és sáhfiak, vezírek és vezírfiak versenyeznek, és így gondolkozott magában: „Odahagyná-e Sirín ezeket az előkelő kérőket, hogy az én szerelmem viszonzza?1’ És Ferhád szívében csak Sirín iránti szerelmét hordozta.

Sirín feltételeit Ferhád is megtudta, fogta azonnal ásóját, kapáját, és nekigyürkőzött a nehéz feladatra. Ferhád szándéka azonban az egyik kérő, az ármányos és irigy Hiszrau sáhfi fülébe jutott. Hiszraut a féltékeny irigység tüze égette, és Qarátághba sietett, hogy ő is teljesítse Sirín feltételét.

Ferhád ott kezdte munkáját, ahol a folyó egy magasságban volt a kastéllyal.

Hiszrau pedig sokkal lejjebb, a vár közelében vágott eret.

Ferhád mint az oroszán, úgy dolgozott, rövid idő alatt egy hosszú árkot ásott. Már a hegyet is átvágta, az eret a hegy mellett elvezette, és Sirín vára felé közeledett.

Hiszrau sáhfi, aki életében az éles kardon kívül mást nem tartott a kezében, kezdett elgyengülni, kifáradni, mind gyakrabban sandított Ferhád felé. Látta, hogy Ferhád munkája jól halad, mindinkább közeledik a vár felé, nem is figyel közben semmire, csak a Sirínnel való találkozás édes vágya tölti el.

Hiszrau föladja a reménytelen küzdelmet, és abbahagyja a munkát. De a féltékeny irigység tüzes lángnyelvei még magasabbra csapnak lelkében. Dühös haragjában eltökéli, hogy keresztülhúzza Ferhád tervét.

Az ármányos Hiszrau cselhez folyamodott, néhány köteg nádat hozott, és onnan, ahol ásni kezdett, szétteregette azt egészen Sirín váráig. Ezután szólította egyik szolgálóját, egy öregasszonyt, és azzal a paranccsal küldte a várba, hogy vigye meg a hírt Sirínnek és Ferhádnek: Hiszrau sikeresen befejezte a munkát. Vette az öregasszony a botot, nagy örömmel Sirín elé járult, és így szólt:

– Kedves leányom, a hírneves sáhíi, Hiszrau, teljesítette a feltételed, íme, menj és tekintsd meg!

Holdfényes éjszaka volt és a hosszú, girbegurba nádkötegek úgy tükrözték vissza a telihold fényét, mint egy csillogva-villogva csobogó patak.

Ahogy Síín letekint a várfalról, látja, hogy valóban a vár felé tart a rohanó patak. Megörül, megcsókolja az öregasszony ráncos arcát, és így szól:

– Ó, jó hírű anyám, eredj, Hiszrau sáhfinak üzenem, hogy ha a Nap felkeltéig a víz a várhoz ér, övé leszek.

Álnokul mosolygott az öregasszony, kijött a várból, és botjára támaszkodva Ferhád elé sántikált:

– Hiába töröd magad, Ferhád, Sírín ajka már Hiszrau sáhfi vágyát csillapítja – mondta az öregasszony –, íme, nézd csak!

– Hogyan? – kérdezi Ferhád, és felemeli izzadságban fürdő fejét. – Mit mondtál?

– Hallhattad: Sírín ajka már Hiszrau vágyát csillapítja – felelte az öregasszony, és a nádkötegek felé mutatott.

Odapillant feldúltan Ferhád, és látja, hogy a csillogó patak a vár felé halad.

– Hogyan? Hát Hiszrau felvezette már a vizet? – kiáltotta,

– Bizony fel – felelte az álnok öregasszony.

Mint az oroszlán, úgy kiáltott Ferhád, és reszketett, mint a számum csavarta fűzfa.

– Nem, Sírín nélkül méreg az életem! – azzal az éles csákányt teljes erejével fejéhez verte. Testét elborította a kiömlő vér, és a földre zuhant.

Ekkor azonban a Hold elbújt a Qarátágh mögé, és Hiszrau nádkötegei nem ragyogtak többé, de a hős Ferhád élete és jósorsának napja is eltűnt az irigység és a féltékenység sötét felhője mögött.

Napkeltekor felébredt Sírín, és reménykedve indult, hogy megnézi Hiszrau csobogó patakját. Boldogan szaladt ki a várból, de a pataknak nyomát sem lelte. Csodálkozva megy ahhoz az érhez, amelyet Ferhád erős keze vájt, de a parton vérbe fagyva találja a hős pásztorfiút.

Ebben a pillanatban Hiszrau álnok csele megvilágosodott a szép Sírín előtt, és keserves sírással borult a hős Ferhád tetemére: „Átok szálljon a gaz Hiszrau fejére, tettét az egész világ tudja meg!”

Senki sem láthatta többé a hűségese Sírínt, szívét örökre a halott Ferhádnak adta.

A BESZÉLŐ PAPAGÁJ

Hol volt, hol nem volt, lehet, hogy volt; föld nem volt, vetés volt, kölesvető paraszt volt, fürjekből egy csapat volt, egy köcsögben író volt, mindez hazugság volt.

Igaz volt-e, mese volt-e, valamikor reges-régen élt egy pádisáh, akinek három felesége volt. A domboldalon virágzó tulipánok már elhullatták néhányszor szirmaikat, a tisztáson sarjadó fű is elszáradt, de a pádisáhot még egyik asszony sem ajándékozta meg gyermekkel.

A pádisáh szívét igen szomorította, hogy nem volt gyermeke, a bánatos gondolatok állandó tanyát vertek benne. Egy napon, hosszú töprengés után, hívatta kedvenc vezírjét, és így szólt hozzá:

– Kedves barátom, te is tudod, hogy gyermekre vágyom, de a mai napig nem örvendeztetett meg egy gyermek áldást hozó arca. Eredj, járd be a világot, keress nekem egy olyan asszonyt, aki egy fiúval, vagy legalábbis egy leánnyal ajándékoz meg.

A vezír csodálkozott, mikor meghallotta a pádisáh parancsát, és szerette volna azt mondani, hogy nincs az ilyesmi az asszonyok homlokára írva, s vajon hol keresse, de a pádisáh parancsának a megtagadása a halált jelentette volna a számára, ezért nem szólt semmit, hanem kiment.

Nem jutott még nagyon messzire, mikor az egyik faluban lányok beszélgetése ütötte meg a fülét. Megállt, és látta, hogy három leány ül egy csobogó patak partján.

– Ha a pádisáh engem venne feleségül – mondta az egyik –, akkora fazék levest főznék, hogy mindenki jóllakna a birodalomban, és még maradna is.

– Ha a pádisáh engem venne feleségül – kezdte a második leány –, én akkora szőnyeget szőnék neki, hogy ha kiterítenék, az egész földet beborítaná, de ha összegöngyölik, belefér a pisztácia héjába.

– Ha a pádisáh engem venne feleségül – mondta a harmadik leány –, egy fiút és egy leányt szülnék neki, aranyfürtűt, szépséggel, szépséges arcuk, miként a nap, beragyogná az egész világot.

Ez a leány a pásztor leánya volt.

Mikor meghallotta a vezír, boldogan visszafordult, a pádisáh elé járult, és szóról szóra elmondta a leányok beszélgetését.

Megörült a pádisáh, és parancsot adott, hogy azt a leányt, aki a gyermekeket ígérte, hozzák a palotájába. Teljesítették a pádisáh parancsát. Hét nap, hét éjjel tartott a dínomdánom, s feleségül vette a pádisáh a pásztorleányt.

Teltek-múltak a napok, a hetek, már néhány hónap is mögöttük volt, és közeledett az asszony szülésének ideje.

Éppen ekkor vadászatra ment a pádisáh. Annyira elkapta a vadászszenvedély, hogy egy zsákmányban gazdag vadászhelyen hosszú ideig elmaradt.

Nemsokára a pásztorleány egy fiút és egy leányt szült. A gyermekek haja ragyogott, mint a tűz lángja, naparcuktól fényes volt a vidék, és mindkettőnek a szemöldöke között egy-egy fekete szépségpont volt.

Mikor a pádisáh első három felesége meglátta a csodálatos gyermekeket, fellobbant bennük a gyűlöletes irigység lángja, és azt gondolták, hogy most majd mindhármuknak azt mondja a pádisáh: „Annyi év telt el, és ti nem szültetek nekem gyermeket”, s kardélre hányja őket. Ezért törni kezdték a fejüket, miképpen pusztíthatnák el a gyermekeket. A dajkának pénzt és sok drágaságot adtak, és megparancsolták, hogy csináljon valamit, pusztítsa el a fiúcskát és a leányt.

Ezután az asszonyok egy macskakölyköt meg egy kutyakölyköt kerítettek, és kicserélték a gyermekekkel. Hírül adták a pádisáhnak, hogy az ígéretős asszony egy macskakölyköt és egy kutyakölyköt szült.

Amikor a pádisáh meghallotta ezt a hírt, nagy bánat lepte el. Azonnal parancsot adott, hogy kedvenc vezírét és az ígéretős asszonyt vessék börtönbe.

A dajka pedig ment a gyermekekkel magas hegyeken, víztelen, végtelen sivatagokon keresztül, s egy nagyon távoli helyet keresett. Éppen egy pusztán haladt keresztül, mikor összetalálkozott egy pásztorral. A pásztor megszólította az öregasszonyt, aki két síró-rívó csecsemőt tartott a kezében.

– Hát te, öregasszony, mit keresel ebben a lakatlan, néptelen pusztaságban ezzel a két csecsszopóval? Kik ezek, és hová viszed

őket?

Félt az öregasszony, le akarta tagadni az igazságot, de mit volt mit tennie, elmondott mindent. A pádisáh feleségeitől kapott pénz felét a pásztornak adta, és könyörgött, hogy senkinek se mondja el a titkot.

A pásztor megígérte, hogy megőrzi a titkot.

– Add nekem a gyermekeket, felnevelem őket. A pádisáh asszonyainak pedig mutasd meg ezt a vérrel átitatott pólyát, és mondd, hogy teljesítetted a parancsot.

A pásztor adott neki egy leölt bárányt. Az öregasszony vérrel áztatta a gyermekek pólyáit, és azt mutatta meg a régi feleségeknek, ők pedig megnyugodtak.

A pásztor hazavitte a csecsemőket, és juhtejen nevelte őket. Teltek-múltak az évek. Minél nagyobbra nőttek a gyermekek, annál szebbek lettek.

A pásztor szép kis házat épített számukra, s dús gyümölcsöskerttel vette körül. A gyermekek sétálgattak a szép kertben, boldogok voltak. Napjaik vidáman teltek, szívüket a gond messze elkerülte.

Lassan-lassan felcseperedett a két testvér. A fiú ijat, nyilat fogott, és vadászgatni kezdett. Égbe nyúló hegyeken, végtelen erdőkben barangolt, és gazdag zsákmánnyal tért haza. A leány a zsákmányt kizsigerelte, és apjának, bátyjának ízletes ebédet remekelt.

Egyszer a pádisáh egy hegyszorosban vadászott, és távolról megpillantotta a fiút, akinek arca fénye beragyogta a vidéket. Életében nem látott még ilyen gyönyörűt, és álmélkodva-csodálkozva a fiú felé ugratta lovát.

Amint a fiú megpillantotta az öregembert, elébe ment, és illendően köszöntötte. A pádisáh megkérdezte, hogy ki ő, és hol van hazája.

– Én egy pásztor fia vagyok – felelte a fiú –, házunk itt van a közelben, egy tisztás közepén.

„Bárcsak nekem is lenne egy ilyen fiam!” – sóhajtott a pádisáh, s a régi seb újra felszakadt szívében.

Nagyon-nagyon megtetszett neki a szép fiú, arcán a szépséggel. Egyet sem habozott a pádisáh, meghívta a

palotájába vendégségbe.

– Ha apám beleegyezik, szíves örömet megyek – mondta a fiú, és azon nyomban elmondott mindent a pásztornak.

A pásztor sokáig hümmögött magában. „Bizony rosszul esett, hogy így esett – gondolta –, jobb lett volna, ha színét sem látja a pádisáhnak. Nem lesz ennek jó vége. De most már nincs mit tenni, teljesíteni kell a pádisáh kérését, ha nem akarunk ujjat húzni vele.” Kénytelen-kelletlen elengedte a fiút a pádisáh vendégségébe.

A pádisáh régi feleségei, amint megpillantották aranyos haját, fekete szépségpontját, rögtön tudták, hogy ő a pádisáh fia. Tűz lobbant a szívükben, és rohantak a dajka házába.

– Na, beszélj csak! – parancsolta fogcsikorgatva a legidősebb asszony. – Édes az élet? Édes az arany?

– Az élet is édes, az arany is – felelte minden ízében reszketve az öregasszony.

– Ha édes az életed – felelték az asszonyok –, az igazat mondd! Mit csináltál a pádisáh gyermekeivel?

Látta a vénasszony, hogy kiderült a titok. Mit tehetett, elmondta a történeteket.

– Könyörüljetek rajtam, öreg vagyok már – sírt az öregasszony. – Ezúttal célhoz segítlek benneteket.

A pádisáh feleségei megint sok pénzt ígértek a vénasszonynak, és egy kicsit megnyugodva hazatértek.

Az öregasszony pedig elment a bazárba. Vett hajtút, arcpirosítót, szemöldökfestéket, és hegyeken, völgyeken át ment, míg el nem ért a pásztor házához.

A leány éppen a kert egyik sarkában szedegette a gyümölcsöt. Hirtelen hangos kiáltás ütötte meg a fülét:

– Illatszereket, haj tút, arcpirosítót, szemöldökfestéket tessék! – hallotta. A leány a kapuhoz ment, és kikandikált a kis ablakon. Látta, hogy egy vénasszony áll ott, hátán zsákkal.

– Leányom, kedves – szólította meg az öregasszony –, mondd meg a barátnőidnek, hogy egy öregasszony illatszereket hozott a városból!

– Rajtam kívül nincs senki ebben a házban – válaszolt a leány.

– Hogyan? – kérdezte az öregasszony, csodálkozást színlelve –, te itt mindig egyedül vagy?

– Igen, a bátyám mindennap vadászni megy, apám pedig messzi vidéken legelteti a nyáját, hetekig nem jön haza, én meg hajnaltól napestig magam vagyok.

– Ó, ó, ó – sópánkodott az öregasszony –, az egyedüllét bizony nagyon szomorú, Egy világlátó tükör kéne neked, amely, ha magad elé teszed, az egész világot megmutatja neked. Akkor a bánat és szomorúság elhagyja a szívedet. Egy ilyen tükör megvidámítja a lelket.

– Én nem érek rá szomorkodni – felelte a leány. – Reggeltől estig tele van munkával a kezem, elkerül a szomorúság. De nézd csak, nem is lehet olyan rossz egy ilyen tükör! Hogyan szerezhetném meg?

– Nem olyan nehéz megszerezni – mondta az öregasszony. – A fivéred vadász, kérd tőle, talán csak nem tagadja meg. Ha nemet mond, fakadj sírásra; ha meglátja könnyeidet, megesik a szíve rajtad, és végül teljesíti kérésedet.

Este a leány nem ment ki bátyja üdvözlésére, a *szufa*⁽⁸⁾ sarkában sírdogált.

– Hát veled mi történt, miért sírsz? – kérdezte a fivére.

– Hogyne sírnék – szipogott a leány –, mikor itt hagytok, elmentek, én pedig reggeltől estig egyedül szomorkodom. Azt mondják, létezik valamilyen világlátó tükör. Ha nekem ilyen tükröm lenne, a világot nézegetném benne, és nem szomorkodnék.

Bátyja rendjén valónak találta húga kérését, és másnap reggel elindult, hogy megkeresse a világlátó tükröt. Ment-mendegélt, áthaladt egy hegyszoroson, maga mögött hagyott egy másik hegyszorosot is, míg végül egy átlátszó kristályhegyhez ért, A hegy lábánál, egy forrás partján, amely mintha tükör lett volna, mindent visszatükrözött, állt egy öregember, kezében bot.

– Adj' isten, jóember – köszöntötte az ifjú az öreget.

– Adj' isten – válaszolta az öregember –, ha nem köszöntöttél volna, kristállyá változtattalak volna. Miféle szándékkal jöttél, hová tartasz?

Elmondta a fiú, mi járatban van.

– Veszélyes feladatba fogtál – mondta az öregember –, ezt a tükröt a *dévek*⁽⁹⁾ őrzik. De egyet se búsulj, én a segítségedre leszek. Fogd a botom; ennek az a tulajdonsága, hogy aki megfogja,

láthatatlanná válik. E hegy háta mögött van a dévek tanyája. Lopózkodj oda titokban, keresd a dévkirály palotáját, és amikor már mind elaludtak, ragadd meg a tükröt, és menekülj!

Az ifjú vette a botot, és útnak eredt. Odaért a dévek tanyájához. Mikor már mind álomba merültek, bement a dévkirály palotájába, és elhozta a tükröt.

Mikor húga megkapta a csodatükröt, boldogsága nem ismert határt. A tükörben mindenkit és mindent megnézhetett, amikor csak kedve támadt.

Eközben a pádisáh nagyon bánkódott a fiú után, mert már napok óta nem látta. Elküldött érte, hogy hozzák a várába.

„Vajon ki lehet a férjünk vendége?” – kíváncsiskodtak a pádisáh feleségei, és az ajtónyílásból látták, hogy a pádisáh szíves barátságban ül a fiúval a vendégszobában. Azonnal rohantak a dajka házába.

– Te becsstelen, most is becsaptál bennünket! – kiáltották, és öklüket rázták. – Most majd móresre tanítunk.

– Nyugodjatok meg – csendesítette őket az öregasszony –, ezúttal nem szabadul a kezemből.

És az öregasszony ismét elment a pásztor házához.

Amikor a leány meghallotta az öregasszony hangját, a kapuhoz szaladt

– Ó, anyóka – üdvözölte örömmel az öregasszonyt –, igazat mondtál, ez a világlátó tükör valóban csodálatos portéka.

– Ez még semmi – mondta a vénasszony –, van a világon még ennél is csodálatosabb dolog. Mondd a bátyádnak, hogy hozza el neked a beszélő papagájokat. A papagájok számtalan történetet tudnak, jókedvre derülsz, ha hallgatod azokat.

Mikor estére hazatért a fiú a pádisáhtól, egyetlen húgocskáját ismét könnyek között találta, Megesett a szíve rajta, és elindult, hogy megkeresse a beszélő papagájokat. Ment-mendegélt, amíg el nem érkezett a kristályhegyhez, és újra találkozott az öregemberrel.

– Erre a bajodra nincs orvosság. Ha el akarod veszíteni fiatal életedet, csak menj! Sok bátor ember indult a beszélő papagájok keresésére, de egy sem tért vissza.

– Nem – felelte a fiú –, szándékomtól nem térek el. Csak azt mondd meg, melyik irányba menjek?

– Ne menj – kérte az öregember. – Oktalanul pusztulsz el.
– Nem, el kell mennem! – erősködött a fiú, és még egyszer
könyörgött az öregembernek, hogy mutassa meg az utat.

– Menj a kristályhegy mellett jobbra – mondta az öreg.

Elindult a fiú az öregember mutatta irányba, és egy csodálatos,
vidáman zöldellő vidékre ért. Egy nagy kertben sok szép kőszobrot
pillantott meg. Hirtelen vékony, gyenge hangocskák ütötték meg a
fülét:

– Húgocskám!

– Tessék nővérkém!

– Ennek a rövideszű legénynek is ránk fáj a foga.

– A térdéig kő legyen!

Látja a fiú, hogy bokától a térdéig kővé vált. Megint hangot hall:

– Húgocskám!

– Tessék, nővérkém!

– Azért jött, hogy foglyul ejtsen bennünket!

– Derékig kő legyen!

A fiú pedig derékig kővé vált.

– Húgocskám!

– Tessék, nővérkém!

– Ez a legény kalitkába akar zárni bennünket, hogy a húga
szolgái legyünk.

– Teljesen kő legyen!

A leány pedig várt egy hétig, várt két hétig, eltelt egy egész
hónap, de a bátyjáról semmi hír sem jött. Szomorúan világlátó
tükrébe tekintett, s látja ám, hogy bátyja egy pompás kertben a sok
kőszobor között maga is kőszobor lett. Bánatában keserves sírásra
fakadt, és homlokát verte, majd férfiruhát öltött, és útnak indult.

Ment-mendegélt, s ő is elérkezett a kristályhegynél csörgedező
patakhoz.

– Hát te, leányom – szólította meg az öregember, s fürkészve
nézett a szemébe –, mi a szándékod, hogy férfiruhát öltöttél, hová
igyekszel?

A leány zsenge rózsalevélhez hasonlatos orcáját szeme
könnyével áztatta, és elsírta, miképpen vált kővé a fivére.

Az öregember rövid gondolkodás után így felelt:

– Ha ennek a hegynek jobb oldalán haladsz, eljutsz a papagájok kertjéig. De ne menj a kert közelébe, mert ott te is kővé válsz. Messziről kiáltd jó hangosan a bátyád nevét.

Otnak indult a leány. Mikor a kert közelébe ért, összeszedte minden erejét, és olyan hangosan kiáltotta bátyja nevét, hogy még a föld is beleremegett. Abban a pillanatban valamennyi kőszoborba élet költözött.

– Miféle hang volt ez? – kérdezték, és a papagájok fészke felé futottak. „Én fogom meg!” – kiáltotta mindegyikük, és egymást taszigálva kapkodtak a madarak felé.

– Húgocskám!

– Tessék, nővérkém!

– Ennek a leánynak a hangja a kőszobrokat életre keltette !

– Többé nincs hatalmunk, hogy kővé változtassuk őket.

– Ezután csak a leánynak szolgálunk!

– Senki másnak nem engedelmesszük.

Mikor a vetélytársak meghallották ezt a beszédet, belenyugodtak a sorsba, hálát mondtak megmentőjüknek, és hazamentek.

A leány pedig fogta a papagájokat, és bátyjával együtt ő is hazatért.

Közben a pádisáh nagyon vágyakozott már a fiú után, és állandóan kerestette. Mikor meghallotta, hogy hazaérkezett, azonnal maga elé hívatta, és kérdezgette, hogy miért maradt olyan sokáig távol.

A fiú rendre elmesélte a megpróbáltatásokat.

– Hát neked húgod is van? – kérdezte csodálkozva a pádisáh, és parancsot adott, hogy másnap reggel húgával meg apjával együtt jöjjön.

Másnap, mikor a pásztor és a leány indultak volna is, meg nem is, a papagájok beszélgetni kezdtek:

– Húgocskára!

– Tessék, nővérkém.

– A pádisáh váróban furcsa dolgok történnek most. A világlátó csodatükörben meg is lehetne nézni.

A pásztor, a fiú meg a lány gyorsan belepillantottak a világlátó tükörbe, és látták, amint a pádisáh három felesége mérget szór a

készülő lakomába, a cukorba, a tésztába, a teába meg a gyümölcsbe, még a szőnyegre és a *kurpácsára*^{10} is.

Mikor a pásztor megérkezett a palotába fiával meg lányával, látta, hogy a kapu sarkától a vendégszobáig egy nagy szőnyeget terítettek ki. De a pásztor nem lépett a szőnyegre, hanem mellette lépkedett, fia és leánya pedig a nyomában mentek.

A vendégszobában fejedelmi atlasz-, brokát-, selyemkurpácsákat terítettek föl, de a vendégek nem ültek a kurpácsára, hanem a bejáratnál az egyszerű palászra telepedtek.

Mikor pedig a jobbnál jobb étkeket felszolgálták, a vendégek még csak rá sem pillantottak.

A pádisáh közben egész idő alatt csak a leányt bámulta, szépsége úgy megbabonázta, hogy semmit sem vett észre.

Mikor aztán a vendégek indulni készültek, a pádisáh visszatartotta őket:

– Nem, ti nem mentek sehová. A leányt én feleségül veszem!

Megparancsolta, hogy készítsék a lakomát, nagy ünnepséget rendezzenek, hetedhét ország népe mulasson a menyegzőn.

Mikor a pásztor meghallotta ezt, mit tehetett, elejétől végéig mindent elmondott a pádisáhnak:

– Ó, hatalmas pádisáh! Ez a te fiad és a te lányod! Elhitették veled egykor, hogy feleséged macskakölyköt és kutyakölyköt szült.

Boldogan és szégyenkezve hallgatta a pádisáh a pásztor beszédét. Parancsot adott, hogy hozzák elébe a három asszonyt. Az asszonyok pedig minden ízükben reszketve bevallották bűnös tetteiket.

A pádisáh parancsára szabadon engedték a gyermekek anyját és a kedvenc vezírt, akik a hideg és sötét börtönben már közel voltak a halálhoz.

A pádisáh illően megbüntette a bűnösöket, majd így szólt;

– Kedves gyermekeim, megkerültetek. Menjetek, hozzátok a szőnyegszövő leányt, terítse szét szőnyegét, hogy betakarja a világot, keressétek meg a levesfőző leányt, hogy a világon mindenki jóllakjon.

Kezdődött a lakoma és a nagy ünnepség. Mi is ott voltunk, a szőnyegen ültünk, sokat ettünk, széles jókedvünk volt.

TÁHIR ÉS ZOHRÁ

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy pádisáh és egy vezír. Mindketten hosszú ideig gyermektelenül éltek. Csak mire hajuk olyan lett, mint a rizseskása, szakálluk pedig szinte a mellüket verte, akkor lett várandós a két asszony. A sáh és vezíre nagyon megörültek, nagy lakomát csaptak, és minden hónapban egyszer-kétszer vadászni mentek.

Egy napon egy szép hegyszorosban vadászgattak, mikor a vezír megpillantott egy gazellát, és üldözőbe vette. A gazella csak lassan tudott menekülni. A vezír megcélozta, már ellőni készült a nyilat, mikor észrevette, hogy nagy a gazella hasa. Megértette a vezír, hogy vemhes a gazella. „Az én asszonyom is várandós, talán nem baj, ha élve hagyom az állatot” – mondta magában, nyilat visszatette, és futni hagyta a gazellát. A pádisáh csodálkozva kérdezte:

– Hát te, vezír, miért hagytad futni a zsákmányt?

A vezír elmondta a történeteket. Tetszett a pádisáhnak a vezír viselkedése, és úgy döntöttek, hogy másik helyre mennek vadászni. Ott aztán lőttek néhány foglyot, tollát letépték, kabátot sütöttek, és letelepedtek. Evés közben eszébe jutott a pádisáhnak a vemhes gazella, s így szólt:

– Kedves barátom, évek óta barátomnál és testvéremnél hűségesebben szolgálsz. Az uralkodás sok nehéz kérdésében segítségemre vagy. Úgy határoztam, hogy ha mindkettőnk asszonya fiút szül, úgy intézzük, hogy hozzánk hasonlóan hű barátok legyenek. Ha a te asszonyod leányt szül, a leány az én menyem, ha az én asszonyom szül leányt, a fiad az én helyemben pádisáh, a lányom pedig a te menyed lesz.

A vezír szívéből szólt ez a beszéd. Boldogan beleegyezett, és megkötötték a szerződést.

Nem sok idő múltán hírül adták, hogy a sáh és a vezír feleségének szeme fényes lett.

A vezírt fiúval köszöntötték. A jó hír hallatára madarat lehetett volna fogatni vele.

– Köszönet, ezer köszönet – mondogatta, és hazavágtatott. Hazaérve kezébe vette fiát, megcsókolta, szeméhez szorította.

– Micsoda szerencse, hogy még életemben megláthattam a gyermekem arcát! – mondta, kapta a fiát, és a pádisáh kastélyába sietett.

Ekkor tért vissza a pádisáh a vadászatról. A vezír egyik kezében a fiát, másikban ura lányát fogta aranyhímzésű lepelben, és a pádisáh elé vitte őket. Mikor a pádisáh meglátta vezírét, felállt helyéről, elvette kezéből a gyermekeket, és megcsókolta őket, majd a legidősebb udvaronc tanácsára a fiút Táhirknak, a leányt pedig Zohrának nevezték el.

Táhir és Zohrá tapasztalt nevelők keze alatt nevelkedett-növekedett. Állandóan együtt voltak, akár a megterített asztalnál ültek, akár a pádisáh kertjében sétálgattak, és mindig együtt játszottak. Mikor eljött a tanulás ideje, mindkettőt egy iskolába adták, mindkettő ugyanazt tanulta.

Ez már aztán felgyújtotta az irigység és gyűlölet lángját a vezír ellenségeinek a szívében. Szívük, mely olyan fekete volt, mint a fazék feneké, a sötét tervek és gondolatok mérgével telt meg. A vezírt és fiát úton-útfélen ócsárolni, Zohrát pedig dicsérni kezdték a pádisáh színe előtt:

– Ó, hatalmas pádisáh! Páratlan szépségű és eszű leányod a világ leghatalmasabb pádisáhjához méltó, olyan pádisáhhhoz, aki országodat még szélesebbé, vagyonodat még hatalmasabbá tudja tenni, és hírnevedet hírnévvel tetőzi.

Ezek a beszédek nem múltak el nyomtalanul a pádisáh szívéből. Sokat gondolkozott, töprengett a dolgon. Mennél többet gondolkozott, annál magasabbra csaptak benne a vezír iránti ellenszenv lángjai. Lassan-lassan a pádisáh szíve elhidegült a vezírtől, és azt fontolgatta, miképpen pusztíthatná el.

Egy napon aztán a vadászaton a pádisáh egyik rokonának a nyila „irányt tévesztett”, és a vezír hátába fúródott. Abban a pillanatban lecsukódott a vezír szeme, és többé nem láthatta kedves gyermekének arcát.

– Ó, a szerencsétlen, az ártatlan! – mondta a pádisáh az emberek előtt, sajnálkozást színlelve, és a vezírt, akit egykor szíve mélyéből szeretett, a végtisztesség megadása után meggyászolta.

Ebben az időben Táhir állát már sötétre festette az ifjúság pelyhének fekete füstje, és kedves, sudár legénnyé serdült.

Apja váratlan halála Táhir minden reményét megghiúsította. Csak Zohrá iránti szerelme forrt szívében, és egyre erősödött, mint a virágzó, friss rózsabokor.

A pádisáh is tudta ezt. Azt hozta fel ürügyül, hogy már mindketten felserdültek, és nem lenne jó vége Táhir és Zohrá találkozásainak. Ezért megparancsolta, hogy szakítsák el őket egymástól. Teljesítették a pádisáh parancsát. Hanem Táhir nem tudta elviselni az elválást. A pádisáh vára körül kószált, és remélve, hogy megpillanthatja édes szerelmesét, ilyen szavakkal fordult hozzá:

*Mutasd arcod, te álom, jöjj,
szemed vesd ránk, kívánom, jöjj.
a fátylad vond le, várom, jöjj,
neked lelkem feláldoznám.*

De mikor Zohrá nem hallotta meg a hangját, így folytatta:

*Szépség vagy és az ifjúság,
szoknyád után eseng e kéz,
jázmin virága, cipruság,
szoknyád után eseng e kéz.
Kettétörött az életem,
s elment, el ám a szép eszem,
győztél, leány, a lelkemen,
szoknyád után eseng e kéz.*

A megtört szívű Táhir dala az emberek fülébe jutott, összegyűltek Táhir körül, együtt éreztek a kétségbeesett legénnyel, s szidni kezdték a könyörtelen pádisáhot, aki a vezír fiát ide juttatta:

*Arcod a gyertya lett nekem,
fürtöd az életem nekem,
házad az értelem nekem
köntösödért eseng e kéz.
Lakd szívem, élj vélem, nekem,
szíved a szent mecset nekem,
lábnyomod add, kegyes, nekem,
köntösödért eseng e kéz.
Adsz-e ígéretet? – sosem,
kín nem elég neked sosem,
rám se veted szemed sosem,*

köntösödén eseng e kéz

– mondta Táhir, és nem vette le szemét arról a helyről, ahol Zohrát sejtette.

Miközben Táhir a sah vára mellett szeretett kedvesét siratta, a pádisáh aranyos trónusán ült, és a világ egyik legkegyetlenebb és leghatalmasabb pádisáhjának, Qarábátumak követeit várta. Hamarosan meg is jöttek a követek. Átnyújtották a pádisáhnak Qarábátur levelét, és vártak a válaszra. A levélben ez állt:

„Jó ideje már, hogy kérőim a világ valamennyi országát járták, hogy hozzám illő menyasszonyt találjanak. Széles e világon még egy olyant nem találtak, mint a te szépséges lányod, Zohrá. Ezért úgy határoztam, hogy a te lányodat veszem feleségül. Ha beleegyezel, jól van, ha ellenkezel, készülj a háborúra.”

A pádisáh elolvasta a levelet, és közölte a követekkel, hogy két-három nap múltán jöhetnek a válaszáért. A követek távozása után a pádisáh összehívta vezíreit, és elmondta a történeteket. A vezírek mind egyszerre felelték:

– Qarábátur pádisáh hatalmas és erős. Ő az a pádisáh, aki országodat naggyá teszi, dicsőségedet gyarapítani fogja.

E szavak a pádisáh szíve szerint voltak. Közölte, hogy saját véleménye is egyezik a vezírekével, elbocsátotta őket, és hívatta lányát, Zohrát.

– Kedves leányom – szólt hozzá –, szívem mélyéből köszöntelek. A világ leghatalmasabb pádisáhja, Qarábátur megkérte a kezedet. Boldog lehetsz, hogy ily nagy pádisáh felesége leszel.

– Nem, nem – tiltakozott Zohrá. – Táhiron kívül senki máshoz sem megyek. Ot szeretem, szívemben, lelkemben csak ő van, nélküle keserű az életem.

A pádisáh e beszéd hallatára haragra gerjedt. Felindultan tekintett Zohrára.

– Ellenkezni merészelsz a szavammalí! Kicsoda Táhir? Faragatlan, apátlan ember, aki még Qarábátur lába körméig sem érhet fel. Térj észhez, és verd ki őt a fejedből.

– Könyörülj rajtam, kedves apám – felelte Zohrá. – Táhir kedves az én lelkemnek. Ha nem akarsz, hogy leányod boldogtalan legyen, tégy le a szándékodról.

Egyetlen leányának könnyörgő szavai gondolkozóba ejtették a pádisáhot, és így felelt:

– Jó, leányom, te most menj el; gondolkozom, azután döntök.

Zohrá eltávozott. A pádisáh parancsot adott, hogy hívják össze a vezíreket. Elmondta nekik leánya szavait.

Egyesek így válaszoltak:

– Táhirt a leányod jelenlétében meg kell alázni, és ki kell űznünk a városból. Akkor majd elhidegül tőle Zohrá szíve, és nem utasítja vissza Qarábáturt.

Mások ezt mondták: – Jobb lesz, ha Táhirt idehívjuk, és azt tanácsoljuk neki, hogy saját elhatározásából változtassa meg szándékát, és mondjon le a szép Zohrá szerelméről.

– Rendben van, ennek a végrehajtása nem lesz nehéz – felelte a pádisáh. Elbocsátotta a vezíreket, és maga elé hívatta Táhirt. Táhir szívét reménnyel töltötte el a pádisáh váratlan kedvessége, de amint meghallotta a pádisáh első szavait, minden remény elszállt szívéből.

Mert a pádisáh azt tanácsolta, hogy hagyjon fel Zohrá iránti reménytelen szerelmével, és távozzon a városból.

– Nem! – válaszolta Táhir. – Amíg lélek van a testemben, Zohrá lesz a szívemben.

– Ez a kívánságod nem fog teljesülni – figyelmeztette a pádisáh. – Jobb, ha nem gyötrőd ifjú lelkedet, és hallgatsz a szavamra.

Táhir haragra gyulladt, és így válaszolt:

– Te zsarnok! Apámat megölted, szerencsétlen anyámat özvegyé, egyetlen gyermekét árvává tetted. Most ráadásul azt akarod, hogy kívánságod szerint én is elevenen eltemessem magam? Nem, nem lesz így!

A pádisáh mérhetetlen haragra gerjedt. Parancsot adott, hogy kezét, lábát, szemét kössék be, vigyék az ország távol eső vidékére, és ha egy napon visszatérne, ne engedjék be a városba. Ezután a pádisáh két ősz öregembert küldött a lányához ezzel az üzenettel:

– Menjetek, mondjátok meg a lányomnak, hogy Táhir saját akaratából lemondott Zohrá szerelméről, őt és apját gyalázó szavakkal illette, és eltávozott a városból.

Az öregek sietve megvitték a hírt Zohrának. A lány, aki minden hírt türelmetlenül várt Táhirról, az öregek beszéde hallatára egy

pillanatra megingott. De visszaemlékezett Táhir jellemére, megbonthatatlan kötelékükre, gyermekkoruktól tartó tiszta barátságukra, ezért kételkedni kezdett az öregek beszédében. Elhatározta, hogy nem veszi el reményét, és várakozni fog.

A pádisáh pedig Táhir eltávolítása után megnyugodott, és megírta Qarábátur-nak, hogy beleegyezik a házasságba, örvendezett Qarábátur, a pádisáhhoz sietett, és kérte, hogy mutassák meg neki Zohrát.

Hozták Zohrát. Amint Qarábátur megpillantotta telihold fényességű arcát, sudár termetét, nagy, csillogó, varázslatosan igéző szemét, majd esztét vesztette, és sötét szívében fészket rakott a szerelem.

– Feleségül veszem ezt a gyönyörű lányt – fordult Zohrá apjához. – Cserébe bármit kívánhatsz, teljesítem!

A pádisáh boldogan válaszolt:

– Ó, világ ura, ó, hatalmas szultán, érdemünkön felül kitüntetsz bennünket!

E szavak úgy hatoltak Zohrá tiszta szívébe, mintha mérgezett nyílvevesszők lettek volna.

– Nem! – kiáltotta. – Én Táhírt szeretem. Számomra Táhir az életnél is édesebb és drágább.

A pádisáh így felelt:

– Táhir mindenféleképpen elmondott téged, már nem szeret, szíve elhidegült tőled, elment.

– Nem hiszem el – felelte Zohrá, – Táhir nem ilyen ember, Qarábátur még nem hallott Zohrá szerelméről. Ahogy tudomást szerzett a történetekről, így szólt:

– Legyen; én még negyven napig várakozom. Bízom benne, hogy ezalatt a szép Zohrá elfelejti Táhírt és szerelmét, és az én szépséges királyném lesz. Íme, ezt a feltételt szabom.

A pádisáh kénytelen-kelletlen beleegyezett, átkokat szórt Táhirra, és elbocsátotta Zohrát.

A pádisáh szolgái pedig megkötözték Táhírt, és az ország egyik távol eső vidékére, egy vívtelen, fátlan sivatagba hurcolták.

Szegény Zohrá hírt kapott róla, hogy Táhírt megkötözve egy vívtelen, ember nem lakta sivatagba hurcolták. Szolgálólányai útján minden karavánnak könyörgött, hogy ahol megfordulnak, mindenfelé

keressék-kutassák Táhirt, róla hírt hozzanak. És Zohrá egyre csak sírt, könnyének gyöngyszemei szüntelenül ott ragyogtak hosszú szempilláinak hegyén és rózsalevélhez hasonló, kedves, szép arcán. Nem volt álma és nyugalma, csak Táhirt akarta látni, és így panaszkodott:

*Álmom kerül, álomba' se hallom szavadat,
testem lerogyik lenge ruhák súlya alatt,
nyugtot nem ad éj, és nem a hosszú nappal,
lesz rá oka, nem lesz csoda, szívem ha szakad,*

A tevehajcsárok mindenfelé énekelték Zohrá szívszakasztó énekét.

Táhir pedig szomjosan és éhesen bolyongott a száraz és puszta sivatagban. Csak drága Zohrája szerelme öntött belé erőt.

Egy napon egy hegy lábánál haladt el, mikor szívfájdító siralom hangja ütötte meg a fülét. A jajongó ember újra meg újra Táhir nevét ismételte. Táhir csodálkozva sietett az énekes irányába. Ahogy közelebb ért, látja, hogy egy karaván halad arrafelé, az egyik tevehajcsár Táhirt emlegeti, szívfájdító hangon így énekel:

*Táhir maga sírdogál,
Zohrá pedig ázva, vár,
összetörött a szíve is,
sóvár szeme messze jár.
Kínja árad, s apálya nincs,
enyhülés bánatára nincs,
sorsa oly szörnyű, párja nincs,
Táhirra várva meghúl.
Nincs éji nyugta többet,
jókedv, ha látja, szörnyed,
gondtól a háta görnyed,
a bánata végtelen.*

– Jóember – szólította meg Táhir –, énekedből szép Zohrá szíve dobbanását hallom. Mondd, honnan jössz, és kitől hallottad ezt a dalt?

A karavános figyelmesen megnézte Táhirt, és így válaszolt:

– Azt kérdezed, kitől? Magától a szép Zohrától hallottam.

Mindnyájunknak megparancsolta, hogy járjuk be a világot széltében-hosszában, tudakozódjunk kedves Táhirja felől, s ha valahol rábukkannánk, vezessük hozzá.

Boldogan felelte erre Táhir:

– A szomorú, síró Táhir, az összetört szívű Táhir én vagyok,
– Ha így van – felelte a karavános –, gyere, ülj fel erre a tevére,
elviszünk Zohrához.

Ütnak indult a karaván. Néhány éjszaka és nappal elteltével
egy kedvük szerinti karavánszerájhoz érkeztek.

Táhir érkeztenek hírére Zohrá szívének madara újból életre
kelt. Fáradt és elgyötört szerelmesét a palotába vitette. Féltő
szerelmese állandó gondoskodása hamarosan talpra állította Táhirt.
A sok kín és szenvedés után a két szerelmes az egyesülés
ölelésében forrt össze.

Azonban Táhir és Zohrá boldogsága nem sokáig tartott.
Qarábátur kémei megszimatozták a dolgot, és értesítették urukat.
Qarábátur azonnal felkerekedett, hatalmas sereg élén Zohrá apja elé
vonult, és így szólt:

– Táhir visszatért, és már számos nap óta élvezik a szerelem
gyönyörűségeit. Ha nem pusztítod el őt rögtön, trónodat és
koronádat összetöröm, s elbúcsúzhatsz a fejedtől, de alányodétól is.

A pádisáhnak inába szállt a bátorsága. Azonnal hívatta vezíreit,
hogy tanácsukat kérje.

– A szabadulás egyetlen útja: meg kell Táhirtól szabadulni –
mondta kedvenc vezíre. – Legjobb lesz, ha ládába zárjuk, és a vízre
bízzuk.

A pádisáh megörült a gondolatnak. Hívatta a ládakészítő
mestereket, hogy ácsoljanak egy nagy ládát.

Mikor a mesterek elkészültek a ládával, jelentették a
pádisáhnak. Parancsot adott a pádisáh, hogy vigyék a ládát a folyó
partjára.

A reménye vesztett, bánatos Zohrá is megjelent a folyó partján,
és síró szemmel, tört szívvel nézett Táhirra:

*Rosszak szeme rontón sose féljen hozzád,
félénk szerelem, tűz ne is érjen hozzád!*

*Mindenki fohászt mond, könnyörög, bárhol jársz:
ártó hatalom, bú be ne térjen hozzád!*

Táhir távozóban így válaszolt:

*Ében fonatod megköti boldog szívem,
s ajkad tulipán, azzal eloldod szívem.*

*Más szívre a sorsom sose bíznám, csak rád,
más szívre ne bízzad te se sorsod, szívem!
Nincs gátja folyónak, ha az árvíz árad,
nincs gátja, ha hű szív, a szerelmes párnak.
Két hű szívet eltépni nehéz egymástól,
s eltépve előnt majd a nyomasztó bánat.*

A pádisáh parancsot adott, hogy Táhirt zárják gyorsan a ládába, szögezzék le erősen a ládát, és vessék a vízbe. Szolgái teljesítették a pádisáh parancsát.

A láda ide-oda himbálózva, fel-fel bukkanva bukdácsolni kezdett a vízen, és kis idő múlva eltűnt szem elől. Vitte-sodorta a víz, már néhány éjjel és nappal is eltelt, és mikor egy félsziget partja mellett haladt el, megpillantotta három sáhleány. Az ország pádisáhjának leányai voltak, és mindennap idejártak fürödni.

– Aki megfogja és kihozza azt a ládát, legyen az övé! – mondta a legidősebb leány.

Mindháromuknak tetszett az ötlet, és a legidősebb leány már repült is. Odaúszott, de bármennyire nyújtogatta a kezét, a folyó hullámai visszanyomták, és nem tudta megfogni a ládát. Akkor repült a középső leány, és bármit csinált, ő sem tudta elfogni. A legkisebbik, akinek Gouhar volt a neve, így szólt:

– Nővéreim, jöjjetek ki a vízből, most én próbálkozom.

Kijöttek a nővérei a folyóból, és most ez a leány vetette magát a vízbe. Úszott, s amikor a láda közelébe jutott, kinyújtotta a kezét, s a láda, hogy, hogy nem, a kezébe került. Erősen megragadta a sarkát, és a folyó szélére húzta. Nővérei kihúzták a ládát a folyóból, és látták, hogy sehogyan sem lehet kinyitni. Úgy döntöttek, hogy összetörik, és megnézik, hogy mi van benne. Ekkor azonban a láda belsejéből hang hallatszott, és kinyílt a láda teteje. Egy deli alvó legényt pillantottak meg, oly szépet, hogy hozzá foghatót meg nem láttak.

Gyorsan megvitték a hírt a pádisáhnak. A pádisáh elküldte embereit, hogy a ládát Táhírral együtt vigyék a várba. Az orvosoknak pedig megparancsolta, hogy a beteg Táhirt gyógyítsák és ápolják.

Eltelt néhány nap. Táhír magához tért, erőre kapott, s még kedvesebb és szebb lett. Ezután a nővérek elmondták a pádisáhnak, milyen egyezséget kötöttek.

A pádisáh beleegyezett, hogy Gouhar és Táhir egymásé legyenek. Megkezdődött a menyegző, Táhir azonban nem tudott semmiről. Mikor befejeződött a menyegző, Táhirt meg Gouhart a pádisáh házában hagyták, s mindenki eltávozott,

Táhir elmesélte Gouharnak élete történetét, és hozzátette:

– Zohrá a szemem fénye, eszem és lelkem, szívem öröme, vágyam és reményem, Nem akarok hűtlen lenni hozzá.

– Én jobban szeretlek, mint Zohrá – felelte Gouhar, – Ne légy ilyen keményszívű, ne taposd lábbal első, tiszta és forró szerelmem!

Táhir fájdalmasan sóhajtott, és így felelt:

Zohrá helye szívem közepében, de mit ér?

Csokrom piros, ám nélküle téptem le: mit ér?

Bíborpiros argaván virágozhat ezer,

más lány, ha akármily csodaszép lenne, mit ér?

Gouhar keservesen sírt-rítt, hogy ne gyötörje tovább Táhir. Táhir pedig Gouharnak könyörgött, hogy hagyja békén, kedves Zohrájával teli szívét ne szomorítsa. Így beszélgettek reggelig, és már közel volt a nappal, mikor Gouhart az álom elragadta.

Akkor Táhir felkelt, másik ruhát öltött, és a hegyek és sivatagok felé vette útját. Néhány napi vándorlás után országának fővárosába érkezett. Ott szolgálónak álcázta magát, és Zohrá szolgálatába állt. A két szerelmes tiszta szívébe kimondhatatlan öröm költözött, és boldoggá tette őket.

De ezúttal sem tartott sokáig Táhir és Zohrá boldogsága. Qarábátur hírt kapott Táhir hazaérkeztéről. Nyomban Zohrá apja előtt termett, és értesítette őt is.

Haragra gyulladt a pádisáh, hívatta hóhérait, parancsot adott, hogy keressék meg Táhirt, és húzzák fel a bitófára. A hóhérok hozták Táhirt, s a pádisáh és Qarábátur szeme előtt a bitófához hurcolták.

Táhir, úton az akasztófa felé, így énekelt:

Sorsom égi fénye, ó, Zohrám, te árva, ég veled!

Boldogítóm, életem, lelkem virága, ég veled!

Sírva, fájva válni kell, útját e szív bevágni már:

sors kegyét árássza rád, légy százszor áldva, ég veled!

Zohrá Táhir emlékére néhány napig fekete ruhát öltött és gyászolt. Fiatalon elpusztult kedvese miatti bánatában úgy sírt, mint a gyertya.

Mint a gyertya, könnyek záporát öntötte, Táhirra gondolt, s így jajongott:

*Főm aranypánt-éke volt,
arcomon pír, rózsafolt.
Ám fejem szép éke hullt
és az orcám megfakult,
faj, gonosz sors elrabolta,
száz jaj, gonosz sors elrabolta!*

Szerette volna Táhírt a sírjáig kísélni, de a pádisáh parancsára negyven szolgáló őrizte éjjel-nappal. Mivel Zohrá más kiutat nem talált, egy napon levetette fekete ruháját, ünnepi köntöst és kendőt öltött, fejét, kezét és nyakát aranyos ékszerekkel ékesítette fel, és így szólt szolgálóihoz:

– Látom, hogy ha így gyötröm magamat, azzal sem Táhirnak, sem magamnak nem használok. A mai naptól kezdve sutba dobom a gyászt. Szívem örvendezni akar, a kertben szeretnék sétálni.

Az egyik szolgálólány azonnal szaladt a pádisáhhoz, és elújságolta Zohrá szavait. A pádisáh örvendezve kiáltott fel:

– Legyen a kívánsága szerint! Vigadjon, menjen a kertbe sétálni!

Zohrá negyven szolgálójával apja kertjébe indult. Mikor már erre is, arca is sétált egy kicsit, így szólt a szolgálókhoz:

– Én ma nagyon boldog vagyok, s azt szeretném, ha ti is hozzám hasonlóan vidámak lennétek! – Ezzel minden aranyát, ékszerét fejéről, kezéről, nyakáról a négy égtáj felé szórta:

– Eredjétek, szedjétek!

A negyven szolgáló egymást taszigálva kapkodott utána.

Zohrá ekkor kapta magát, és Táhir sírjához sietett. Leült a sírhalom előtt, és keservesen sírt, majd egy éles, hegyes handzsárt húzott ki kebléből, és tiszta, hű szívébe döfte.

Közben a szolgálólányok összeszedték az aranyos ékszereket, és mindenfelé keresték Zohrát, de sehol sem bukkantak a nyomára. Nagy sírással, rívással vonultak a pádisáh elé. Haragra gerjedt a pádisáh, parancsot adott szolgálóinak, hogy az egész várost kutassák fel Zohráért.

Keresés közben a szolgálók Táhir sírjához érkeztek. Látták, hogy Zohrá vérrel borítva a sírdombot öleli, s már halott. Sietve

értesítették a pádisáhot. Sírva, jajgatva érkezett oda a pádisáh. Sírása azonban, akármilyen szívszaggató volt is, segíteni már nem tudott. Ő okozta a két ártatlannak a sok bánatot és a szenvedést, most aztán neki is kijutott.

A szerencsétlen Zohrát Táhir mellé temették. A temetés után még két nap sem telt el, amikor az arra járó emberek látták, hogy mindkettőjük sírjából rózsabokor sarjadt, és a rózsák egymásba fonódtak. Az emberek a szerelem rózsájának nevezték el.

A szerelem rózsája, amely ma is azon a helyen virágzik, Táhir és Zohrá szerelmének örök emléke.

IRADZSPAHLAVÁN

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer valamikor egy ügyes mesterember. Köveket faragott az ország malmai számára, meg a kastélyok és várak oszlopaihoz és falaihoz.

Egyszer vérszomjas és kegyetlen dévek serege támadt hazájára. A kőfaragó sok társával együtt harcba szállt a dévekkel, csatáztak egy ideig, végül a dévek kezére jutott. Eltelt néhány év, de nem jött felőle hír.

A kőfaragó fia, aki még csak egyéves volt, amikor apja fogságba esett, árván cseperedett fel.

Iradsz kicsi korától fogva bátor, ügyes és eszes volt, jó viselkedése miatt szívébe zárta őt a falu népe. Mikor az anyja iskolába adta, Iradsz valamennyi gyereknél jobban tanult. Iskolatársai szerették, a szünetekben köré gyűltek, és a segítségét, tanácsát kérték.

Iradsz izmos, vállas legénnyé serdült, termete mint a szálfa, keze olyan volt, mint a vas.

Kitavaszkodott, és közeledett az újév ünnepe. A falu népe ünnepi ruhát öltött, és az ünnepségek színhelyén, a falu mellett elterülő térségen gyülekeztek. Megkezdődött a kecskehúzás, a labdaütés, a birkózás. Zenészek, énekesek, mulattatók mutatták be a tudásukat. Iradsz a labdaütők közé állt be. Lova hátáról néhányszor egészen az ellenfél kapujáig hajtotta a labdát. A nyíllövészet is elkezdődött. Egy gyűrűt függesztettek fel. Sok legény ragadott nyilat és íjat, de csak Iradsz és még két másik fiú lőtte keresztül a nyilat a gyűrű karikáján.

– Egyáltalán nem ördögösség! – mondta Iradsz. – Az ügyes nyíllövő három nyílvesszőt tud egymásba lőni.

– Mutasd meg hát, mit tudsz! – biztatták az emberek. Iradsz fogta a nyilat és nyílvesszőket, megtámasztotta bal lábát, törzsével kissé hátrafeszlült, és kilőtt egy nyílvesszőt a fára, a másodikat az első nyílba, a harmadikat pedig a második nyílba eresztette. Az éljenzés moraja az égitől kigyózott.

Az ünnepség második napján Iradsz pajtásaival katonásdit játszott. Az íjakat és a gyerekeket két csoportra osztotta, az egyik csoport volt az ellenséges sereg, a másik pedig a védősereg. Iradsz ebben a játékban is kimutatta ügyességét.

Az ünnep harmadnapján a környező falvakból is jött néhány deli legény. Iradzs is megjelent társaival a birkózás színhelyén. Mindenfelől trombita, zurna, dob, csörgő hangja csendült fel, és megkezdődött a birkózás. A falu bajnokai a másik falu bajnokaival keltek birokra. Iradzs falujából mindenki alulmaradt.

Ekkor maga Iradzs lépett a porondra.

A szomszéd falu küzdője látta, hogy egy tizenöt-tizenhat éves forma gyerek akar ellene kiállni. Hogy visszatartsa a birkózástól, így szólította meg:

– Gyerek vagy még, a gyerekekkel kelj birokra!

Nagyon sértette ez a beszéd Iradzsot:

– Gyerek vagyok, vagy sem, nem számít. Készülj, mutasd meg, hogy mit tudsz! – felelte Iradzs, és jobb kezével megragadva a legény kezét, olyan erővel rántotta maga felé, hogy két-három lépéssel Iradzs mögé került. Megértette a másik, hogy nem babra meg a játék, összeakaszkodott Iradzsral. Iradzs megragadta a gallérjánál fogva, erősen maga felé húzta, a feje fölé emelte, majd a földre dobta. Mindenfelől éljenző kiáltás és *zuma*^[11] meg trombita hangja szállt a magasba.

Estére, mikor az ünnep már vége felé közeledett, sok ember – közöttük nem egy hófehér hajú öreg – Iradzshoz ment és éljenezte.

– Százszorosan köszönet az apádnak – mondogatták. – Te is merész és győztes férfi vagy, mint az apád volt.

„Én sohasem gondoltam úgy apámra, mint ahogyan megérdemelte volna – futott át Iradzson a gondolat. – Apám az ellenség foglya, én pedig itt lopom a napot.”

Gondolataiba mélyedve tért haza. Anyja nagy örömmel fogadta, de Iradzs egy szót sem szólt, szomorúan gubbasztott a sarokban, és gondolatain rágódott. Éles szemű anyja nyomban tudta már, mi emészti gyermeke szívét. Sírva ölelte meg fiát, homlokon csókolta, és így faggatta:

– Iradzs kedvesem, sorsom palántája! Mi történt, hogy az újév napján, amikor mindenki vidám, te bánatos és szomorú vagy? Mondd el, mi történt?

– Mi lehet még ennél rosszabb? – felelte Iradzs. – Kedves anyám, ha te is ott lettél volna az ünnepeken, és láttad volna, mit vittem véghez, még nálam is szomorúbb és bánatosabb lennél.

És Iradzs elmondott mindent töviről hegyire.

A történetek anyját is erősen elszomorították. Bánatosan mondta: – Drága fiacskám! Ne búsulj, egy napon vissza fog térni apád.

Iradzs keserveset sóhajtott, és így válaszolt:

– Vajon mikor jön? Ki tudja-e magát szabadítani egyesegyedül? Attól fogva, hogy az eszemet tudom, nem láttam az apámat Te is, anyám, csak üres ígérekkel vigasztalsz!

– De hát mitévő lehetnék? – felelte az anyja.

– Anyácskám! Vajon legyőzhetők-e a dévek? – kérdezte Iradzs.

Anyja így felelt:

– A dévek félelmetesek és könyörtelenek. A szemük hatalmas, nagy, fülük mint a tehén füle, orrlyukaik mint a kéménykürtő, szájuk pedig mint a szakadék. Bárhol pillantanak meg valakit, erőszakkal foglyul ejtik, és a tanyájukra hurcolják, ők a mi népünk ellenségei. Tanyájuk egy szigeten van, partjait a víz mossa.

E szavak hallatára Iradzs újra apjára gondolt, és elképzelte, milyen kíznást és gyötrelmeket szenved el apja a dévek kezében. Reggel, mikor felébredt, fogta a kardját, derekára csatolta, és így szólt anyjához:

– Jól van, most elmegyek!

Anyja és a szomszédok azt gondolták, hogy Iradzs vadászni megy.

– Csak épségben térj vissza. Hamarosan visszavárunk a vadászatból – mondogatták.

Iradzs nevetett, megcsókolta anyja kezét, lovára pattant, és útnak eredt a puszta felé.

Jó néhány napot töltött el a hegyeken és pusztákon. Végül egy patak partjához ért, és ott megpihent. Gondolataiba mélyedve üldögélt, mikor hirtelen megpillantott valakit a hegy lábánál. Felpattant helyéről, és elindult az ismeretlen felé. De az rá sem pillantott, hanem énekelt valamit. Iradzs figyelmesen megnézte: szép, magas férfi volt. Iradzs tisztelettudóan köszöntötte, és megállt előtte. Az idegen felemelte fejét

– Ülj le – mondta, és megint énekelni kezdett. Néhány perc múltán ismét felemelte fejét. Iradzs felé fordult, s beszélgetni kezdett:

– Honnan jöttél, és hová tartasz!

– Vándor vagyok, mindenfelé járok-kelek – felelte Iradzs. – De én is szeretném tudni, hogy te miért üldögélsz ezen a helyen egyedül?

– Azért jöttem ide, hogy elpusztítsam a déveket.

Mikor a dévek nevét meghallotta Iradzs, felállt helyéről, és magában így szólt: „Talán ez az ember útmutatóm és segítőtársam lesz.”

– Én is azért jöttem, hogy megvívjak a óévekkel – mondta aztán.

– Akkor mindkettőnknek egy a célja – mondta az ember, és kardját kihúzva, átadta Iradzsnak.

– Iradzs, ennek a kardnak különleges tulajdonságai vannak. Először is az, hogy a vasat és acélt átvágja. Másodszor, hogy sebére ír nincsen. Harmadszor, ha ellenség kezébe jut, az uborkát sem vágja el. Ez a könyv is a tiéd; meg van írva benne minden akadály nyitja, amely utadban elődbe tornyosul.

Iradzs kinyitotta a könyvet, de látta, hogy néhány fehér lapon kívül semmi sincs benne. Elcsodálkozott, de nem szólt semmit. Ezután Iradzs elbúcsúzott, fölpattant lovára, és elindult abba az irányba, amerre az ember mutatta. Hajnaltájban egy hegy lábához ért. A hegy tetején magas, komor vár sötétlett, szemben vele sok ezer katona sorakozott, kezükben zászlót tartottak. Iradzs megállt a síkság szélén.

Mikor a világfényesítő nap beragyogta a földkerekséget, a seregből trombitaszó és dobpergés harsant fel. Abban a pillanatban feltárultak a sötét vár kapui, és sok ezer szörny indult az emberek serege felé.

Akkor az emberek seregeből egy erős, szép vitéz vágatott a küzdőtérre. A vitéz egész testét vaspáncél borította, fején is vassisak volt. Vállán íj és pányva, kezében kopját és kardot szorított. Megállt a dévcsapattal szemben, és ellenfelet követelt.

A dévek seregeből hirtelen egy elefánton ülő szörny léptetett a küzdőtérre, fején malomkövel, kezében tehénfejű, héttollú buzogánnyal, és akkorát ordított, hogy a lovak mind megborzadtak, helyükről felpattantak, de még a föld is beleremegett.

Mikor a vitéz meglátta magával szemben a hegy nagyságú dévet, bátran megsarkantyúzta lovát, és kardjával nekitámadt. A dév is megindult az elefánttal. Pajzsával kivédte a vitéz ütését, és buzogányával akkorát csapott dühödten a feje felé, hogy lóva összerogyott, s ütésétől a föld és hegy beleremegett. A seregből azon nyomban egy másik lovat küldtek a vitéznek. Gyorsan felpattant a lóra, és kardjával akkorát ütött a dév jobb vállára, hogy a vas a bal oldalán jött ki. A dév a földre rogyott, mint egy hegy. Ezután a vitéz még néhány dévet, akik az előző nyomába jöttek, egy-egy csapással a földre terített.

Hirtelen egy Hingel nevű dév lépett a térre a dévek táborából, aki nagyságával valamennyi dévet felülmúlt. Rátámadt az ifjúra, ponyvájával lerántotta lováról, behurcolta a várba, és ismét a tér közepére ment.

Jöttek még vitézek az emberek seregeből, de vagy foglyul estek, vagy elpusztultak,

Ekkor már Iradzs sem állhatta tovább. Úgy megcsapkodta lovát, hogy a ló egy ugrással a dév feje magasságában repült el. Sem a dévsereg, sem az emberek csapata nem látott még ilyen ügyességet. Négyszer forgatta meg lovát Iradzs a dévek előtt, majd szálegyenesen megállt a dév előtt, és így szólt:

– Már régóta melengetem a szívemben a bosszút ellened. Ma végre szemtől szembe állhatok veled!

Hingel nevetve válaszolt:

– Ha vitéz lennél, buzogányod és vérted lenne!

– Nincs rá szükségem – vágott vissza Iradzs –, rajtad van, és az lesz az enyém.

Felfortyant erre a dév, és lándzsájával rátámadt. Iradzs egy csapással kettészelte a lándzsát, s darabjai a földre hullottak. Közben a dév buzogánya úgy csapkodott a földön, hogy ha a hegyet érte volna, száz darabra törte volna. – Most rajtam a sor! – mondta Iradzs, és megsarkantyúzta lovát. Lóva két lába a dév elefántjának válláig emelkedett. Ekkor ajándékkardjával akkorát húzott Hingelre, hogy az lezuhant a földre, és többet nem kelt föl.

Amint az embersereg ezt látta, ujjongó dobpergéssel a maradék dévseregre támadt. A dévek egy részét elpusztították, a

többit pedig foglyul ejtették. Ezután a dévek várára támadtak, hogy az utolsó szálig kiirtsák őket.

Az embersereg vezére, a bátor Férúzi, kiadta a parancsot:

– Támadás a vár ellen!

Elkezdődött az ostrom. A hősök a dévek megfogyatkozott csapatával viaskodtak.

Váratlanul a dévek várából tűz és hatalmas kőzapor csapott ki, és nem engedte az emberek seregét a vár közelébe jutni. A fekete füst mindent homályba borított, senki sem látta a másikat. Rettegés szállta meg az embereket.

Iradzs már a vár közelébe ért, de az ő útját is elvágta a tűz- és kőzapor. Egy tapodtat sem lehetett előremenni. Ekkor eszébe jutott a tanácsadó könyvecske; előhúzta zsebéből, és belenézett. Írás jelent meg benne:

„Iradzs! Menj öt vitéz ifjúval a vár mögé! Ott, egy szakadék mélyén, megtalálod a tűzokádó dévet. Menj oda, hátulról kötözd meg, úgy, hogy közben ne pillantson rád!”

Iradzs azonnal elindult öt harcossal a vár mögé, és foglyul ejtette a tűzokádó dévet. Hirtelen mennydörgés-villámlás támadt, a hegyet és pusztaságot zúgás töltötte be, és hatalmas zivatar tört ki.

Az emberek serege a várra rontott.

Iradzs néhány legénnyel a foglyok kiszabadítására indult, akik a dévek börtöneiben sínylődtek. Letörték a hatalmas zárat, és benyomultak a sötét börtönökbe. A sápadt, nyomorult foglyok már régen lemondtak életükről. Amint megpillantották az embereket, felugrottak, és örömeikben üdvözölték a győzteseket.

Iradzs egyenként szemügyre vette a foglyokat, de hogy apját nem ismerte fel, gyanakvó tekintettel nézett mindenki arcába.

Ahogy balra nézett, felfedezett egy vasketrecet, benne egy szép fiú, aki hol élő embernek, hol kőszobornak látszott. Iradzs a többiekkel együtt a ketrecre támadt. Ám a ketrec visszataszította őket, és mindnyájan tíz gaznyira gurultak.

Iradzs tudta, hogy életben maradt még egy álnok dév, s ez a ketrec az ő hatalmában van. Odavonszolta a tűzokádó dévet, és megkérdezte tőle, hogyan lehetne a ketrecet elpusztítani.

– A ketrec alatt egy oroszlán alszik; ha annak a szemét kivárod, a ketrec megáll, és a varázslat megtörik – felelte a dév.

Iradsz leszállt a ketrec alá, és megtalálta a sárkányhoz hasonló oroszlánt. Az oroszlán is észrevette a legényt, amint kardjával feléje közeledett, és felordított. Iradsz teljes erejéből suhintott egyet a kardjával, és akkorát vágott az oroszlán fejére, hogy kétfelé hasadt, és a földre hullt. A ketrec abban a pillanatban megállt, és Iradsz kiszabadította a fiút.

Két bátor legény töviről hegyire kutatta a sötét várat, és a foglyok között megpillantottak egy embert, akibe már csak hálni járt a lélek. Iradsz gyorsan kivitte a friss levegőre, a napfényre. Kis idő múltán kinyitotta szemét, mélyet sóhajtott, és Iradsz hosszas unszolására végre megmondta a nevét.

Ekkor mindenki megtudta, hogy ő a híres kőfaragó, aki vitézül harcolt a csatákban, és végül a dévek fogságába esett.

Így pusztította el a hős Iradsz a gonosz déveket, majd apjával együtt visszatért falujába. Anyja öröme nem ismert határt, ő pedig elérte azt, amit feltett magában.

HOLDANGYAL

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy pádisáh. Nem volt egyetlenegy gyermeke sem.

Történt, hogy egy napon a tükrébe pillantott, és látta, hogy haja, mint a rizscskása, fehér lett Elgondolkozott ezen, és így sóhajtozott magában: „Ó, jaj, százszor jaj, miért nincsen fiam, aki a kormányzásban követhetne!”

Egyszer aztán a pádisáh felesége áldott állapotba került. Igen örvendezett a pádisáh, és az egész országban közhírré tétette, hogy ha fia születik, és éppen akkor más házban is fiúgyermek lát napvilágot, azt is fiának fogadja.

Eltelt kilenc hónap, a pádisáh feleségének szeme kifényesedett, és egy fiúcskának adott életet. Ugyanazon a napon egy pásztor házában is fiú született, A pádisáh állta a szavát, elhozatta a pásztor fiacskáját, és őt is fia dajkáira bízta.

Eltelt egy év, eltelt két év, már a harmadik évet is maguk mögött hagyták, és a gyermekek lassan iskolasorba serdültek. A pádisáh mindkettőt iskolába adta.

A pásztor fia nagy örömét lelte a tanulásban, esze vágott, mint a borotva, és sokat segített a sáh fiának, ha az valamit nem értett.

Telt-múlt az idő, és a gyermekek legények lettek, az ifjúság tüze fellobbant bennük, sokat jártak vadászni, sétálni a környező vidékekre.

Az egyik napon éppen egy falu közelében vadásztak, mikor a *sáhzáde*⁽¹²⁾ kilőtte nyilát egy madárra. A nyíl lőtte madár egy udvarba esett, ahol egy öregasszony éppen karbászt font. A madár a szálakat elszakította, és vére a fonalat pirosra festette.

A sáhzáde zsákmánya nyomában benyitott az öregasszony udvarába.

– Ejnye, te legény – siránkozott az öregasszony, amint megpillantotta –, rosszat tettél, bizony nem jót cselekedtél, bárcsak a Holdangyal szerelme érintené meg egyszer a szívedet.

– Anyácskám – kérdezte csodálkozva a sáhzáde –, Holdangyalt mondtál? Ki ő, és hol van hazája?

– A szép és okos Holdangyal – felelte az öregasszony – a hét magas bérc mögött él, ahol a Nap lenyugszik. Olyan szépséges és

olyan okos, hogy sok száz legény versengett már érte, de egy sem volt hozzá méltó, hogy elnyerje.

Mikor a sáhzáde meghallotta ezt, azon nyomban hazaindult. Közben már hozták a hírt, hogy apja, a pádisáh várja.

– Fiam – mondta a pádisáh –, én már megöregedtem, ezután a birodalom kormányzása a te vállaidra fog nehezedni. Itt az ideje, hogy felkészülj. Gyere, megmutatom a királyi kincstárat, a sok drágaságot, hogy megtanuld, mit hol találsz, minek mi a haszna.

A sáhzáde ekkor figyelmesen apjára nézett, és megkérdezte:

– Kedvelt apám, vajon mi jobb, egy helyen gubbasztani, vagy járnunk a világban?

– Drága fiam – felelte az apja –, jobb, ha világot látsz, sok vidéket, sok embert megismersz, tudásod gyarapszik, eszed élesedik.

– Ha így gondolod – felelte a sáhzáde –, eressz el engem, hadd járjam be a világot!

Mit tehetett a pádisáh, útnak engedte a fiát. A sáhzáde pedig útitársnak maga mellé vette a pásztorfiút, és útnak indultak.

Mentek, mendegéltek, maguk mögött hagyták már mind a hét magas bércet, és megérkeztek egy városba. Ahogy beértek, kopogtattak egy öregasszony ajtaján. Mikor kijött az öregasszony, a pásztorfiú így szólította meg:

– Öreganyám, vándorok vagyunk, akad számunkra egy kis hely, hogy egy-két napra megpihenjünk?

– Ó, kedves gyermekeim – sópánkodott az öregasszony –, kicsi a házacskám, ha a fejem benn van, a lábam kinn marad, ha a lábam benn, a fejem kint van.

A pádisáh fia elővett egy aranyat, meglátta ezt az öregasszony, és tüstént hangot változtatott:

– Gyertek, gyertek csak be, a házam nagy és tágas! Itt maradhattok, ameddig csak akartok.

Azzal az öregasszony máris szaladt a kurpácsáért, felrakta az asztalkendőt. Kenyeret hozott, teát főzött, sürgölődött-forgolódott. Éjfélig szaporították a szót, akkor az öregasszony elkészítette a fekhelyet, és így szólt:

– Kedves gyermekeim, éjszaka nehogy kimenjete! Egyáltalán ki se nézzetek, mert annak nagyon rossz vége lehet!

A hálósobában a pásztorfiú így töprengett magában: „Ugyan mi történhet itt éjjel, hogy nem szabad kimenni? Meg kell tudnom, ha török, ha szakad!” Felébresztette a sáhzádét, és így szólt hozzá:

– Ébredj, testvérem! Talán azért jöttünk, hogy aludjunk?

Menjünk és nézzük meg, mi történik odakinn!

Kapták magukat, felkeltek és kimentek. Látják ám, hogy a város egyik fele szuroksötét, a másik fele azonban fényes, mint a Nap, olyan fényes, hogy mellette a csizmadiák csizmát varrnak, az ácsok kopácsolnak, s a fésűsmesterek is serénykednek.

Elámultak mindketten, sokáig nézelődtek, majd hazatértek és lefeküdtek.

– Kedves anyácskánk – mondta másnap reggel a pásztorfiú, miután felkelt –, miféle titokzatos dolog volt az, amit éjjel láttunk?

– Ej, gyermekeim – kérdezte az öregasszony –, talán kint jártatok az éjjel?

– Igen, kinn voltunk – felelték mindketten –, hogyan lehet, hogy a város egyik fele fényes, a másikra pedig sötétség borult?

Az öregasszony így felelt:

– Helytelenül cselekedtetek, gyermekeim. Megtudtátok a titkot, és ez még a fejetekbe fog kerülni.

– Miféle titkot, mondd csak! – kérdezte türelmetlenül a sáhzáde és a pásztorfiú.

– Hát ha mindenáron tudni akarjátok – felelte az öregasszony –, elmondom hát, bár nem szívesen teszem. Éjjel a Holdangyal szépsége ragyogott. A városnak az a fele, ahová arcát fordítja álmában, fényes lesz, de bárki, aki megtudja ezt a titkot, szerelme hálójába esik.

A pásztorfiú így válaszolt:

– Drága anyácskánk, bizony kedvesek nekünk a szavaid, hogy a Holdangyalt említetted. Bátyám már régóta csak reá tud gondolni, azért jöttünk ebbe a városba, hogy ővele találkozzon.

Az öregasszony erre azt mondta :

– Annyi sok sáh és nagyvezír fia vágyakozott már erre hiába, miért éppen nektek sikerülne?

– Most már nem tudom, hogyan – felelte a pásztorfiú –, de kerüljön bár az életünkbe, próba szerencse.

Megtudták ezután az öregasszonytól, hogy azé lesz a Holdangyal, aki a feltételét teljesíti.

A két vándor ezután, mint már sok társuk, bebocsátást kért a leányhoz. Egy nagy házba vitték őket, ahol egy függöny mögül egy hang ezt mondta:

– A feltétel nehéz, de csak az kaphat meg engem, aki ezt teljesíti.

– Mondd a feltételt, én teljesítem! – kiáltott a sáhzáde.

– Ha aludni térek – kezdte a Holdangyal –, te is hálószobámba ülsz. Nem kiabálhatsz, kezed nem emelheted, fölöslegesen nem mozoghatsz, és így kell elérned, hogy engem reggelig az álom elkerüljön.

Elfogadta a királyfi a feltételt, de semmi módon nem tudta a leányt ébren tartani az éjszaka, sőt még maga is elaludt.

Mikor reggel felébredt a sáhzáde, megértette, hogy eljátszotta a szerencsáját. Nagyon bánatos lett, és szomorú szívvel tért meg az öregasszony házába. De ott a pásztorfiú így vigasztalta:

– Kedves jó bátyám, ne bánkódj, a leány felételét én teljesíteni fogom. Ha a feltételt teljesítem, a többit mi egymás között elintézzük.

Azzal a pásztorfiú fából egy kis bábút készített, és estére a Holdangyal elé járult, hogy kész a feltételt teljesíteni.

Őt is bevitték a szobába, és a függöny mögött leültették.

A pásztorfiú elővette a bábút, komolyan rátekintett, és így kezdett vele játszani:

– Kedves barátom, bölcsességed és eszed messze földön híres. Már jó ideje néhány fogas kérdést forgatok a fejemben, a te segítségégre lenne szükségem, hogy azokat megoldjam.

– Mondd csak, miféle kérdésekről van szó! – mondta a pásztorfiú, és hangját vékonyra változtatta.

„Vajon miféle furcsa teremtmény lehet ez a vékony hangú kis bölcs?” – kérdezte magában a leány, és szeme sarkából a leány felé pillantott. A játékbábu tréfásan mozgatta a száját, bólogatott, és a Holdangyal kénytelen-kelletlen figyelni kezdett rá.

„Kedves barátom – kezdte a pásztorfiú, és a bábu felé fordult –, egyszer az egyik városban egy jó kitalálta, hogy Miszr királyának világszép leánya súlyos betegségbe esett, és egyetlen orvos sem talál gyógyírt a betegségére. A király közhírré tétette, hogy aki

leányát meggyógyítja, annak feleségül adja, s még rengeteg kincse és vagyona is az övé lesz.

A jós elmondta egy orvosnak is a hírt.

– Jaj, jaj – sóhajtozott az orvos –, az az ország nagyon messze van. De ha én elmehetnék, három nap alatt meg tudnám gyógyítani.

Fülébe jutott egy ácsnak is a hír, és készített fából egy szárnyas lovat. Mindhárman ráültek, és hipp-hopp, máris Miszrbe repültek.

Az orvos meggyógyította a leányt, és a király máris az orvosnak akarta adni a leányát Mikor meghallotta ezt a jövendőmondó és az ács, méltatlankodni kezdtek.

Az ács így okoskodott:

– A leány engem illet, mert ha én nem készítek szárnyaslovat, az orvos soha nem juthatott volna ide.

Az orvos pedig így vélekedett:

– A leány engem illet, mert ha én nem lettem volna, a jövendőmondó és a szárnyas ló a leánynak mit sem használtak volna.

Vitájuknak csak nem akart vége szakadni, és a király meg az ország bölcsei sem tudtak igazságot tenni. Mikor én is meghallottam a történetet, amondó voltam, hogy a leány a jövendőmondót illeti meg, mert nélküle az ács és az orvos a leány arcát sohasem pillantotta volna meg.”

– Nem, nem! – ellenkezett a bábu, és a fejét ingatta. – Tévedsz, a leány leginkább az ácsé, mert ha ő nem serénykedik, a jövendőmondó és az orvos mit sem tehetett volna.

A Holdangyal úgy tett, mintha aludna, de közben kíváncsian hallgatózott, és amikor meghallotta, hogy a beszélgetők mire jutottak, elégedetlenül felemelte a fejét, és közbeszólt:

– Mindketten melléfogtatok, a leányhoz csakis az orvosnak lehet joga, mert egyedül az ő tudományának köszönhető, hogy a leány, aki már a halálán volt, meggyógyult.

– Lám, lám, kedves barátom – mondta a pásztorfiú, és ismét a bábu felé fordult –, úgy látszik, a Holdangyalnak van igaza. De már régóta még egy ennél is érdekesebb történet foglalkoztat, azt is elmesélem. Remélem, ezúttal nem fogsz bakot löni, és a szép Holdangyal elfogadja válaszodat.

– Meséld csak, mi történt? – kérdezte a bábu, és a legény tenyerében ide-oda himbálózott.

„Volt egyszer egy pádisáh – kezdte a pásztorfiú –, és volt neki egy fülemüléje. A fülemülét aranykalitkába zárta, a kertjében egy fára akasztotta, és mindennap kijárt oda, hogy énekét hallgassa. Egy szép napon éppen kertjében üldögélt, és hallgatta a fülemüle dalolását, mikor hirtelen arrafelé repült két másik fülemüle. Rátelepedtek a kalitkára, és beszélgetni kezdtek egymással, majd a két fülemüle nemsokára elrepült.

A pádisáh odament a kalitkához, és megkérdezte a fülemülétől

:

– Kik voltak ezek, és mit akartak tőled?

– A rokonaim voltak. A fülemülék királya nagy ünnepséget rendez, azért jöttek, hogy engem is meghívjanak. De én azt feleltem, hogy nem vagyok szabad, kalitkába zártak, és innen nem mozdulhatok. Nagyon sajnálkoztak, majd búcsút vettek.

A pádisáh elgondolkozott, majd így válaszolt:

– Ha elengedlek két-három napra, mit hozol nekem a fülemülék országából?

– Egy barackmagot hozok neked a mi országunkból – felelte a kismadár –, ha a magot elülteted, negyven nap alatt kisarjad, gyümölcsöt érlel, és minden öregember, aki a gyümölcséből eszik, egészséges, szép ifjú lesz.

A pádisáh szabadon bocsátotta a fülemülét. Az pedig, ahogy megígérte, három nap elteltével visszatért egy magocskával. A magocskát elültették, és negyven nap múlva magas, dús lombú fa lett belőle. Majd gyümölcsöt hozott, és a gyümölcse beérett. A negyvenedik napon megparancsolta a pádisáh a kertészének, hogy hozzon egy gyümölcsöt a fáról. A kertész felvett egy hullott barackot, és elvitte a pádisáhnak.

A pádisáh hívatott egy öregembert, és megkínálta a barackkal. Az öreg abban a szempillantásban meghalt.

Haragra gyulladt a pádisáh, és megparancsolta, hogy az álnok fülemüle fejét azonnal csapják le. Parancsát teljesítették, és szegény fülemüle kiadta a lelkét.

Híre ment a városban az emberölő barackfának. Egy ős öregember fülébe is eljutott, aki a nagy szegénység miatt megunta

már az életét. Elhatározta, hogy odamegy, eszik a barackból, és akkor legalább minden jajától-bajától megszabadul. Belopódzott tehát a pádisáh kertjébe, a szép, érett sárgabarackoktól roskadozó ágakról szakított, megevett két-három barackot, és várta a halált. De azt bizony hiába várta, helyette nagy erőt kezdett magában érezni.

»Ej, de furcsa« – gondolta magában, és kezével a szakállát kereste, de nem találta, mert álla csupasz volt, mint egy sihedernek. Csodálkozva ment a folyópartra, beletekintett a vízbe, és mint ötven évvel ezelőtt, olyan fiatalnak és szemrevalónak látta képét.

Ebben a pillanatban felbukkant a kertész, azt hitte, hogy tolvaj, és botjával a pádisáh elé hajtotta.

– Nem restelled, hogy ilyen erős, derék legény vagy, és mégis tolvajlásra vetemedtél? – kérdezte tőle a pádisáh.

Akkor a tolvajlással vádolt ember elmesélte a pádisáhnak, hogy öregember volt, de miután a barackot megette, maga sem tudja, hogyan, de megfiatalodott,

A pádisáh és a kertész nem is sejtették, hogy a lehullott barackot egy kígyó megmérgezte.

– Nos, kedves barátom, mi a véleményed – fordult a pásztorfiú a bábuhoz –, szerinted ki a bűnös az öregember és a fülemüle haláláért?

– Természetesen a kertész – felelte a bábu –, neki kellett volna a fa alól eltisztítani a mérgezett barackot, Ő a bűnös, mert a földre hullott gyümölcsből vitt a pádisáhnak.

– Helyesen szólsz – felelte a pásztorfiú –, a haláluk okozója a kertész volt.

Mikor meghallotta ezt a leány, fejét felemelte, és így szólt:

– Ó, te legény, ennyire tudatlan vagy te és az a te okos barátod! A pádisáh a bűnös. Mielőtt az öregembernek adta a barackot, és a fülemülét megbüntette, neki kellett volna a körülményeket alaposan megfontolni.

Mikor meghallotta ezt a pásztorfiú, a bábuhoz fordult:

– Nos, kedves barátom, ezúttal is melléfogtál, válaszod nem fogadta el a szép Holdangyal. Ezért most a szép és páratlan okosságé lány előtt be kell bizonyítanod bölcsességed, különben szégyenben maradok előtte. Most egy másik történetet mesélek, hallgasd figyelemmel, és majd mondd el, hogyan vélekedsz.

– Rendben van – mondta a bábu, és ide-oda hajladozott az ifjú kezében. A pásztorfiú pedig belekezdett a történetbe:

„Országunk egyik távoli zugában – mesélte –, egy nagy folyó partján feküdt két falu, egymással szemben. A falukat egy hosszú fahíd kötötte össze.

A hídnál abban az időben egy rabló tanyázott, és az utasokat megtámadta, ruhájukat, kincsüket, vagyonukat elrabolta, őket magukat pedig a folyóba dobta. Egy napon azonban a kegyetlen és telhetetlen rabló egy drága ruhákba öltözött utast elengedett, és ahelyett, hogy a folyóba dobta volna, nagy tisztelettel átkísérte a hídon. A dolog így esett:

Az egyik faluban élt egy pásztor, jóképű és talpraesett legény volt, akit mindenki becsült. A szomszéd gazdag ember leányába nagyon beleszeretett. A leány is viszonzta az ifjú érzéseit. Titokban találkozhattak csak mindig, és valahányszor egymást látták, szerelmük még jobban fokozódott. Végül már egy percet is nehezen bírtak ki egymás nélkül.

Ebben az időben olyan esemény történt, amely tiszta, felhőtlen szerelmüket megzavarta: abban a faluban, ahol a leány élt, lakott egy tehetős gazda. Mikor hírére hallotta a leány szépségének, elhatározta, hogy a fiának megszerzi, és ezért kérőt küldött a gazdag ember házába.

A gazdag ember is úgy gondolta, hogy a tehetős legény megfelelő férj lesz a leánya számára, és azonnal beleegyezését adta a dologba. Nem törődött azzal, hogy a leánya nem akarja, hozzáadta őt a nem kívánt legényhez.

A szerencsétlen leány átkozta sorsát, és elhatározta, hogy véget vet életének, mert csak így nyerhet szabadulást. Ezért elrejtett egy kést a ruhájába, és a kedvező alkalomra várt.

A lakodalmat megtartották, és a vőlegény bement a leányhoz. Mint a sólyom elől menekülő fogoly, úgy gubbasztott a leány szomorúan a szoba egyik sarkában. A legény nem értette a leány viselkedését, és csodálkozva közeledett felé. Még oda sem ért hozzá, mikor a leány felugrott helyéről, előhúzta a kést, és így kiáltott:

– Ne közeledj hozzám, mert vagy magam, vagy téged megöllek!

A vőlegény csodálkozva kérdezte:

– Hát téged mi lelt? Mit követtem el?

A leány így válaszolt:

– Másvalakit szerettem, hozzád erővel kényszerítettek, kedvesemtől meg elszakítottak, önélküle pedig számomra mit sem ér az élet.

A vőlegény megijedt a leány elszántságától, és így gondolkozott: »Vagy magát, vagy engem megöl, jobb lesz, ha elengedem, és az életem megmentem.« Így szólt tehát a leányhoz:

– Ha így van, kelj föl, és menj a kedvesedhez, élj velem!

A leány nem válaszolt semmit, kapta magát és elment. Mikor a folyóparthoz ért, át akart menni a hídon, melyet a rabló őrzött.

Amikor a rabló megpillantotta a leányt, csodálkozva szólította meg:

– Különös, ilyen sötét éjszaka még a legbátrabb emberek sem merészkednek errefelé járni, csodálom a te bátorságodat, mi készítetted arra, hogy a faluból kijöttél? Hová tartasz?

A leány elmesélte a történeteket, és a rablónak megesett a szíve a bátor leányon.

– Menj, a szerencse kísérjen utadon! – mondta és elengedte.

A leány kedvese házába ment. A pásztorfiú még ébren volt, szemét már vörösre sírta, arca meg halottsápadt volt. A leány vigasztalta:

– Ne bánkódj, kedvesem, most már a tiéd vagyok, ezután együtt élünk.

A leány azonban így felelt:

– Tiszta és ártatlan a szíved, szerelmed valóban nagy, de elfelejtkeztél valamiről. Hatalmas apád és vőlegényed gazdag apja kegyetlen zsarnokságukról híresek, rajtam, atyámon és anyámon bosszút állnak majd. Én magam bármit elviselnék érted, de nem szeretném, hogy miattam apámat és szerencsétlen anyámat valami bántódás érje. Menj hát, és térj vissza a férjedhez! Soha nem foglak téged elfelejteni, emléked ötokké a szívemben őrzöm.

Felállt a leány, összetört szívvel férjéhez ment, és vele élt ezután.”

– Nos, kedves barátom – fordult a pásztorfiú a bábuhoz –, szerinted négyük közül ki volt a legemberségesebb?

– Természetesen a pásztorfiú – felelt a bábu –, mert szerelméről lemondott, hogy magát, apját, anyját és a leányt is a súlyos következményektől megmentse. Szép példáját mutatta az emberségnek.

– Szerintem – mondta a pásztorfiú – a rabló emberségesebb volt, mert ő, gonosz szokásával ellentétben, jót cselekedett a leánnyal.

– Ó, ti hétpróbás bölcsek – vágott közbe a Holdangyal –, mindketten messze jártok az igazságtól. Elfelejtkeztek a hűséges leánnyal. Ő mindent megtett hűségéért, ami csak tőle telt, A leány mellett a többiek embersége, akiket ti emlegettek, semmivé lesz!

– Igen, ó, szépséges bálványom, az igazság a te oldaladon van! A leány önfeláldozó viselkedése engem is igen-igen meghatott! – felelte a pásztorfiú, és a bábu felé fordult:

– Kedves barátom – mondta, és a bábút egy kendőre helyezte –, mostanáig arra kényszerítettük a szép Holdangyalt, hogy vitatkozásunkat hallgassa, ő is elfáradhatott már a gondolkozástól, Most egy olyan történetet mesélj, hogy felviduljon tőle!

– Rendben van – mondta a bábu, és ismét kibújt a kendőből.

A Holdangyal szeme sarkából odapillantott és elmosolyodott: a bábu vigyorgott, mint egy kis bohóc, és száját tátogatva, így kezdett mesélni:

„Volt nekem egy szegény anyám. Olyan földhözragadt szegények voltunk, hogy az éhségtől állandóan olyan hangosan korgott a hasunk, mint a mennydörgő tavaszi égbolt, és testünkből gyors lovasként szállt el az erő. Egy napon anyám megunt a szegénységet, sovány két kezét hegyszéles vállamra tette, és így szólt:

– Te csak kopasz fejed vakargatod a nagy dologtalanságban. Menj és szegődj el egy gazdához, hogy egyszer megtölthessük a hasunkat!

Nem ellenkeztem, hanem elmentem egy gazdag emberhez, és szolgálatot vállaltam. A gazdának volt egy birkanyája, megparancsolta, hogy hajtsam ki a legelőre. Adott még egy szamarat, egy tarisznyát meg egy hosszú kötelet.

– Estére a szamarat rakd meg rőzsével, a tarisznyában pedig hozz jóféle füvet!

Kihajtottam a nyáját a legelőre, és minthogy egy teremtetett lelket sem láttam a környéken, azt gondoltam magamban, hogy nem lenne rossz egyet aludni. Leheveredtem hát egy fa alá, és álomba merültem. Hét éjjelt, hét nappalt átaludtam, és mikor fölébredtem, láttam, hogy a birkáim úgy meghíztak, hogy kétszer olyan kövérek lettek, mint előtte.”

Mikor a Holdangyal meghallotta ezeket a szavakat, a bábu vigyori arcára pillantott, és vidáman elmosolyodott.

„Mikor láttam, mi történt, az édes álomnak köszönetet mondtam: – Ó, pihentető álom, százszoros köszönet neked! Jóságodért cserébe vedd ezt a szamarat, és vidd magaddal!

Ebben a pillanatban a szamarat elragadta az álom.

Azután – folytatta a bábu a történetet – hazahajtottam a nyáját a gazda házába. Útközben azonban megpillantottam egy bogárcsapatot. Szegény bogarak nagy erőlködéssel, zümmögéssel görgettek egy ganéjgalacsint. Megegett a szívem szerencsétlenségen, kivettem a kötelet a tarisznyából, és odahajítottam nekik.

– Ti okatlan állatok, vegyétek ezt a kötelet, kötözzétek meg velem a terheket, úgy könnyebben elbántok velem!”

A bábu szavai most már állandó mosolyt varázsoltak a Holdangyal arcára.

„Búcsút vettem azután a bogaraktól, és ismét útnak eredtem. Nemsokára egy kiszáradt patakparthoz értem, ott leültem, hogy megpihenjek. Látom, hogy egy szürke egérke bújik elő a házából, és sepregeti ki a homokot. »Ó, szegény egérke – gondoltam magamban –, ha lenne egy tarisznyád, kevesebbet küszködnél!” – Itt van, fogd a zsákom, abban hordd ki házadból a homokot! – mondtam, és odaadtam az egérkének a zsákot.

Azután felálltam, és hazahajtottam a nyáját a gazda házába, A gazda olajmécses szemeivel már messziről lesett, rá sem nézett a tevenagyságúra hízott kövér birkákra, hanem először a szamarat, a tűzifát és a fűvet kereste.

– A szamarat az álom elragadta, a kötelet a bogaraknak adtam, a tarisznyát pedig egy egérkének ajándékoztam – mondtam a gazdának.

A gazda nagy pókhasa reszketett a méregtől, és öklét rázva rám akart rohanni.

»Hohó – gondoltam magamban, és az orromat, így ni, elfintorítottam –, nem szabadulsz te tőlem olyan könnyen, végül is a birkáidat, mint az elefántok, úgy felhizlaltam, te pedig így bánasz velem!«

Hívtam az álmot, hogy segítsen, főtt is az álom, a gazdára szállt, és ott helyben leteperte, hirtelen elterült a földön. Bármennyire is ébresztgették, nem tért magához, végül az asszonyok és a szolgák bevitték a házba, és otthagyták.

Ekkor a bogarakat és az egérkét is segítségül hívtam. Az egérke körülszaladta a gazdát, felmászott a hasára meg a mellére, selyemkaftánját szétrágta, a szakállából még mutatónak sem hagyott. A bogarak pedig arcát telehordták ganéjjal.

Ezután elbocsátottam az álmot. Felkelt a gazda, szeme az álomtól még dagadt, szakállának hűlt helye, ruhája kirágva, feje ganéjjal teleszórva, és így ment ki az udvarra. A ház apraja-nagyja nagy hahotára fakadt, mikor meglátta.”

A Holdangyal is maga elé képzelte a gazdag ember alakját, és akaratlanul is felnevetett. A pásztorfiú is vele nevetett, és mindketten hangosan kacagtak.

Így mesélt egész éjszaka a legény a fabábuval mindenféle érdekes, tréfás történetet, a Holdangyal pedig nagy gyönyörűséggel hallgatta őket, és közben az álom elkerülte. Egyszer csak a világfényesítő Nap sugara megcsillant a Holdangyal ragyogó orcáján, és a világot beragyogta. A Holdangyal fellebbentette a kettejüket elválasztó függönyt, és nagy szeretettel pillantott a deli pásztorfiú arcába.

– Te legény, te valóban kedves, bölcs és jó vagy. Teljesítetted a feltételt, és ettől a pillanattól kezdve te vagy életem párja!

A legény zavartan válaszolt:

– Ó, szépséges leány, én csak pásztorfiú vagyok, és hozzád, akiért sáhzádék versengenek, egyáltalán nem illek. Azután meg mindent barátom, a sáhzáde érdekében tettem.

– Az én pádisáhom a talpraesettség, a tiszta szív és a jó természet, neked pedig mindez megvan. Döntésem nem változtatom

meg. A barátod lehet sáh fia, de ezek a tulajdonságok hiányoznak belőle, így célját soha el nem érheti.

Ezután a szép Holdangyal kihirdette döntését a város népének. Az emberek együtt örültek szeretett Holdangyalukkal, és hetedhét országra szóló lakodalmat csaptak.

A pádisáh fia pedig csalódottan távozott el a városból.

A HÁROM TANÁCS

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy kereskedő. Egy fia volt a házában., és egy kívánság a szívében: az volt a vágya, hogy ha a fia felnő és kitanulja a kereskedés mesterségét, akkor átad neki mindent, amit évek során összegyűjtött, és hátralevő életét nyugodtan, gondtalanul éli le.

Lassan felcseperedett a fia. Az apa mindent elkövetett, hogy megtanítsa a kereskedés mesterségére. Hanem a fiú semmi hajlandóságot sem érzett a kereskedésre. Bármit mondott az apja, az egyik fülén bement, a másikon kiment

Haragra gerjedt a kereskedő, és egy napon így szólt a feleségéhez:

– Nem megy a dolog, amíg asszonyt nem hoz a házhoz. Házasítsuk meg, talán ha ránehezednek a gondok, akkor ráadja a fejét a pénzkeresésre, és megfogadja szavunkat.

Az asszony egyetértett ura elgondolásával, és egy szem fiuk lakodalmának előkészületeihez látott.

Megvolt a menyegző, asszonyt szereztek a fiúnak.

A menyegző után a kereskedő átadott fiának száz *tangát*^{13} ezekkel a szavakkal:

– Most már a magad ura leszel. Fogd ezt a száz tangát, menj a bazárba, adj-végy, kereskedjél, tégy szert haszonra. A haszonból ezt-azt veszel, s a napod úgy telik el, mint a cukor.

A fiú kelletlenül átvette a száz tangát, és elindult a bazárba. Ütközben egy hófehér szakállú öregemberrel találkozott.

– Van egy tanácsom, száz tanga az ára – mondogatta menet közben.

– Állj meg, öregapám, megveszem a tanácsodat! – mondta a fiú, és az öregembernek adta a száz tangát.

– Fiam, ha valakinek az asztalánál eszel, annak hálás légy. A hálátlanság megbosszulja magát

A fiú illendően köszönetét mondott, és hazatért. Mikor az apja meglátta, örvendezve kérdezte:

– Fiam, gyorsan hazaértél; úgy látom, sikerrel jártál. Mennyi nyereségre tettél szert?

– Igen, apám, a cserém sikerrel járt – felelte a fiú. – Egy bölcs öregember tanácsot árult, száz tangát fizettem érte.

Méregbe gurult a kereskedő, elpáholta a fiát, és kegyetlenül összeszidta.

Múlt az idő, de a kereskedő csak nem tudott megnyugodni. Ismét száz tangát adott a fiának:

– Menj a bazárba, adj-végy, kereskedjél, tégy szert haszonra! Ne hagyd, hogy vén csalók csapdába ejtsenek, mint legutóbb. Ezekből a tanácsokból egy lyukas garas hasznot sem látsz.

A fiú elment a bazárba a száz tangójával. A bazár közelében ismét összetalálkozott az öregemberrel.

– Van egy tanácsom, száz tanga az ára – mondogatta.

– Öregapám, fogd ezt a száz tangát, és mondd azt a tanácsot – mondta a fiú, és a fehérhajú tenyerébe tette száz tangáját.

– Fiam – mondta a fehérhajú –, arcod ne fordítsd el a reggel adományától.

A tanács hallatára a fiú reszketve-remegve indult haza. Apja elébe sietett, úgy érdeklődött, hogy mennyi nyereséget szerzett. A fiú, hogy mentse magát, füllenteni akart valamit, de nyelve nem állt a hazugságra, és végül megmondta az igazat.

A kereskedőt még jobban elöntötte a méreg, mint az első alkalommal. Úgy megverte a fiút, hogy majdnem belehalt. Ha az anyja és felesége nem lép közbe, megölte volna.

Látta a kereskedő, hogy ha fia így folytatja a tanácsvásárlást, vagyona-szerencséje mind odatesz. Néhány nap elteltével ismét száz tangát adott a fia kezébe.

– Indulj a bazárba, tégy szert haszonra! Ez az utolsó kívánságom; ha ezúttal is ostobán elpocsékolod a pénzt, többé ne térj vissza a házamba!

A fiú elindult a bazár felé. A bazár bejáratánál ismét összeakadt a tanácsárussal.

– Van egy tanácsom, száz tanga az ára – mondogatta az öregember. A fiú zavarba jött, de minden hiába volt, egy tapodtat sem tudott továbbmenni. Fogát összeszorítva odaadta az öregembernek a száz tangát, és kérdezte a tanácsot.

– Fiam – mondta az öregember –, ha a jobb kezed meggondolatlanságra emelkedik, a bal kezeddal tartsd vissza.

A fiú gondolatban búcsút vett feleségétől meg anyjától, és egy másik város felé indult. Folyót, sivatagot, pusztát maga mögött

hagyott, s egyik este egy nagyvárosba érkezett. Az éjszakát a városfal tövében töltötte, hajnalhasadtával fölkel, és a napszámospiac után érdeklődött, majd beállt a napszámosok sorába.

Nem telt el egy óra sem, jött egy pék, kikérdezte a fiút, majd magával vitte.

A fiú munkához látott a mester házában. Vizet hozott, fát aprított, lisztet cipelt a pékműhelybe, onnan a kenyeret szállította a péküzletbe – készségesen teljesített mindent, amit a gazdája parancsolt.

A péknek volt egy gyönyörűséges szép felesége. Az asszony beleszeretett a messziről jött, illemtudó, szép beszédű legénybe. Napról napra elviselhetetlenebbé vált az asszony szerelme. Nyíltan és titokban a fiú körül sündörgött, a maga utcájába akarta csábítani. A fiúnak, valahányszor az asszony környékezte őt, eszébe jutott a vásárolt tanács: „A hasamat megtöltöttem az asszony urának asztalánál, hálásnak kell lennem érte” – mondta magában, és visszautasította az asszony ajánlatát. Végül megelégtelt az asszony próbálkozásait és követelőzését, és így szólt hozzá:

– Ej, sógorasszony, hagyj már békén! Már egy jó esztendeje, hogy az urad kenyerét és sóját eszem, s ahol sót ettem, nem köpök a sótartóba!

Az asszony még egyszer megpróbálkozott a sírással-rívással, de mikor ez is hatástalan maradt, megfenyegette a fiút:

– Ha nem hajlasz a szavamra, elpusztítalak a föld színéről!

– Ám legyen, ha az igazság útján halok meg, és a rossz útra nem tértem – válaszolta a fiú.

Az asszony a szerelem és a bosszú súlya alatt félholtan összegörnyedt, és törte a fejét, hogy miképpen veszejthetné el a fiút.

Estére hazatért a férje, és meglátta a felesége sápadt arcát. Az asszony úgy zokogott, mint a tavaszi záporosó.

– Te mindig vidám és jókedvű voltál, sápadtnak és sírósnak sohasem láttalak. Mi kínozza a szívedet? – kérdezte a férje.

– Drága uram – felelte az asszony, és még keservesebb sírásra fakadt –, a nyelvem nem áll rá, hogy elmondjam.

– Mondd, mondd már gyorsan!

– Én soha nem gondoltam volna, hogy a szolga, akit te hoztál a házba, és aki annyi kenyeret és sót evett az asztalodnál, végül ilyen tetteire vetemedik ellened.

A pék megdöbbenve kérdezte: – Mi rosszat cselekedett?

– Rám vetette ki a kezét, – kiáltoztam, és csak nehezen sikerült megmenekülnöm.

Mintha a mennybolt szakadt volna a pék fejére, elsötétült előtte a ragyogó világ, Felugrott helyéről, és a pékműhelybe sietett.

Megparancsolta a kenyérsütőknek, hogy reggel azt, aki először jön, fogják meg és vessék a kemencébe, hogy porrá égjen.

A pék kijött a kenyérsütő műhelyből, hívta a fiút, és így szólt hozzá:

– Nem maradt liszt a pékműhelyben. Reggel, kora hajnalban, ebből és ebből a házból hozz lisztet, és vidd a pékműhelybe.

Ezután feleségéhez ment a kenyérsütő, és így vigasztalta:

– A tisztességről megfélelmező fiú reggel elnyeri büntetését: csak hamu marad belőle.

– Ez a hálátlanság büntetése! – mondta az asszony,

A szerencsétlen fiú mit sem sejtett a pék igazi szándékáról.

Még nem is pirkadt, befogta a lovakat a kocsiba, és gazdája parancsának teljesítéséhez látott. Elment a gazdája által mondott házhoz, és bekopogott az ajtón. Kijött a ház ura, bevitte a fiút, és kiválasztotta a hombárban a liszteszsákokat. Miután a fiú felrakta a zsákokat a kocsira, a ház gazdája meghívta magához a házba:

– Fiam, főzik már a teát; igyunk egyet, mielőtt elindulsz!

A fiú először vonakodott, mivel a gazdája megmondta, hogy elfogyott a liszt a pékműhelyben, és a pékek munka nélkül maradtak, de akaratlanul eszébe jutott a vásárolt tanács: „A reggel adományától ne fordítsd el arcodat” – és elfogadta az ősz öregember ajánlatát.

Hagyjuk most őket, és beszéljünk a kenyérsütő feleségéről.

Azon az éjszakán az asszony nagyon nyugtalan volt. Restellte tettét, nagyokat sóhajtozott, egyik oldaláról a másikra fordult, álmatlanul töltötte az éjszakát. Kora hajnalban megütötte fülét a kocsizörgés. „Ó, jaj, meghal az az ártatlan fiú! Előbb én megyek, nem pusztítom el, nehogy a bűne az én lelkemen száradjon” – mondta, és gyorsan ruhát húzott, fejére *parandzsát*^[14] terített, és a pékműhelybe ment.

A pékek, uruk parancsa szerint, nem firtatták a parancs értelmét, megragadták a parandzsát viselő asszonyt, aki legkorábban érkezett, és úgy, ahogy volt, a kemencébe vetették.

Ekkor érkezett meg a fiú. Behordta a lisztet a pékműhelybe, rábízta a segédekre, és visszatért ura házába. Mikor a gazdája meglátta, elámult, és a pékműhelybe ment.

– Miért nem teljesítettétek a parancsomat? – vont a felelősségre szemrehányóan a segédeit.

– Mi teljesítettük a parancsodat – felelték a pékek. – Reggel mindenkinél előbb egy parandzsás asszony jött, megfogtuk és a kemencébe vetettük. Csak a hamu maradt belőle.

A kenyérsütő ekkor nem szólt semmit. Visszatért a házába, és látta, hogy nincs sehol a felesége. Végre megértett mindent. A fiúhoz ment, letelepedett mellé, és megkérdezte:

– Fiam, már számos éve szolgálsz nálam, de még nem jutott eszembe, hogy megkérdezzem: egyáltalán honnan jöttél, miért álltál szolgálatomba, van-e hazád, házad és családod, vagy nincs?

– Van hazám, apám, anyám, meg asszonyom is – felelte a fiú.

– De valamiért el kellett hazámból menekülnöm, s házamat és családomat elhagytam.

– És vajon miért? – kérdezte a kenyérsütő.

A fiú elmesélte a jó tanácsot-vásárlásának történetét és apja viselkedését. A kenyérsütő megértette, miféle-fajta emberrel áll szemben. Értékes ruhát, egy kardot meg egy szélesebb lovat ajándékozott neki, és több éves szolgálatának bérét még megtoldva, hazaküldte.

Néhány napi utazás után egy napon éjfél tájban érkezett meg szülővárosába. A házukhoz ment, és „lássuk csak, ki van ott, ki nincs”, benézett a kerítésen. A felesége éppen ott feküdt, mellette egy fiú aludt.

Elfogta a méreg a legényt, kirántotta övéből a kardját, berontott, és mindkettőjüket meg akarta ölni. Azonban ismét eszébe jutott az egyik megvásárolt jó tanács: „Ha jobb kezed megdöntöttségre vetemedik, a bal kezeddel tartsd vissza.”

A legény visszatartotta magát, és az ajtóhoz kerülve bekopogtatott. A kopogtatásra az anyja jött ki. Felismerte fiát, és örömeiben sírva fakadt:

– Elmentél, mi pedig mennyit szenvedtünk távollétedben! Apád megbánta viselkedését, sokat keresett-kutatott utánad, de nem tudott megtalálni. Hol voltál, mit csináltál?

– Anyám – felelt a fiú –, először azt mondd meg, hogy az asszonyom kivel hál együtt?

Az anyja felelte:

– Mikor elmentél, éppen terhes volt már a feleséged. Fiút szült, most már felserdült a fiad. Az asszonyoddal a fiad alszik együtt.

Megnyugodott és megörvendezett a fiú. Felébresztette asszonyát és fiát, boldogan megölelte, megcsókolta őket, teljesült minden kívánsága.

MEHRBÁNÚ

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer réges-régen egy kereskedő. Nagy barátságban volt egy kádival, annyira, hogy még egy csésze teát sem ivott meg nélküle.

A kereskedőnek volt egy fia meg egy szépséges leánya. Egyszer messzi utazásra készülődött, és úgy határozott, hogy ezúttal a fiát is magával viszi az útra, hogy világot lásson, és megtanulja a kereskedés csínját-bínját. Meghívta házába a bírót, és így szólt hozzá:

– A fiamat ezúttal magammal viszem, ezért asszonyom és leányom a házban egyedül maradnak, kérlek, hogy tudósíts engem sorsuk alakulásáról.

– Menj csak nyugodtan – válaszolta a kádi –, vigyázok majd rájuk, nehogy bántódás érje őket.

Azzal a kereskedő útnak indult fiával.

Néhány nap elteltével a kádi elment a kereskedő házába. A kereskedő felesége illendően fogadta ura barátját, ízletes ebédet főzött, és elébe tette. A kádi szeme pillantása azonban véletlenül a kereskedő leányára esett. Életében nem látott még ilyen szépséget.

– Nem szeretnék egyedül enni – mondta, és közben azon törte a fejét, hogy miképpen kaparinthatná meg a leányt –, üljetek le ti is velem!

A kereskedő felesége nem értette meg a kádi kérésének igazi értelmét, a leányához ment, és így szólt hozzá:

– Kislányom, Mehrbánú, készülj, mosd a kezed, a bácsikáddal együtt eszel.

De a leány húzódozott.

Megharagudott az anyja, és jól megszidta a leányát. Mit tehetett a leány, kelletlenül kezet mosott, és a terített asztalhoz ment. A bíró csak úgy falta a leányt a szemével, és torkán egy falat sem csúszott le.

– Ha valamiben hiányt szenvedtek, tüstént mondjátok meg nekem, és én mindenben segítek – mondta a kádi, mikor menni készült.

Az asszony így válaszolt;

– Nincs most semmire sem szükségünk, hiányt semmiben sem szenvedünk.

A kádi akkor elbúcsúzott és hazament. Gondolatai azonban a kereskedő lányánál maradtak. „Már szeme pillantása is édes vágyakat gyújt bennem” – morfondírozott magában, és eszébe jutott egy minden hájjal megkent öregasszony. Azonnal elküldött érte, hogy hozzák elébe. Elmondott neki mindent, és tanácsot kért tőle. Az öregasszony így felelt;

– Nem könnyű nyélbe ütni a dolgot. De ami csak tőlem telik, megteszem neked.

Majd rövid gondolkodás után így folytatta:

– Te csak maradj el a házában. Én csellel idecsalogatom a leányt, eléd hozom, a többi már a te dolgod.

Azzal felkelt az öregasszony, és a kereskedő házába ment.

A kereskedő felesége örömmel fogadta:

– Gyere, gyere, leikecském, mióta az uram elment, felénk sem néztél, talán bizony elfelejtettél bennünket?

Az öregasszony így sopánkodott:

– Ó, kedves leányom, több a dolgom, mint a hajam szála, egész nap csak lótok-futok, egy pillanatra sincs megállásom. Most a kádi urasága küldött. A környék lányait ma vendégségbe hívta a kertjébe. Magához hívatott, és így szólt: „Menj, és barátomnak, a kereskedőnek leányát hívd meg! Az apja távol van, és biztosan szomorkodik. Játsszon kicsit ezekkel a lányokkal, hogy a szíve felderüljön.” Én pedig, hogy barátságom kimutassam, futva jöttem ide – és íme, most itt vagyok.

Örült a meghívásnak a kereskedő felesége, és így szólt a leányához:

– Leányom, Mehrbánú, menj, vedd fel az új ruhád, és indulj el öreganyáddal, játszani fogtok egy kicsit, jól fogod magad érezni.

De Mehrbánúnak nem tetszett a dolog, és így válaszolt:

– Ó, anyám, semmi kedvem sincs elmenni, a lábam nem visz!

Az anyja azonban így felelt:

– Ej, te szerencsétlen, a kádit magadra haragítod, érted küldött, és te nem akarsz menni! Kelj föl, és indulj azonnal, ne húzd az időt!

– Legyen – mondta Mehrbánú –, én elmegyek, de bármi lesz, magadra vess!

Azzal kelletlenül felvette új ruháját, és elment. Előtte haladt az öregasszony. Amikor a kádi házába beléptek, így szólt a

vénasszony:

– Kedves leányom, pihenj egy keveset, én addig a kertbe megyek, hírül viszem, hogy megérkeztél.

Még be sem lépett Mehrbánú a házba, mikor a kádi, aki az ajtó mögött rejtőzött, elkapta és ölelni akarta. Mehrbánú két tenyerét a kádi szőrös állának feszítette, hátrafeszült, jobb térdével a kádi dagadt hasába rúgott, és teljes erejéből hátralökte. A kádi nagy robajjal a földre zuhant. Mehrbánú a boltívről leemelt még egy gyertyatartót, és a kádi fejéhez csapta. A gyertyatartó ütése a kádit homlokán érte, elesett, és elvesztette az öntudatát. A leány pedig, anélkül, hogy hátra pillantott volna, kiment.

Kis idő múltán eszméletre tért a kádi. Azon töprengett, hogy ha ennyiben hagyja a dolgokat, a kereskedő meg az emberek előtt szégyenben marad. „Addig kell cselekedni, míg nem késő” – gondolta, és papírt, tollat ragadott, hogy levelet írjon a kereskedőnek. A levélben megírta, hogy mióta elment, a leány, Mehrbánú rossz útra tért. „A könnyelmű, ostoba leányzó – írta – téged is, engem is rossz hírbe hoz. Remélem, hamarosan megtalálsz a módját, hogy megszabadíts bennünket a gyalázattól.”

Mikor a kereskedő megkapta a levelet, mérhetetlen haragra gerjedt. Hívatta a fiát, és parancsot adott, hogy azonnal induljon haza, éjjel titokban vigye Mehrbánút egy távol eső helyre, és ott ölje meg.

A fiú több napon és éjjelen át utazott, míg megérkezett a városba. Éjfélkor a házukba ment, és kopogtatott az ajtón. Mehrbánú meghallotta a kopogást, felriadt álmából, és a ló dobogásáról, nyerítéséről felismerte, hogy bátyja érkezett meg. Boldogan ment, hogy az ajtót kinyissa, de testvére egy szóval sem üdvözölte, a lóva hátára vette, a nyereghez kötözte, és lovát a hegyek felé irányította.

Ment, ment, amíg egy távoli hegyhez nem érkezett, ott lovát kikötötte, kardját kirántotta hüvelyéből, és húga szívébe akarta döfni. De reszketett a keze, „Mégis csak a húgom” – gondolta, és nem vitte rá a lélek, hogy megölje. „Itt hagyom ezen a helyen, úgyis elpusztul magában” – gondolta, Mehrbánút a földre taszította és elvágtatott.

Fölébredt reggel a kereskedő felesége, s nem találta a leányát a fekhelyén. Mindenütt kereste, és mivel sehol sem lelte, könnyes szemmel, nyugtalanul a kádi elé ment.

Mikor megpillantotta a kádi a síró asszonyt, megkérdezte:

– Kedves húgom, mi történt, hogy így sírsz?

Az asszony így kesergett:

– Mehrbánú elveszett, mit csináljak én nélküle? Jön haza az apja, mit mondjak? Segíts rajtam, mert különben végem van!

A kádi nyugtatta az asszonyt:

– Ne bánkódj, a lányod biztosan szeretett valakit, és elment vele. Az apjának ezt kell majd mondani. Nyugodj csak meg, magamra vállalom az ügyet.

Az asszony aggódva, nagy szomorúan hazatért, és szépséges szép leányát siratta.

Idő múltával a kereskedő is hazaért fiával együtt. Ők is búsultak, de Mehrbánú felől egy szót sem ejtettek.

Mehrbánú pedig a komor hegyek között remegve, reszketve töltötte el az éjszakát, és reggelre kelve az Istenhez fohászodott, és elindult az egyik irányba.

Déltájt éhesen, szomjasan egy platánfához ért. A platánfa mellett egy kristálytisza patak csobogott, vizet merített belőle, arcát megmosta és elszenderedett.

Egy hang ébresztette föl, mely ezt kérdezte:

– Hát te ki vagy?

Amikor Mehrbánú kinyitotta a szemét, egy legényt pillantott meg maga mellett, kopott ruha volt rajta, nagy köteg rőzsét cipelt a hátán. A leány felkelt, és így válaszolt:

– Engem az anyám szíve, az apám szeretete megtagadott, jósorsom elhagyott, a hazámból elűztek.

– Ha így van – válaszolt a legény –, gyere velem, menjünk a házukba, hazám a hazád, anyám az anyád, apám apád lesz.

Mehrbánú rábólintott, és együtt nekiindultak.

A legényt Ahrámak hívták. Anyja és apja szegény emberek voltak. Látták, hogy fiuk egy szépséges leányt hoz magával, csodálkozva kérdezték, hogy ki ez a lány, és hol talált rá.

Mehrbánú elejétől végéig elmesélte sorsát. A szép leány szomorú története együttérzést és szeretetet ébresztett a két öregemberben. Felajánlották a leánynak, hogy maradjon a házukban, és ossza meg velük a szegénységet. A leány gondolkozás nélkül beleegyezett.

Teltek a napok, és az öregember meg az öregasszony egyre jobban megszerette a tiszta szívű, dolgos leányt. Egy szép napon megtanácskozták, hogy nagy szegénységükben fiuk számára jobb menyasszonyt sem égen, sem földön nem találnának. Hívták Mehrbánút, és elmondták neki tervüket.

Az egyszerű, dolgos leányt Mehrbánú is megszerette, örömmel fogadta hát az öregember és az öregasszony ajánlatát.

Ezután a két öreg a fiukat is megkérdezte, hogy elfogadja-e a leányt, vagy sem.

– Drága szüleim – örvendezett Ahrár –, jobb asszonyt nála, boldogabb életet soha nem kívántam.

Örült az öregember és az öregasszony, néhány szegény rokont, szomszédot meghívtak, és megtartották a lakodalmat.

Ahrárt napközben a munkája foglalta el, az estét és az éjjelt majdnem mindig otthon töltötte, csak néha ment el barátaival.

Egyik társa, Abdullá, különösen kedves volt előtte. Abdullá egy gazdag ember fia volt, és állandóan azon mesterkedett, hogy Ahrárt magához édesgesse. Abdullá néha, mikor Ahrár sokáig elmaradt barátaitól, így korholta őt:

– Honnan hoztad azt a leányt? Mit tesz, hogy soha nem tudsz elszabadulni tőle? Talán varázsereje van, hogy ennyire magához láncolt? Honnan való? Van-e apja, anyja? Talán őket már teljesen elfelejtette?

– Igazat szólok, én a szüleiről soha nem beszélek vele, nehogy szívét szomorítsam, vidámságát megkeserítsem.

Az egyik este Mehrbánú fiacskájával játszadozott, és mélyet sóhajtott, Ahrár megkérdezte:

– Mi történt veled, miért sóhajtozol, vajon nem vagy boldog közöttünk?

– Miért ne lennék boldog, boldog vagyok – felelte Mehrbánú –, de ha arra gondolok, hogy apám és anyám távol vannak, szomorúság tölt el, nagyon szeretném már látni egyszer őket. Ha gyermekünket, unokájukat látnák, ők is boldogok lennének.

Ahrár sokat gondolkozott a dolgon, és másnap elmesélt mindent Abdullának, a barátjának. Abdullá figyelmesen hallgatta, majd így szólt:

– Ne búsulj, könnyű a dolgon segíteni. Úgy terveztem, hogy a közelbe, apósod városába utazom. Ha akarod, asszonyod és gyermeked magammal viszem. Ha asszonyod szüleit viszontlátja, szíve megvigasztalódik.

Ahrár boldog volt, és megnyugodott. Egy hét sem telt el, Abdullá hírt adott, hogy készen áll az utazásra.

Ahrár örvendezve újságolta a feleségének:

– A barátom, Abdullá, apád városába készül, te is menj vele együtt!

Mehrbánú azonban, mivel „a kígyómarta fél a tarka kötélről”, nem lelkesedett nagyon a dologért.

– Én senki idegennel nem megyek – felelte,

Ahrár így folytatta:

– Nyugodj meg, Abdullá hűséges barátom, úgy bízom benne, mint saját magamban.

– Ha így gondolod, ám legyen – egyezett bele Mehrbánú –, nincs más hátra, elmegyek, de ha baj történik, magadra vess.

Másnap kora reggel megérkezett Abdullá a lovakkal. Ahrár felültette az egyik lóra feleségét és gyermekét, és a házak széléig kísérte őket, majd búcsút vett tőlük, és kis idő múltán el is tűntek a szeme elől.

Egész nap úton voltak, estére egy zöldellő hegy lábához értek. Abdullá leszállt a lóról, és így szólt:

– Éjszakára itt lepihenünk – és Mehrbánút fiával együtt lesegítette.

Letelepedtek, kicsomagoltak és megvacsoráztak.

Miközben Mehrbánú a fiát ringatta, Abdullá ezt forgatta magában: „Vágyam tavasza, íme, most virágba borul. Hála az Istennek, ezerszer hála, hogy az éjszakát egy ilyen szépséggel tölthetem!” Ezeket forgatta sötét lelkében, miközben Mehrbánú felé közeledett, és kezét megfogta:

– Ó, gyötrődő szívem vigasza! Attól a pillanattól kezdve, hogy a faluban megjelentél, szívperzselő szerelem rabja lettem. Az a mezítlábas Ahrár nem való hozzád, te hozzám illesz, mert az enyém a vagyom és a hatalom.

Mint a hálóba esett fogoly, úgy vergődött Mehrbánú az erős kéz szorításában, de nem lelt szabadulást. Akkor így szólt:– Legyen,

ahogy akard, csak addig engedj el, amíg gyermekem elaltatom.
Aztán tégy velem, amit akarsz!

Abdullá elengedte a kezét, Mehrbánú pedig kihasználta az alkalmat Mintha altatná, gyermekét a földre tette, és minden erejével futásnak eredt. Abdullá pedig a nyomában. Mikor egy verem került az útjába, Mehrbánú tüstént belevetette magát. Abdullá is odaért, és így szólt:

– Gyere ki, csak tréfáltam. Ahrár a barátom, ne akard, hogy szavamat szegjem!

– „A vak is csak egyszer veszti el a botját”, nem megyek!

Abdullá elvesztette a türelmét. Fogta Mehrbánú gyermekét, és odavitte:

– Ha nem jössz, megölöm a gyermeked!

De Mehrbánú így válaszolt:

– Ha száz gyermekem is lenne, és te mind megölnéd, akkor sem mennék!

Abdullá eszeveszett dühében a síró gyermeket a verembe dobta. A fájdalomtól és a félelemtől megállt a gyermek szíve. A szerencsétlen asszony átölelte gyermekét, és az egész éjszakát magánkívül, sírva-zokogva töltötte el. Reggel felé szívettépő sírását meghallotta egy pásztor, aki a közelben legeltette nyáját. A verem széléhez ment, és lehajolva belenézett. Egy ember körvonalait látta benne, és így szólt:

– Te ki vagy?

– Ha jó ember vagy, segíts rajtam!

A pásztor leengedett egy kötelet, és kihúzta Mehrbánút, aki sajgó szívvel, könnyes szemmel elmesélte történetét. A pásztor megindította a szerencsétlen asszony siralmas állapota. Felállt, és egy kis sírt ásott. Mehrbánú még utoljára megcsókolta drága gyermekét, remegő kézzel a sírba helyezte, majd eltemették. A szerencsétlen anya a sír szélénél ült, és mint a tavaszi zápor, sűrűn hullatta könnyeit.

Azután felállt, és így szólt a pásztorhoz:

– Kedves atyámfia, még egy szívességet tégy nekem! Vedd ruhámat, és add cserébe érte a gúnyádat!

– Tessék – felelte a pásztor, és átnyújtotta ruháját.

Mehrbánú a hajfürtjeit összefogta, tetejébe turbánt kötött, testére pásztorgúnyát öltött, lábára bocskort húzott. Majd saját ruháit a pásztornak adta, és elindult apja városa felé.

Ment-mendegélt egy ideig, mígnem érkezett szülővárosába, és a házuk közelében leült. Mikor apja kijött a házból, megpillantotta a kapu mellett üldögélő pástorfiút, és megszólította:

– Hé, fiú, miért üldögélsz itt, kinél vagy szolgálatban?

Mehrbánú felemelkedett, és így válaszolt:

– Szegény árva vagyok, szeretnék szolgálatba állni, hogy megszerezsem a mindennapim.

Megtetszett a pástorfiú a kereskedőnek, és így válaszolt neki:

– Gyere, lépj a szolgálatomba, nem fogod megbánni!

Elfogadta Mehrbánú az ajánlatot, és a kereskedő szolgálatába lépett.

Nem telt el sok idő, nagyon megkedvelte őt a kereskedő, a felesége meg a fia. A saját asztalukhoz ültették, együtt ettek, beszélgettek. A pástorfiú fürge eszével, hű szolgálatával és vidám történeteivel az egész családot megbabonázta.

Most pedig Abdulláról és Mehrbánú uráról halljátok a szót!

Abdullá a történetek után egy másik városba ment, mindenfelé járt-kelt, kereskedett, majd hazatért. Mikor Ahrár hírt kapott az érkezéséről, tüstént a házába ment, és feleségéről, gyermekéről tudakozódott.

Abdullá így adta elő a történeteket:

– Átok az apádra, átok a feleséged apjára! Te ostoba, te egy sosemvolt lányt vettél feleségül. Vége-hossza nincs a szenvedésnek, amelyet nekem okoztál. Ember volt-e, dév-e, tündér-e, mert az úton egyszerűen csak nyoma veszett. Kerestem néhány napig, de nem tudtam meglelni, csak hiába vesztegettem az időt.

Ahrár szomorúan, száz darabra szakadt szívvel tért haza, és elmondta apjának és anyjának a történeteket. A két öregember keservesen megsiratta menyét és kedves unokáját, majd azt a tanácsot adták Ahrárnak, hogy menjen és kutassa fel őket.

Ahrár megfogadta a tanácsukat, és elment ismét Abdullához.

– Kedves barátom, én még soha életemben ennél a falunál, ezeknél a hegyeknél messzebb nem mentem, nem tudom, a víz honnét ered, hová tart. Te már sok várost és országot bejártál, ha

igaz barátom vagy, légy az úti társam, vigyél el az apósom városába, talán feleségem és gyermekem ott meglelem.

Abdullá először nemet mondott, azután, hogy Ahrár olyan nagyon könyörgött, úgy gondolkozott, hogy az asszony és a gyermek már úgyis elpusztultak a veremben, titkuk örökké rejtve marad. Elszánta hát magát az utazásra, legyen, elviszi Ahrárt magával, és dolga végeztével hazatér. Ha eljutnak is a kereskedő házába, abból még baj nem lesz.

Így okoskodott, és beleegyezett Ahrár kérésébe. Néhány nap múltán mindketten útnak eredtek. Száraz pusztákon és hegyeken, falvakon és folyókon át utaztak, míg végül elértek a kereskedő városába, megkeresték őt, és a házába mentek.

Jó szívvvel fogadta a kereskedő a vendégeket, és barátját, a kádi is meghívta. Eltelt beszélgetéssel az idő, és mikor eljött a lefekvés ideje, így szólt a kádi:

– Gyakran mondogatod, hogy a pásztorfiúd érdekes történeteket tud mesélni. Hívd ide, szórakoztasson bennünket egy keveset, mielőtt aludni térünk.

Hívatta a kereskedő Mehrbánút, és így szólt hozzá:

– Mondj valami szép mesét nekünk, hadd szórakozzanak a vendégeink!

– Én csak egy szegény pásztor vagyok, semmit sem láttam, társaságban sohasem voltam, honnan tudnék én meséket?

– Hogyne tudnál! – felelte a kereskedő. – Ne kéresd magad, mondj egy szép mesét!

– Rendben van, elmondok egy szép történetet – válaszolta a pásztorfiú –, de lesz, aki majd megbántódik.

– Senki sem fog neheztelni rád – feleltek egyszerre mindnyájan.

„Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy kereskedő meg egy kádi – kezdte Mehrbánú. – Sülve-főve együtt voltak. Olyan jó barátok voltak, hogy egy korty teát sem ittak meg egymás nélkül. Egyszer a kereskedő távoli országokba utazott a fiával. Mielőtt útnak indult, megkérte barátját, a kádi, hogy felesége és leánya sorsáról tudassa őt. Miután elutazott a kereskedő, egy szép napon elment a kádi a házába, hogy megnézzze, miként megy soruk, és akkor megpillantotta a leányát. Csodálatosan szép volt a leány, és a kádi

olthatatlan szerelemre gyulladt iránta. Ravasz csellel a házába csalogatta, és meg akarta kaparintani. A lány azonban a gyertyatartóval fejbe verte, és megmenekült tőle.

A kádi tudta, hogy a dolog a barátja és az emberek előtt is szégyenbe hozza, ezért a következőket eszelte ki: írt a kereskedőnek egy levelet, hogy a leánya az ő távollétében rossz útra tért.”

Ekkor a kádi vérvörösen felugrott helyéről, és így kiabált:

– Elhallgass, te átokfajzat! Hogy jössz te a meséléshez!

Menni akart a pásztorfiú, de a kereskedő visszatartotta:

– Ül le, és meséld tovább! Mi a történet folytatása?

„A kereskedő – folytatta a pásztorfiú – megkapta a levelet. Parancsot adott a fiának, hogy menjen haza, és ölje meg a húgát. A fiú egyik éjjel megérkezett, húgát lóva hátára vetette, és egy távoli hegy tetejére vitte. Meg akarta ölni, de nem vitte rá a lélek, hiszen mégiscsak a húga volt. »Itt hagyom – gondolta –, biztosan elpusztul magában, vagy a vad-állatok martaléka lesz« – azzal otthagya a magas hegyen.

Az éhes és szomjas leány nem tudta, mitévő legyen. Másnap azonban egy pásztorfiú rátalált, a házába vitte, és feleségül vette. Egy szép fiacskájuk született.

Dolgos és kedves volt a pásztorfiú, s a leány elégedett volt életével. Szívét csak távoli hazája, apjának és anyjának emléke keserítette. Elsíta egy napon bánatát a férjének, aki, hogy boldoggá tegye asszonyát, egyik barátjával a hazájába küldte. Az úton azonban kiderült, hogy a barát az asszonyra áhítozott, rossz szándékkal vette maga mellé útitársnak. Mikor lepihentek, meg akarta szerezni az asszonyt, de az elmenekült, és egy verembe ugrott. Bármit mondott is az ember, igazat, hamisat, könyörgött és fenyegetőzött, az asszony nem jött ki a veremből, Megharagudott az ember, és az asszony kisgyermekét is a verembe dobta, s a szerencsétlen meghalt.”

Ekkor a gazdag ember fia, Abdullá pattant fel helyéről:

– Te átkozott, hazugságot mesélsz, azonnal tűnj el! – kiáltotta, és ököllel csapott feléje.

Ahrár azonban erős kezével visszaültette őt, és türelmetlenül faggatta a pásztorfiút:

– Mondd csak, mondd, azután mi történt?

„Azután – folytatta Mehrbánú – reggel lett, és az asszony síró hangját meghallotta egy pásztor. Fiacskáját ugyanott eltemették, és ő még sokáig sírdogált a sírjánál. Majd elkérte a pásztor gúnyáját, és apja házába ment.”

Ezeknél a szavaknál a kádi és Abdullá így kiáltott:

– Abban a házban, ahol egy ostoba pásztornak hisznek, mi nem maradunk! – és menni készültek, de a kereskedő visszatartotta őket, Mehrbánú pedig a belső szobába ment, pásztorruháját levetette, női ruhát öltött, és anyját, aki még mindig siratta elveszett leányát, a szívére ölelte. Mindkettőjük szeméből örömkönnyek potyogtak, hosszasan ölelték-csókkolták egymást.

Mikor a kereskedő megtudta az igazságot, nagy harag fogta el. Az egész városban elhíresztelte a kádi és a gazdag ember fiának aljas tettét, a megérdemelt büntetésben részesíttette őket, leányát pedig ezer módon próbálta kiengesztelni. A pásztor, aki Mehrbánút a veremből kihúzta, bőkezűen megajándékozta.

A jók tehát elérték vágyaikat, a rosszak elnyerték gonoszságuk büntetését.

ÉLŐ A SÍRBAN

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy szegény vadász. Egyszer lánya született. Az asszony és férje, mivelhogy több gyermekük nem volt, egy szem lányukat nagy gonddal, szeretettel nevelték.

Néhány év múltán, mikor már a leány nagyobbacska lett, az asszony és a férje úgy döntött, hogy iskolába adják. Azután néhány évig iskolában tanult a leány.

Egyszer a leány méhében csodálatos módon magzat fogant. A titkot senkinek sem árulta el, hanem tanácstalanul, kétségbeesetten útnak eredt. Titka azonban egy öregasszony tudomására jutott. Az öregasszony a pádisáh elé járult, és így szólt:

– Ó, világ ura, ó, könyörületes szultán! Szeplőtelen országodban ilyen meg ilyen rút dolog esett. Nem lesz ennek jó vége, még valami szerencsétlenséget hoz a fejünkre!

A pádisáh nagy haragra gerjedt, maga elé hozatta a leányt, majd két hóhért hívatott, és parancsot adott:

– Vigyétek ezt a feslett leányt, öljétek meg, és temessétek el!

A hóhérok kivitték a leányt a temetőbe, fátylát letépték róla, s már éppen meg akarták ölni, de olyan szépséges volt a leány, hogy hozzá hasonlót még nem láttak életükben. Ámulva bámulták, majd tanácsot tartottak, utána a bazárba mentek, és egy kisbáránnyal tértek meg. A bárányt leölték, vették a leány ruháját, és a bárány vérébe mártották.

– Ha életben maradsz, megláthatod gyermeked arcát – mondták, azzal a leányt élve a sírba vetették. Két-három hónapra való harapnivalót letettek melléje, azután elmentek. A vérrel áztatott ruhát a pádisáh elé vitték, majd apjának, anyjának adták.

Mikor szerencsétlen szülei megpillantották korán elpusztult leányuk vérért, a ruháját homlokukhoz csapkodták, és sokáig keservesen siratták, majd megadták magukat sorsuknak.

Jó idő eltelt már, mikor egyszer a leány apja a ménes nyomában járva észrevette, hogy mindegyik lova szépen gyarapodik, csak az egyik kanca göthös. Csodálkozva hívatta a pásztort:

– Errefelé sok víz és jóféle fű van. Valamennyi kanca szépen gyarapodik, ezt az egyet mi lelte?

A pásztor így felelt:

– Ó, uram, valami furcsa titok lappang itt. Ez a kanca mindennap déltájban eltűnik. Egyik nap a nyomába eredtem, és láttam, hogy egy régi sírhanthoz ment. A sírból egy kis mezítelen gyermek bújt ki, a kanca megszoptatta, majd visszatért.

– Leány vagy fiú volt az a gyermek? – kérdezte a vadász.

– Azt nem is figyeltem – felelte a pásztor.

Másnap a vadász fogott néhány játékcsontocskát és egy bábút, és a sír mellett hagyta azokat. Kis idő múltán visszajött, és látta, hogy a gyermek a csontocskát vitte el. Ebből már tudta, hogy a gyermek fiú.

Gyorsan hazatért, szép ruhácskát varratott, azt is elhozta, és a sírnál hagyta.

Mikor a gyermek kijött és meglátta, visszabújt, és így szólt anyjához:

– Ó, anyám, valami szépet hozott valaki a sírhoz, elvehetem-e?

Az anyja beleegyezett, a gyermek pedig fogta a ruhát és behozta. Az anyja a ruhát ráadta, és azon nyomban helyre kis legényke lett belőle.

Lángra lobbantotta ez a vadász szívét. Összegyűjtött másnap egy csapat gyereket, kivitte őket a temetőbe, és megparancsolta, hogy ott játsszanak.

A gyerekek különböző játékokat játszottak, lármájuk a sírban lakó fiúcska fülébe is eljutott. Kibújt, körülnézett, és elfogta a vágy, hogy közéjük álljon. Így szólította meg őket: – Beállhatok közétek?

A gyermekek befogadták, és nagy birkózás kezdődött, de egy nagy darab parasztyerek mindenkit legyőzött. Mikor az új fiúra került a sor, könnyedén megragadta a parasztyereket derekánál, és úgy megrázta, hogy az félelmében felkiáltott.

A gyerekek megijedtek, abbahagyták a játékot, és a vadász elé mentek.

– Az egyik sírből – mondták – egy fiú bújt elő, és mindnyájunkat legyőzött.

A sírből előkerült bátor fiúcska híre az egész városban elterjedt. Odacsődült a nép, és letáboroztak a temető körül.

Az emberek hangjára kibújt a gyermek a sírből, majd visszament, és így szólt anyjához:

– Ó, anyám, rengeteg sok ember gyűlt itt össze, és mind birkózni gyürkőzik.

Anyja így válaszolt:

– Ha kedved van, menj te is közéjük, biztosan a nagyapád jött, és el akar téged innen vinni. Ha elmész is, gyere időnkint vissza, hogy megtudd, miképpen élek!

A fiú elbúcsúzott anyjától, és az emberekhez ment. Erre-arra nézelődött egy keveset, majd a birkózókhoz ment. Az emberek köréje gyűltek, és kérdezték:

– Hát te, vitéz fiú, ki vagy te, miért élsz a sírban, hogy hívnak?

A fiú nem tudott semmit válaszolni, csak csodálkozva álldogált.

– Illő nevet kell adni a fiúnak. Minthogy sírban született, legyen a neve Gurzád, azaz sírszülötte – ajánlotta a vadász.

Az emberek mind helyeseltek, így lett a fiú neve Gurzád.

Gurzád városról városra, faluról falura bolyongott sokáig, mesterséget, munkát tanult, és közben azt fürkészte, kutatta, miképpen élnek az emberek.

A nép keservesen sínylődött a pádisáh zsarnoksága alatt. Gurzád már anyja panaszát is hallotta a pádisáh embertelensége miatt, amiért őt halálra ítélte, anélkül, hogy védekezését meghallgatta volna. Csak a hóhéroknak köszönhetette, hogy nem ölték meg őt, hanem élve eltemették a sírba.

Gurzádban napról napra növekedett a harag a pádisáh ellen. Végül nem bírta már tovább, nekítámadt a pádisáh embereinek.

Eljutott a pádisáh fülébe a dolog, maga elé hívatta a fiút, és megkérdezte:

– Te vitéz, miért ölted meg ezeket az ártatlan embereket?

– A te *sariátod*^{15}, a te törvényed szerint cselekedtem, ó, világ ura! – felelte Gurzád a pádisáhnak. – A te törvényed az, hogy ha valakit megrágalmaznak előtted, vagy egy szerencsétlen szembe mer szállni kegyetlen szolgáliddal, akkor senkit meg nem hallgatsz, hanem halálra ítéled őket!

Mikor a pádisáh meghallotta ezeket a szavakat, elhatározta, hogy elpusztítja Gurzádot. Összegyűjtötte tehát a vezírjeit, és tanácsukat kérte.

– Gurzád erős vitéz – mondták a vezírek –, nem lehet őt elfogni, és csak egyszerűen megölni. Valami más megoldást kell

találnunk!

– Miféle megoldást? – kérdezte a pádisáh.

– Olyan helyre kell őt elküldenünk, ahonnan soha nem tér meg.

– Ő azonban fittyet fog hányni nekünk – felelte mérgesen a pádisáh.

– Könnyű ezen segíteni – mondta a pádisáh vezírje, jobb keze.

– A fiatal vitézek nyugtalan, kalandvágyó emberek, kóborolni, vándorolni szeretnek, a harcot, csatát kedvelik. Csellel kell őt egy veszélyekkel teli helyre küldenünk.

– A kígyókirály országába! – ajánlotta a pádisáh vezíre, bal keze.

– De milyen csellel küldhetnénk el oda? – kérdezte a pádisáh.

– Bízátok ezt rám! – mondta a vezírje, jobb keze.

Volt ennek a vezírnek egy leánya. A leány olyan tündérszép volt, hogy azt szó le nem írhatja. De nemcsak szép volt, hanem okos is, még olvasni is tudott. A vezír mindig hozzá ment, és tanácsát kérte, valahányszor valamilyen fogas kérdésben kellett döntenie.

Mikor aznap hazatért a vezír, keservesen sóhajtozni kezdett.

– Milyen gond nyomja ismét a lelked, apám? – kérdezte a leány.

– A pádisáh el akarja pusztítani Gurzádot – felelte a vezír. – Egy veszélyes helyre kellene őt küldeni, ahonnan soha többé nem tér vissza.

A leány sokáig gondolkozott, majd így válaszolt apjának:

– Nyugodj meg, apám, kimódolok én valamit!

Azzal a leány selyemruhát öltött magára, és a Haszir-hegy lábához ment, ahol Gurzád szokott vadászni. Magakellettő járással Gurzád előtt kellette magát.

– Álom ez vagy valóság? – mondta Gurzád ámulva-bámulva, – Soha nem hittem, hogy ember lánya ilyen gyönyörűséges lehet! Ember vagy te, vagy talán tündér?

– Ember vagyok, és bizony nem álmodban, hanem ébren látsz engem, szerencsétlen leányt!

– Miért vagy szerencsétlen? – kérdezte az égőszívű Gurzád. – Hogy lehet ilyen gyönyörű leány szerencsétlen?

– Nem sok van már az életemből. Ha nem jön egy rettenthetetlen vitéz, aki elhozza nekem a kígyókirály leányának

gyűrűjét, kis idő, és elhervadok, mint a leszakított rózsa.

– A kígyókirály leányát hol találom? Mutasd az utat! –
könyörgött Gurzád.

– Vágj át a Haszir-hegyen – magyarázta a pádisáh leánya. –
Hét nap és hét éjjel menj mindig arra, amerre a Nap lenyugszik,
akkor eljutsz a kígyókirály országába. Ott aztán leleményességedre
és bátorságodra nagy szükség lesz! – Gurzád azon nyomban
nekivágott a hegynek. A vezír leánya pedig sietett apja elé, és így
szólt:

– Elküldtem Gurzádöt a kígyókirály országába. Nem fog ő
onnan megtérni!

Megörült a vezír, és megvitte a hírt a pádisáhnak. A pádisáh
gazdagon megajándékozta a vezírt, és megnyugodott.

De hagyjuk itt most őket, és nézzük, mi történt Gurzáddal!

Magasra nyúlt a Haszir-hegy, csúcsai egészen az égig értek,
eddig még soha senkinek sem sikerült átjutnia a hegyen.

Gurzád kínos-keservesen felmászott a hegy tetejére, majd
ugyanolyan fáradtsággal leereszkedett a másik oldalán, és mindig
napnyugta felé tartva, útnak eredt.

Már hét nap, hét éjjel telt el azóta, hogy úton volt, mikor
megpillantotta egy kígyónak a bőrét. „Már közeledem” – gondolta, és
még jobban szapoiázta lépteit. Estére egy pusztaságra érkezett,
amelyet egészen beborítottak a kígyóbőrök. Átvágott a pusztaságon,
és megpillantott egy magas várat. A vár körül óriási, veszedelmes
kígyók aludtak, és teljesen elállták az utat.

Gurzád körül mindenféle fajta kígyó, kicsik és nagyok, pirosak
és sárgák, feketék és kékek tekergőztek. Hirtelen egy kék kígyó,
amely addig a kapunál aludt, szakadéknyi száját kítátva, nagy
sziszegéssel megindult Gurzád felé. Mikor látták ezt a többi kígyók,
azok is kítátották szájukat, és sziszegni kezdtek. Olyan hangosan
sziszegtek, hogy Gurzádöt szinte megsüketítették. Gurzád nem
állhatta tovább, minden erejét összeszedte, és öklével olyan nagyot
ütött a kék kígyó tádogó szájára, hogy az összecsuklott. Ebben a
pillanatban valamennyi kígyó szája bezáródott, és mozdulatlanul
maradtak helyükön.

Akkor Gurzád belépett a kapun, és bement a várba. A vár
fogadótermében, magas aranytrónuson, aranyos koronával a fején

ült a kígyókirály.

– Ki vagy te? A tengerből vagy az égből pottyantál-e ide? Vagy talán a földi teremtmények közé tartozol? – kérdezte a kígyókirály, amint meglátta Gurzád.

– A földi teremtmények közül jöttem, ember vagyok – felelte Gurzád.

– Nos, ember fia, miféle szándékkal jöttél birodalmunkba? Mert ha rossz szándékkal jöttél, innen épségben nem távozol!

– A leányodhoz jöttem egy kéréssel – felelte Gurzád.

A kígyókirály odaszólította leányát, és így szólt hozzá:

– A Haszir-hegy mögül jött ez az ember, és tőled szeretne valamit.

– Mondd hát a kívánságod – fordult a leány Gurzádhoz –, ha tehetem, teljesítem.

– A mi országunkban – kezdte Gurzád – van egy leány, akinek a Hold és a Nap irigylí a szépségét, de élete a végéhez ért. Csak a te gyűrűd menthetné meg. Megígértem neki, hogy a gyűrűd nélkül nem térek meg.

– Nehéz dolgot kívánsz tőlem – felelte a királylány –, ha én ezt a gyűrűt neked adom, az én életem lesz rövidebb.

Ezek hallatára Gurzád szíve elszomorodott.

Mikor látta ezt a kígyókirály leánya, megesett a szíve rajta, és így szólt:

– Ha elhozod nekem a negyvenfűlű fazekat, hogy mindennap abból ehessek, akkor nem lesz életem rövidebb.

– Hol találom meg azt a fazekat? – kérdezte Gurzád.

– A Qáf hegyének a másik oldalán – felelte a leány. – Az út oda hosszú és fáradságos, s *perik*^{16} és dévek élnek arrafelé, de ha elszántad magad, segítek neked.

– Már indulok is – mondta Gurzád.

A leány írt egy levelet, és Gurzádnak adta e szavakkal:

– Ha átjutsz a Qáf-hegyen, először egy várat pillantasz meg. A vár kapuja mellett egy tündér ül. Annak a tündérnek add át ezt a levelet, segíteni fog neked.

Akkor a leány hívatott egy szárnyas kígyót, és megparancsolta neki, hogy vigye Gurzád a Qáf-hegy tulsó felére. Gurzád felült a

kígyóra, az felemelkedett, és egy szempillantás alatt a Qáf-hegy túlsó oldalán termett.

Ahogy a leány mondta, Gurzád először a magas falú, fehér várat pillantotta meg. A vár közelében ott üldögélt a tündér. Gurzád a tündérhez ment, és köszöntötte.

– Ó, te ostoba teremtmény – mondta a tündér –, miért jöttél erre a helyre, ahol a dévek uralkodnak? Ebből neked semmi jó nem származhat!

Gurzád nem szólt egy szót sem, csak előhúzta a kígyókirály leányának a levelét, és odaadta a tündérnek. A tündér elolvasta, írt valamit a levél hátára, majd visszaadta, és kitérte a kaput.

– Beljebb még egy kaput találsz. Ott a nővérem ül, add oda neki is ezt a levelet

Gurzád belépett, és a levelet átadta a tündér nővérének.

A tündér elolvasta a levelet, és így szólt:

– A fazékban, melyet keresel, jelenleg éppen leves fő. Egy rettentő dév jár ide, az szokta megenni. Utána még egy medence vizet kihörpint, majd egy platánfa alatt elalszik. Ha erős vagy, ezzel a dévvel kelj birokra! Ha a dévet megölöd, a fazék a tiéd lehet, de ha úgy érzed, hogy erődből nem futja, fordulj inkább vissza oda, ahonnan jöttél!

– Ha meghalok is, vissza nem fordulok! – mondta Gurzád, és várni kezdte a dévet.

Nem telt el sok idő, és megjelent a hatalmas dév. „Szörnyen éhes vagyok” – fújtatott, és mohón felhörpintette a levest. A fazekat tisztára nyalta, majd egyetlen kortyolással kiitta a medencében levő vizet,

– Éhes maradtam! – mondta a tündérnek.

– Egy vitéz érkezett – válaszolt a tündér –, veled szeretne megbirkózni. Ha legyőzöd, őt is megeheted, és akkor megtöltheted a hasad. De ha nem győzöd le, a fejed búcsút mondhat a testednek.

– Jól van, hozd azt a hőst! – mondta a dév, és nagyot horkantott.

Akkor a tündér odavitte Gurzádod, és megmutatta a dévnek. A dév nevetni kezdett, és a tündér megkérdezte:

– Miért nevetsz?

– Azért nevettem, mert te nekem egy vitézt ígértél, és egy éretlen gyermeket mutattál. Ennek a szája még a tej illatát, teste a bölcsőjét leheli.

Gurzád így felelt:

– No, no, dév pajtás, én is az anyám tején nevelkedtem, te is. Ha valaki vitéz, a tett színhelye a küzdőtér!

Azzal mindketten kiléptek a küzdőtérre. Reggel kezdték, és három nap, három éjjel küzdöttek egymással. Gurzád akkorát csapott a dévre, hogy annak orrából a vér, mint a szökőkút, kifreccsent. De a dév is erős volt, közben Gurzád is elfáradt. Mikor már mindketten ellankadtak, odajött a tündér:

– PihenjeteK egy kicsit! – mondta.

Abbahagyták a birkózást. A dév kihörpintett egy víztartó vizet, elnehezült tőle, és mozdulni sem tudott.

Gurzád ekkor látta, hogy itt a kedvező alkalom, és hatalmas ütéssel leterítette a dévet.

A tündér pedig hívta a többi dévet, és így szólt hozzájuk:

– Jött az emberek országából egy vitéz, és megölte a királyotokat. Parancsa van számotokra, ha teljesítitek, szabadok lesztek, ha megtagadjátok, mindnyájatok fejét veszi.

Mikor hallották ezt a dévek, így feleltek:

– Ó, tündér, hogy szól a parancs, mondd el nekünk!

– Vigyétek ezt a negyvenfűlű fazekat oda, ahova parancsolom!

– Azzal Gurzád belebújt a fazékba, negyven dév pedig megragadta a fazék negyven fülét, és egy szempillantás alatt a kígyók országába repültek.

A leány átvette a fazekat, a gyűrűt Gurzádnak adta, és megparancsolta a szárnyas kígyónak, hogy vigye Gurzádöt a hazájába.

Repült a kígyó, mint a nyíl, és hamarosan Gurzád szülővárosába ért. Mikor az emberek látták az óriási szárnyas kígyót, amely akkora volt, mint egy elefánt, ijedten szétszaladtak minden irányba, és jól elrejtöztek házaikban.

Gurzád a szárnyas kígyót elbocsátotta, az embereket megnyugtatta, majd anyja sírjához ment.

– Anyám, ó, anyám, élsz-e még, vagy már meghaltál? – kiáltotta.

– Élek, de ez az élet még a halálnál is rosszabb – jött a hang a sírból. – Hová mentél, hogy üzenetet nem küldtél, keserű sorsom iránt nem érdeklődtél?

Gurzád ekkor mindent elmondott.

– Szép dolgot cselekedtél, hogy a zsarnok pádisáh erejét megtörted – mondta az anyja –, de légy óvatos, az a szép leány a vezír leánya, a vezír az ő tanácsára cselekszik. A pádisáh és vezírje pedig a te életedre törnek, a leány is biztosan egy húron pendül veled.

– Nincs még itt az ideje, hogy megöljenek – mondta Gurzád, és anyjától egyenesen a vezír leánya elé sietett.

Mikor a vezír hírt kapott Gurzád érkezéséről, arca elsápadt, és így szólt leányához: – Elvesztünk, Gurzád visszatért! A pádisáh nem kegyelmez meg nekünk!

– Nyugodj meg, apám – mondta a leány –, Gurzád erős, de én szép vagyok, ő bátor, de én okos vagyok, lássuk csak, melyikünk lesz a győztes?

Azzal ágynak dőlt, keservesen sóhajtozott, majd álomba merült. Gurzád pedig futva futott a leány elébe, és ott találta a betegágyban erőtlenségben, nagybeteg. Negyven szolgálóleány sürgött-forgott körülötte, és sűrű könnyeikkel siratták.

– Dicső vitéz – sóhajtozott a leány –, ha egy nappal előbb jössz, megmenthetted volna a haláltól. Most már időm végére jár, még a kígyókirály leányának gyűrűje sem használ.

– Szépséges leány, mit tegyek, hogy a haláltól megmenekülj? Nem akarom, hogy rózsarcod ilyen korán elhervadjon.

– Nincs menekvés, ó, vitéz! – suttogta a leány alig hallhatóan. – Gyere közelebb, a halál pillanatában látásod enyhíti a fájdalmam.

Közelebb ment Gurzád a leányhoz, és mikor megpillantotta hervadó arcát, keserves sírásra fakadt. De a hősök nem sírnak, így hát ő is uralkodott magán.

– Az orvosok azt mondják, hogy csak egy ír van úrnőm betegségére – mondta az egyik szolgálóleány, akivel a vezír leánya annak előtte titokban megállapodott –, orozlán bőréből kell innia orozlántejet!

A vitéz otthagya a leányt, és pillantást sem vetve semerre, egyenesen az orozlánok tanyája felé vette az útját Ment-ment, már több napi utat megtett, mikor az Alqántaq folyó partjához ért. Egy

erdő terült el ott, abban éltek az oroszlánok. Mikor bement az erdőbe, megpillantott egy hatalmas oroszlánt, lábát egy nagy fának támasztva feküdt, és közben nyöszörgőit,

– Hé, oroszlán, hát téged mi lelt, miért jajgatsz?

– Ó, vándor, ne is kérdezd, olyan keserves a fájdalmam, hogy sem nappal, sem éjszaka nem szabadulhatok tőle! – felelte az oroszlán. – Nemrégén tüske ment a lábamba, és semmiképpen sem akart kijönni. A tüske lassan-lassan kisarjadt, hatalmas fa nőtt belőle, és levetett a lábamról.

– Kihúzom ezt a fát a lábadból – mondta Gurzád –, de van egy kívánságom, teljesíted akkor?

– Az életemre mondom, ha száz kívánságod lenne, azokat is teljesíteném!

Gurzád akkor a fa törzsét, koronáját lenyeste, majd álomba ringatta az oroszlánt, és nagy óvatosan a fa gyökeret is kihúzta a lábából. Akkorát üvöltött az oroszlán, hogy a hegyek visszhangoztak bele, és hangjára hét kölyke is megjelent

Így szólt a legidősebb fia:

– Anyám, ki bántott téged, hogy ekkorát üvöltöttél?

– Fiacskáim, esküdjetek meg, hogy a kérésem teljesítitek!

Mikor a fiai megesküdtek, az anyjuk így folytatta:

– Kedves gyermekeim! Ez az ember nagy jót cselekedett velem, az ő kívánságát teljesítsétek!

– Mondd csak, anyánk, teljesítjük a kérését.

– Ennek az embernek oroszlánbőrben oroszlántejre van szüksége.

Az oroszlánkölykök akkor megöltek egy gonosz oroszlánt, anyjuk tejét a bőrébe öntötték, majd Gurzád elé vitték, és hazájába elkísérték.

Bejárta a világot a hír, hogy megérkezett Gurzád a hét kis oroszlánnal, és oroszlánbőrben hozza az oroszlántejet. Mikor a pádisáh és a vezírje meghallották ezt a hírt, azt mondták: „Gurzádot semmi módon nem lehet elpusztítani, most ő fog minket megölni!” Azzal futottak, amerre láttak, az országból elmenekültek.

Gurzád pedig anyját kihozta a sírból, és gondját viselte. Az emberek összegyűltek, és nagyapját, a vadászt megválasztották pádisáhnak.

Az ország megnyugodott, népe békében élt ezután.

A PÁSZTORLÁNY ÉS A PÁDISÁH

Volt egyszer egy pásztor, a pádisáh nyáját legeltette. Volt ennek a pásztornak egy szépséges leánya.

A leány szépségének a híre a pádisáhhoz is eljutott.

– Szépségének nincs párja a világon! – mondták.

A pádisáh kérőket küldött a pásztor házába.

A leány így válaszolt nekik:

– Én csak ahhoz megyek feleségül, aki valamilyen mesterséghez ért. Miféle mesterséghez ért a pádisáh?

Megvitték a leány válaszát a pádisáhnak. Haragra gyulladt a pádisáh:

– Talán elment ennek a lánynak az esze? Én vagyok a pádisáh, országomban élet és halál ura vagyok, kincsem és jószágom rengeteg, mi szükség, hogy mesterséget tanuljak?

Egy napon a pádisáh megpillantotta a pásztorlányt. Szépsége annyira megbabonázta, hogy éjjel-nappal csak róla álmodozott. Végül nem bírta már tovább, maga elé hívatta a vezírjeit, és megkérdezte:

– Melyik a legjobb mesterség?

A vezírek egyenként mérlegelték a különféle mesterségeket, jók-e, rosszak-e, végül így feleltek:

– Valamennyi mesterség jó, rossz nincs.

– A legjobbat mondjátok – türelmetlenkedett a pádisáh.

A vezírek összedugták a fejüket, végül úgy döntöttek, hogy a pádisáh számára a legjobb mesterség a palászfonás^{17}.

– Kutassátok fel a legjobb palászfonókat, és küldjétek elébem!
– parancsolta a pádisáh.

Úgy is lett.

A pádisáh pedig a város legjobb palászfonójától megtanulta a palászfonás mesterségét

Az volt a pádisáh szokása, hogy esténként néha ruhát cserélt, és a város utcáin járt-kelt, hogy megismerje, miképpen él a népe.

Erre-arra kószált, végül betért egy kocsmába, két tangát tett a kocsmáros kezébe, hogy hozzon neki egy nagy tányér levest. A kocsmáros leültette a kocsmára egyik sarkába, és ment a levesért.

A kocsmára másik sarkában üldögélt néhány ember, derekukon kard. Egymás között beszélgettek, és közben sötét pillantásokkal

méregették a pádisáhot. Pillantásuktól félelem költözött a pádisáh szívébe.

Így okoskodott: „Ha felfedem kilétem, senki sem hiszi el, ha pedig megtudják, hogy én vagyok a pádisáh, talán meg is ölnek és elmenekülnek. Legjobb, ha szedem a sátorfámat.” Azzal felkelt helyéről, és elindult az ajtó felé. De akkor a tolvajok hirtelen rátámadtak, és egy belső szobácskába hurcolták, ahonnan senki meg nem hallotta a pádisáh kiáltását.

– A társunk helyett majd ezt a koldust adjuk a pádisáh hóhérainak! – mondta az egyik tolvaj.

– Könyörüljete rajtam, ne adjatok oda a hóhérnak! – sírt-jajgatott a pádisáh. – Rengeteg aranyat adok nektek!

De a tolvajok kinevették:

– Te koldus vagy, honnan szereznél aranyat?

Hirtelen eszébe jutott a pádisáhnak a tudománya.

– Hasznokra lehetek. Tudok egy mesterséget, gazdaggá teszlek vele benneteket – mondta.

– Miféle mesterséged van? – kérdezték a tolvajok.

– Palászfonó mester vagyok. Olyan csodaszép palászokat fonok nektek, hogyha eladjátok, egy csomó pénz üti a markotok.

Összedugták a fejüket a tolvajok, otthagyták a házban a palászfonót, rázárták az ajtót, és megparancsolták, hogy fonjon.

– Ha hazudott, megöljük! – mondták.

Öt nap leforgása alatt csodaszép palászt font a pádisáh. A tolvaiok pedig jó pénzért eladták a bazárban.

A pádisáh a palász egyik sarkába odalopta a pecsétjét, de erről a tolvajok nem tudtak.

Ismét eltelt öt nap. A pádisáh elkészült a második palással is, mely még az előzőnél is szebb volt.

– A pádisáh palotájába vigyétek ezt a palászt! – mondta a palászfonó a tolvajoknak. – A palotában van egy híres mester, igen fog tetszeni neki.

A tolvajok elvitték a palászt a pádisáh palotájába. Mikor belül kerültek, engedélyt kértek, hogy palászukat megmutassák a pádisáhnak. Azonban a pádisáh nem volt a kastélyban. Megparancsolták a vezírek, hogy jöjjön a pádisáh mestere, és az szemlélje meg.

A pádisáh palászfónó mesterének igencsak megtetszett a palász. A tolvajok eladták, és jó sok pénz ütötte a markukat. Még jobban a pádisáhon tartották a szemüket, és kényszerítették, hogy éjjel-nappal, megállás nélkül fonjon.

Eközben a pádisáh mestere a palász rajzát, virágait nézegette. Hirtelen szeme a pádisáh pecsétarájára esett. Rögtön tudta, hogy a palász készítője maga a pádisáh. A vezírek elé ment:

– Ez a palász nyomra vezet majd benneteket a pádisáhhoz!

A vezírek pedig embereket küldtek minden irányba, hogy palászárusokat keressenek, és lakhelyüket kikutassák!

A pádisáh katonái körülfogták azt a helyet is, ahol a pádisáh volt, és mindent átkutattak. Ráakadtak a bereteszelt kis ajtóra, kinyitották és bementek. Odabent felfedezték a pádisáhot, amint ült, és palászt font

A kiszabadított pádisáh parancsot adott, hogy fogják el a tolvajokat, és vessék börtönbe, maga pedig visszatért az udvarába. Mesterének értékes ajándékot adott, majd maga elé hívatta vezírijeit.

– Bölcs volt a pásztrolány szava. Reá hallgatva tanultam mesterséget, és most mesterségem szabadított meg a haláltól. Menjetek tehát most a pásztorhoz, és kérjétek meg számomra azt az okos leányt

A vezírek visszatértek a leánykérőből, és jelentették a pádisáhnak:

– A pásztrolány már férjhez ment.

– Ó, de kár, miért is nem tanultam korábban mesterséget! – sóhajtott a pádisáh, és keserves sírások közepette verte a homlokát.

AZ ÁCSMESTER FELESÉGE

Réges-régen, az egyik Bokhara környéki faluban élt egy ácsmester. Volt neki egy szépséges felesége. Nagyon szerették egymást, soha el nem váltak egymástól.

Egyszer a bokharai pádisáh elhatározta, hogy új várat építtet, ezért összehívatta a legkiválóbb mesterembereket, Az ácsmester is készülődött a pádisáh építkezésére. Mikor érkezett a városba menés ideje, az asszony egy csokor rózsát adott férjének.

A pádisáh egy napon kiment, hogy megnézzze a mesterek munkáját, és megpillantotta az ácsmester mellett a rózsacsokrot. Megkérdezte a vezírt, hogyan került oda a virág.

A vezír így válaszolt: – Úgy hallottam, hogy a rózsát szemrevaló felesége adta neki emlékebe.

Vágy ébredt a pádisáh szívében, hogy megnézzze a szép asszonyt. Megparancsolta vezírnének, hogy menjen az ácsmester falujába, és hozza el az asszonyt.

Elindult a vezír, és meg is találta az ács feleségét a házában. Így szólította meg:

– Üdvözetét hoztam a férjedtől! Nagyon kért, hogy vigyelek el hozzá.

– Milyen ajándékot küldött a férjem? – kérdezte az asszony. A vezír előhúzott egy csomó drága holmit.

– Itt a férjed ajándéka! Rám bízta, hogy adjam át neked.

De az ács felesége nem hitt a vezírnének, mert tudta, hogy szegény férje nem tud ilyen értékes ajándékot küldeni.

Bekísérte a vezírt a házba, és fellebbentette fátylát. A vezír pedig gyönyörű, páratlan szépségétől majd esztét vesztette.

– Holnap reggel vigyél a férjemhez. Ma már későre jár, töltsd az éjszakát a házamban – mondta az asszony.

A vezír boldogan elfogadta az ajánlatot.

Hirtelen megzörgették a ház ajtaját.

– Ki jött? – kérdezte a vezír.

– Jaj, meghalok! A bátyám jött! Dühös ember; ha itt talál, téged is agyonver meg engem is.

– Mit csináljunk? – rettent meg a vezír.

– Rejtőzz el az istállóban. Ha elment a bátyám, hívlak.

A vezír kiosont az istállóba, és elbújt. Az ács felesége pedig bereteszte az istállót, majd örömmel üdvözölte a bátyját, és megvendégelte,

A vezír az egész éjszakát az istállóban töltötte. Reggel az ajtó hasadékán át látta, hogy az asszony a házat sepregeti.

– Nos hát, engedj már ki gyorsan! – kiabált a vezír. – Bokharába kell vinnem téged végre!

De az asszony így felelt:

– A gyapotot tisztítom, és még nem fejeztem be. Ha megcsinálod helyettem, elmegyek veled a városba.

Mit tehetett a vezír, hozzálátott a gyapottisztításhoz. Reggeltől estig a gyapotot tisztította.

A vezír távolmaradása mindinkább nyugtalanította a pádisáhot, és így gondolkozott: „A mester feleségének nagyon szépnek kell lennie, hogy a vezírem ennyi ideig marad nála,” És egy másik vezírét is elküldte.

Az első vezírhez hasonlóan ez a vezír is értékes ajándékokat vitt az ácsmester feleségének. Az asszony azonban neki sem hitt, ráijesztett, és őt is az istállóba dugta. A sötétségben a második vezír belebotlott az elsőbe, és felismerte a hangjáról. Az első vezír elmondta, hogy jön velük az ácsmester felesége a városba, ha bevégezte a gyapottisztítást.

Reggel mindkét vezír serényen hozzákezdett a munkához. Amikor már az összes gyapottal végeztek, így szólt az asszony a vezírekhez:

– Most a gyapotkártolásban segítsetek! Azután majd elmegyek veletek a városba.

Fogták a vezírek a kártolóbotot, és nekiláttak gyapotot kártolni.

A pádisáh csodálkozott, hogy vezírei nyomtalanul eltűntek, és furdalni kezdte a kíváncsiság. Nem sokáig tétovázott, felnyergelt két lovat, és elindult az ács háza felé, hogy saját szemével nézze meg azt a szép asszonyt.

Hosszú kérdezősködés után rátalált az ácsmester házára. Az ács felesége tiszta ruhát öltött, felékesítette magát, és a pádisáh elé járult. Csodálatos szépsége lángra lobbantotta a pádisáh szívét

– A vezíreim eljöttek hozzád? – kérdezte.

– Igen, uram, itt jártak. Az éjszakát itt töltötték, majd reggel a bazárba mentek – felelte az asszony.

Ebben a pillanatban megkopogtatták az ajtót. A mester felesége felkiáltott: „Az őrült bátyám jött”, a pádisáhot is az istállóba dugta, majd rázárta az ajtót. A pádisáh a sötétben belebotlott a vezírekbe:

– Hé, te ökör, hát megvakultál, összetaposod a lábam! – kiáltotta az egyik, és jót taszított a pádisáhon.

A pádisáh felismerte hangjáról a vezírét. Rájött, hogy vezíreivel együtt a furfangos asszony őt is csapdába ejtette. Elkezdett az ajtón dörömbölni, és így kiáltozott:

– Hé, te álnok nőszemély! Miféle tréfát üzöl a pádisáhhall? Hát nem féled a haragomat?

– Nagyon rettegek tőled, de nem tudlak kiengedni az istállóból. Várj, nemsokára megjön a férjem, és kiszabadít – felelte az asszony.

– Ha kiengedsz innen a vezírjeimmal együtt – esküdözött a pádisáh –, sem a férjednek, sem neked nem esik semmi bántódásod. Férjedet felmentem a munkából, és hazaküldöm.

– Rendben van – felelte az ács felesége –, de hívom a szomszédokat, ők legyenek a tanúk, nehogy megszegd az esküdet.

Összezsúfolta az asszony a szomszédokat, és elmondta nekik a történeteket. Majd megismételtette előttük a pádisáh esküjét, és szabadon bocsátotta foglyait.

Azok pedig szégyenkezve rejtették el arcukat a nép előtt, és visszatértek a városba.

Aznap este hazatért az ácsmester, szabadon eresztette a pádisáh.

A szomszédok pedig dicsérték az asszony állhatatosságát, hűségét, eszét és ravaszságát.

LAK ÉS PAK MESÉJE

Megtörtént-e vagy sem, volt egyszer egy férj és egy feleség, Lak és Pák volt a nevük. Volt nekik egy leányuk.

Teltek-múltak az évek, a leány felcseperedett, szépséges szép teremtés lett belőle, de az esze kurta maradt.

Elterjedt a szomszédságban szépségének híre. Egy szép napon kérők jöttek a házba.

– Leányom – szólt Lak –, a vendégek azért jöttek, hogy téged megkérjenek. Szaladj, hozz egy kanna vizet! Gyorsan térülj-fordulj, mert akkor azt mondják, hogy ügyes leány vagy, és téged választanak.

Fogta a leány a kannát, és ment a víztartóhoz. Miközben vizet merített belőle, így gondolkozott magában: „A kérők engem választanak, meglesz a lakodalom, azután egy fiúcskát szülök, a fiacskámmal apám-anyámhoz jövök vendégségbe, anyám majd így szól: »Lelkem, elég nagy vagy már, hogy segíts, szaladj, hozz egy kis vizet, teát készítünk.» Azzal a víztartóhoz küldi a gyermekem, ő a víztartó széléhez megy, vizet akar meríteni, de megcsúszik és beleesik. Akkor én mit csinálok, az apjának mit mondok! Jaj, végem van!” – sóhajtozott a leány, leült a víztartó szélére, és sűrűn hullatta könnyeit.

– Lak, Lak!

– Tessék, Pak lelkem!

– A teával mi lesz? – kérdezte Pak.

– A leányunk azt mondta, hogy vízért megy, de már jó ideje se híre, se hamva.

Ismét eltelt egy kis idő.

– Lak, Lak!

– Tessék, Pak lelkem!

– Megjött-e már a leányunk? – kérdezte Pak.

– Még mindig nincs itt! – válaszolta Lak.

– Menj és nézz utána! – parancsolta Pak.

Felállt Lak, és a víztartóhoz ment. Mikor odaért, látja ám, hogy leánya a víztartó szélén ül, és sűrűn hullatja könnyeit.

– Hát te, leányom – mondta Lak –, téged meg mi lelt? Miért sírsz?

– Ó, anyám, ne is kérdezd – felelte a leány –, ültömben itt mindent végiggondoltam, hogy ha ezek a kérők engem választanak, meglesz a lakodalom, egy fiúcskát szülök, a fiacskámmal vendégségbe jövök hozzátok, ti azt mondjátok, hogy „te már meg tudod fogni a dolog végét, szaladj egy kis vízért, teát készítünk”, azzal a fiam a víztartóhoz külditek, s ahogy a víztartó széléhez megy, vizet akar meríteni, a lába megcsúszik és beleesik, akkor én mit csinálok, az apjának mit mondok? Jaj, végem van!

– Hála az eszednek, leányom! – mondta Lak, azzal ő is leült a leány mellett, és keserves sírásra fakadt.

Pak várt még egy ideig, de a felesége és a leánya csak nem jöttek. Várt még egy kicsit, de hogy ezek nem akartak visszajönni, szöveget ütött a dolog a fejébe: „Vajon mi lelhette őket?” – azzal ő is a víztartóhoz ment.

Mikor odaért, látta, hogy mindketten a víztartó szélén ülnek, és keservesen sírnak.

– Hát titeket mi lelt, miért sírtok ilyen keservesen? – kérdezte Pak.

– Ő, Pak lelke – felelte Lak –, a leányod olyan okos, mindent előre megmond.

– Miért, mit mond? – kérdezte Pak.

– Azt mondta: „Lehet, hogy a kérőknek megtetszem, a lakodalmat megtartjuk, azután egy fiúcskát szülök, a fiacskámmal eljövök hozzátok vendégségbe, a segítségét kéritek, vízért külditek, a gyerek a víztartó széléhez megy, hogy merítsen belőle, megcsúszik, beleesik, akkor pedig én mit csinálok, az apjának mit mondok?”

– Az ám, hála az okos eszednek! – kiáltott rémülten az apja, és ő is sírásra fakadt.

Így áztatták az egereket a leány, az anyja meg az apja a víztartónál, csak úgy folyt a könnyük.

Egy idő után a kérők fülébe is eljutott a háziak sírása.

– Vajon mi történhetett? – kérdezték, és ők is a víztartó széléhez mentek. Látták, hogy az asszony és a férje a leányukkal együtt keservesen sírnak, jajgatnak.

– Mi történt veletek? – kérdezték a kérők.

– Lak, Lak!

– Tessék, Pak lelkem!
– Mondd el nekik, mit mondott a leányunk!
– Kedves vendégeink – kezdte Lak –, a mi okos leányunk azt mondja: „A kérőknek megtetszem, megtartjuk a lakodalmat, azután egy fiúcskát szülök, a fiacskámmal hozzátok jövök vendégségbe, ti a segítségét kéritek és vízért külditek, a gyermekem a víztartóhoz megy, vizet akar meríteni, megcsúszik, beleesik, akkor én mit csinálok, az apjának mit mondok?!”

Mikor a kérők meghallották ezeket a szavakat, ezt mondták:

– Ez a leány valóban nemcsak szép, hanem okos is! – azzal hozzáláttak, hogy megrendezzék a lakodalmat.

– Lak, Lak!

– Tessék, Pak lelkem!

– Gyere, menjünk, nézzük meg, hogy s mint éldegél a leányunk!

– Jól van, Pak, de előbb hozz egy kis olajat, sütök a leányunknak egy kis süteményt, és akkor majd mehetünk!

Fogta Pak a kis csészét, és ment az olajárushoz. Az olajáros lemért egy font olajat, és Pak csészéjébe öntötte. Megtelt az edényke, és még egy kevés olaj kimaradt.

– Kimaradt egy kevés olaj, mit csináljak vele? – kérdezte az olajáros.

– Öntsd csak ide – mondta Pak, azzal a csészét megfordította.

Az olaj árus a maradék olajat a csésze fenekén levő mélyedésbe öntötte, Pak pedig hazament.

– Pak, Pak!

– Tessék, Lak lelkem!

– Csak ilyen kevés olajat hoztál? – kérdezte a felesége.

– Nem kevés az, még a csésze belsejében is van! – felelte Pak.

Lak a csészét talpára állította, hogy belekukkantson, de akkor még az a kevés olaj is kifolyt, mely a fenekén levő mélyedésben volt.

Ezek után Lak és Pak úgy döntött, hogy mivel olaj nélkül sütemény sincs, helyette egy kendő pirosra sült, friss kenyeret visznek

– Pak, gyújtsd be a kemencét! – mondta a felesége. – Én addig tésztát dagasztok

Pak tűzifát hozott, belekukkantott a kemencébe, és látta, hogy az vörösen izzik. A kemencére ugyanis a Nap sugara sütött.

„Ez saját magát befűtötte” – gondolta, és nyugodtan aludni ment.

Lak közben meggyúrta a tésztát, és a kemencéhez ment. Vörösen izzott a kemence, ő pedig hozta a tésztát, és belevetette.

Várt egy ideig Lak és Pak. Már eltelt egy óra, eltelt a második óra is, de a kenyér csak nem pirult.

– Lak, Lak!

– Tessék, Pak lelkem!

– Meddig ülünk még itt? Gyere, menjünk, a kemencét majd a vállunkra vesszük, és a kenyér útközben megsül.

Mikor a vőlegény rokonai kijöttek az útra, látták, hogy jön az asszony apja meg anyja egy kemencével a vállukon. Gyorsan eléjük szaladtak, a kemencét levették a vállukról, az egyik sarokba letették, őket pedig illendően megvendégelték.

Eljött az este, Lak és Pak éjszakára is ott maradt a házban. Mikor lefeküdtek, kezdtek körülnézegetni a házban.

– Lak, Lak!

– Tessék, Pak lelkem.

– Nézegetem ennek a háznak a falait, csupa repedés mindenütt.

– A szárazságtól megrepedezett! Szegény leányunk! Hát nem volt esze hozzá, hogy egy kis olajjal bekenje? Akkor sohasem száradt volna ki!

– Gyerünk, kenjük be olajjal mi magunk! – ajánlotta Lak.

Felkelt Lak és Pak, egy kis köcsögben az egyik polcon találtak olajat, és a falat elejétől végig bekenték. Mikor a munkát befejezték, azt mondták: „Most már egy jót aludhatunk.” De Pak szeme hirtelen a kamrában álló két korsóra esett.

– Lak, Lak!

– Tessék, Pak lelkem!

– Az imént azt mondtad, hogy okatlan a leányunk, de nem volt igazad. Nézd csak, milyen okos volt. Azt mondta magában: „Apám és anyám messzi útról jönnek, porosak lesznek, ha

megmosakszanak, akkor felfrissülnek”, és két tele korsót készített ide nekünk.

Lak és Pak mosakodni kezdtek.

– No, nézd csak, milyen édes ez a víz! – csodálkozott Pak.

– Úgy látszik, errefelé ilyen édes a víz – felelte Lak.

A korsókban valójában nem víz volt, hanem méz. Abban fürdött meg Lak és Pak. A fürdés után aludni tértek.

Pirkadni kezdett, felvirradt a reggel, feljött a Nap is. A háziak az udvaron palászt, kurpácsát terítettek, készülődtek a reggelihez, forralták már a teát, és körben letelepedtek, de Lak és Pak bizony nincsenek sehol. Egy idő után mit tehettek, bementek értük. Látták, hogy az asszony és a férje úgy odaragadtak az ágyhoz, hogy moccanni sem tudnak.

Egyszer Lak és Pak leányának egész rokonsága messzire elutazott. A leány egyedül maradt férje házában. Felkelt reggel az ágyból, de nem ment kezét és arcot mosni, hanem úgy mosdatlan kézzel, egy kenyérszeletet kezdett majszolni,

Hirtelen egy borjú kidugta fejét az istállóból, és elbőgte magát.

„Jaj, micsoda szégyen! Meglátta a borjú, hogy mosdatlan kézzel eszem. Most majd mindenkinek elhíreszteli. Mekkora szégyen, mihez is fogjak?” – így kesergett a leány, és apja, anyja házába szaladt.

– Lak, Lak!

– Tessék, Pak lelke!

– Igen kellemetlen dolog esett! – mondta Pak. – De ne búsulj, leányom, majd csak találunk valami orvoslást.

Azzal leányukkal együtt a kádi elé mentek nagy sietve.

– Ebben az ügyben én tehetetlen vagyok – mondta a kádi, és magában jót nevetett az ostoba embereken. – Ha a városban megtiltom is, hogy ne beszéljenek róla, az egész országban nem tudom megtiltani. A pádisáh elé menjetek.

Lak és Pak a leányukkal együtt nagy sietve a pádisáh elé mentek.

Mikor a pádisáh meghallotta a kérésüket, elrendelte: tilos arról beszélni, hogy Lak és Pak leánya egyszer tisztátalan kézzel evett.

Hírnökei az egész országban közhírré tették a pádisáh parancsát.

A ZSARNOK PÁDISÁH ÉS AZ OKOS PARASZT

Volt egyszer egy zsarnok pádisáh. Abban lelte örömét, hogy ok nélkül büntette az embereket.

A pádisáh a „bűnösöket” a következőképpen büntette: vett két papírszeletkét, az egyikre azt íratta: „halál”, a másikra pedig: „élet”. A papírszeleteket összehajtogatta, s a bűnös elé nyújtotta. Ha a bűnös a halált ígérő papírszeletkét választotta, már búcsúzhatott is az élettől, ha azt a papírt húzta, melyen az élet szó állt, megmenekült a haláltól.

Egyszer egy paraszt a zsarnok pádisáhot szidta. A pádisáh tömlöcbe vetette a parasztot, és eltökélte, hogy kivégezteti. De nem akarta a szokásos módon büntetni, nehogy a paraszt véletlenül az „élet” szót húzza, és megmeneküljön a haláltól. Sokat töprengett ezen a pádisáh, míg végül a következő cselet eszelte ki: mindkét papírra a „halál” szót íratta, és a paraszt elé nyújtotta, hogy válasszon. A pádisáh egyik bizalmasa azonban tudatta titokban a dolgot a paraszttal.

A paraszt egy kis fejtörés után megtalálta a módját, hogy a hírhozó titka se derüljön ki, és ő maga is megmeneküljön a haláltól.

Mit csinált a paraszt?

Fogta az egyik papírszeletkét, hirtelen lenyelte, és így szólt a pádisáhhhoz:

– Nézze meg felséged: ha a másik papírra „élet” van írva, akkor én a „halál” felírású papírt ettem meg, és akkor végeztess ki. Ellenkező esetben megmenekültem a haláltól.

AZ OKOS PARASZT ÉS A CSALÓ MOLLÁK

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy parasztember. Volt egy felesége meg egy fia. Egy napon a paraszt beteg lett, és ágynak esett. Maga elé hívatta a fiát:

– Fiacskám, fogd a tehenünket és add el, az érte kapott pénzt pedig rejtse el. Lehet, hogy meghalok, akkor majd a síromat és koporsómat megvásárolhatod rajta.

Engedelmeskedett a fiú, kihajtotta a tehenet, és elindult a bazárba. Útközben három mollával találkozott. A mollák is meglátták a kisfiúcskát, amint ügyel-bajjal hajtotta a nagy tehenet.

Megállították, és így szólították meg:

– Hová hajtod azt a tehenet?

– A bazárba, hogy eladjam – válaszolt a fiúcska.

A mollák összedugták a fejüket, majd a fiúcska felé fordultak, és így folytatták:

– A bazár nagyon messze van, ne fáradj, add el nekünk a tehenet!

A fiúcska ráállt az alkura, a mollák pedig egy-egy tübetejka száraz szedret adtak neki cserébe, és elhajtották a tehenet. A fiú a száraz szedret csipegetve hazafelé indult. Amíg mendegélt, egy egész sapka szedret megevett, a maradékot pedig apja elé tette.

Apja felemelkedett vánkosáról, és megkérdezte:

– Fiacskám, eladtad a tehenet?

– Eladtam, íme, itt az ára! – felelte a fiú, és nyújtotta a szedret.

A paraszt kibogozta a kendőt, látta, hogy szeder van benne. Ide-oda túrt benne, de bizony egy fia pénzt sem talált.

Csodálkozva kérdezte:

– Hol van a pénz, amit a tehenért kaptál?

– A mollák csak ezt adták – felelte a fia.

Méregbe gurult a paraszt:

– Ó, te ostoba! Az álnok mollák becsaptak téged!

Két-három nap múltán jobban lett a paraszt, és azon kezdett töprengeni, hogyan állhatna bosszút a mollákon. Eloldotta szamarát az istállóból, megcsutakolta, csak úgy ragyogott, majd három tangát dugott a szamár szájába, és a bazárba hajtotta. Összegyűltek az emberek a paraszt köré, és kérdezték a szamár árát. Száz tangát mondott a paraszt. A kereskedők csodálkoztak és otthagyták.

Kis idő múltán a három molla is a bazárba érkezett. Látták, hogy a parasztnak egy takaros és jól táplált szamara van. Odamentek és megkérdezték:

– Hé, te paraszt, mennyiért adod a szamarat?

A paraszt így felelt:

– Száz tanga az ára.

– Mit tud a te szamrad, hogy ekkora ára van? – kérdezték csodálkozva a mollák.

– Ez – felelte a paraszt – aranyat hullajtó szamár, valahányszor ordít, szájából egy tanga hullik.

– Na, ezt megnézzük! – hitetlenkedtek a mollák, és feszülten figyeltek.

Nem telt el sok idő, a szamár felemelte fejét, elordította magát, és egy tanga hullott a szájából. A mollák összesúgtak, tanácskoztak, és úgy döntöttek, hogy még várnak; ha a szamár szájából még egyszer tanga hullik, megveszik.

Hosszú idő elteltével a szamár ismét ordított, és a szájából egy másik tanga hullott. A mollák most már megbizonyosodtak az aranyat hullajtó szamár csodálatos képességéről, és száz tangáért megvették. A paraszt ezt a tanácsot adta nekik:

– Ne feledjétek, hogy ez a szamár finom bánásmódot igényel, mindig tisztán, gondosan tartsátok. Ha nem így tesztek, nem ad aranyat.

– Jó, jó – mondták a mollák, és elhajtották a szamarat. Már jó ideje mentek, mikor a szamár meglátott egy homokbuckát, és belehempergőzött. Erre-arra hempergett a homokban, majd miután jól megfürdött, feltápászkodott. A mollák nyomban vitték a vízhez, fejét, testét lemosták, rózsahímes kendőjükkel szárították, majd hazahajtották a szamarat.

Otthon egy istállót kerítettek neki, szalmát almoztak alája, és kikötötték.

Éjfélkor elbődült a szamár. A mollák gyorsan kiugrottak ágyukból, lámpást ragadtak, és rohantak a sarokhoz. Izgatottan keresgéltek, és találtak is a szalma között egy tangát. Most már teljesen megnyugodtak, hogy aranyat hullajtó szamaruk van. Boldogan mondogatták:

– Fájdalmad, bajod, ó, kincses bendőjű szamár, a mi fejünkre szálljon! – és fejét, pofáját megcsókolták, szőrét, farkát simogatták, a jászolba cukrot és mazsolát szórtak.

Pirkadatkor a szamár ismét ordított egyet. A mollák rohantak a sarokhoz. Mindent tűvé tettek, az egész szalmát feltúrták, de semmit sem leltek.

Kis idő elteltével újból hallották a szamár ordítását, ismét kerestek, kutattak, de semmit sem találtak. Rájöttek a mollák, hogy a paraszt becsapta őket. Méregbe gurultak, egy-egy husángot ragadtak a kezükbe, és a parasztot átkozva, a házába mentek.

A paraszt tudta, hogy másnap biztos várhatja őket. Azon töprengett, miként járhatna túl az eszükön. Kiment az erdőbe, és fogott két nyulat. Egyik nyulat az ingébe rejtette, a másikat a feleségének adta, s meghagyta neki:

– Kimegyek szántani, ha a mollák megjöttek, mondd meg nekik, hogy „itt és itt szánt”. Aztán a molláknak, mikor kirohannak hozzám, főzz egy fazék ízletes levest, és ezzel a nyúllal együtt hozd ki!

Alig ment el a paraszt, megérkeztek nagy méltatlankodással a mollák, és dörömbölni kezdtek a ház ajtaján. A paraszt felesége kijött megtudakolni, hogy kit keresnek.

A mollák így válaszoltak:

– A parasztot keressük, a csaló, akasztófára való parasztot akarjuk!

– Szántani ment – felelte az asszony. – Arrafelé menjetek!

A mollák szitkozódva-átkozódva a nyomába eredtek. A paraszt azonnal otthagya a szántást, és elébük ment, hogy köszöntse őket. Kezét illendően összefonta a mellén, és megkérdezte:

– Ő, tiszteletreméltó mollák! Miféle istentelen bosszantotta így föl tiszta, szentséges szíveteket?

– Te hitetlen, te bosszantottál fel minket! – kiabáltak a mollák.

– Én-e? – csodálkozott a paraszt. – Ha így lenne, büntessetek meg! De előtte hadd rovom le szent kötelességem igen tisztelt vendégeim előtt: hússal teli zsíros levestel vendégellek meg benneteket!

Majd megragadta a nyulat, és ezt mondta:

– Szaladj, mondd meg a gazdaasszonyodnak, hogy főzzön gyorsan jó zsíros húslevest, hozza ki, és te is gyere vele!

Azzal a paraszt útnak eresztette a nyulat. Futott a nyúl inaszakadtából, és gyorsan eltűnt a szemük elől. Egy óra sem telt még el, megérkezett a paraszt felesége, egyik kezében egy fazék leves, a másikban a nyúl. A mollák hatalmas étvággal felfalták az egész fazék levest, majd összedugták fejüket, tanácsot tartottak. Végül így szólt a főmolla:

– Azt a száz tangát kidobtuk, de valamit segítünk a dolgon, ha ez a nyúl a miénk lesz. Majd minden kívánságunkat teljesíti, és az emberek jobban fognak bízni bennünk, több hitelt adnak a szavunknak.

A másik két molla is egyetértett ezzel az okoskodással, és így szóltak a paraszthoz:

– Add el nekünk ezt a nyulat!

– Nem, dehogy adom! Ilyen pompás segítőtársra nehezen akad az ember! – válaszolta a paraszt.

De a mollák könyörgöm fogták a dolgot:

– Add el nekünk, elengedjük a szamárért adott száz tangát, és ezért is adunk száz aranyat!

– Jól van, vigyétek – egyezett bele a paraszt –, minthogy annyira könyörögtök, hát odaadom.

A mollák átadták a száz aranyat, és örömmel eltávoztak a nyúllal.

Útközben így beszélgettek: – A szomszédunk áldozati lakomát akart készíteni, megyünk és megmondjuk, hogy fogjon hozzá, nekünk van egy hírnökünk, az majd összehívja a vendégeket.

Mikor hazaértek, el is mondták mindezt a szomszédnak.

A szomszéd tüstént összehívott két-három embert, bárányt öltek, és nagy üstökben főzni kezdtek.

A mollák pedig így szóltak a nyúlhoz:

– Menj, hívd össze a falu minden emberét ebbe a házba! – azzal szélnek eresztették a nyulat.

Elkészült a kenyér és a leves, de a vendégeknek se híre, se hamva. A meleg kenyér kihűlt, a leves íze elment, végül a szomszédnak mit volt mit tenni, felmászott a háztetőre, és onnan kiabált:

– Hé, emberek, miféle szerzet vagytok, hogy meghívnak benneteket a lakomára, és nem jöttök?

– Minket senki sem hívott! – álmélkodtak az emberek, és jöttek egymás után.

– Hogyhogy? Talán a hírvivőnket nem is láttátok?

Az emberek megkérdezték:

– Ki volt a hírvivőtök?

– Egy nyulacska – felelték a mollák.

– Mi láttunk egy nyulat – mondták néhányan –, az erdő felé menekült.

– A néma nyúl hol van, a meghívott vendégek hol vannak? – nevettek mások.

Rájöttek a mollák, hogy a paraszt másodszor is csúnyán becsapta őket, nagy méltatlankodással rohantak a házába.

A paraszt pedig mikor hazaért, leölt egy kakast. Kivette a begyét, megtöltötte a kakas vérével, és odaadta a feleségének:

– Ha a mollák megjönnek, fogd és tapaszd a nyakadra! Én akkor egy bottal a nyakadra ütök, te pedig tégy úgy, mintha meghaltál volna. Akkor ismét feléd suhintok, te pedig tüsszents egyet, és támadj föl!

Kis idő múltán ismét hallani lehetett a mollák dühös kiáltozását. Kapta magát a paraszt felesége, a véres begyet a nyakára tapasztotta. A paraszt is fogta a botot, és készenlétbe helyezkedett.

A mollák betörték a ház ajtaját, és átkozódva a parasztra rontottak:

– Te csaló, te álnok, te hitetlen, kiirtunk a föld színéről! – ordították, és öklüket rázták a paraszt felé.

– Mit akartok már megint tőlem! – ordított a paraszt még a moháknál is hangosabban. – Bizony magam vagy az asszonyom elemésztem, ha tőletek nem szabadulok!

Azzal a bottal az asszony nyaka felé vágott, az asszony nyakából pedig piros vér serkent ki, és a földre zuhant, mintha meghalt volna.

Megrettentek a mollák, egyik a másik után kezdte a menekülés útját keresni, és az ajtó felé igyekeztek. De előttük termett a paraszt:

– No, no, azért ne féljete! Ez a bot halottfeltámasztó bot, most a feleségem ezzel a bottal feltámasztom.

Megálltak a mollák. A paraszt pedig nagyot ütött botjával az asszony fejére. Az asszony előbb mocorogni kezdett, majd

tüsszentett egyet, és felállt. A mollák összedugták a fejüket, megtanácskozták a dolgot, és úgy döntöttek, hogy megveszik a botot.

– Ezzel a bottal – számítgatta a főmolla – a halottakat feltámasztjuk, és olyan gazdagok leszünk, hogy még a házunk oszlopa is aranyból lesz.

Ezt a gondolatot forgatták a fejükben, és a lelküket is kitették, úgy könyörögtek a parasztnak. Végül megvették a botot, és elmentek.

Útközben keserves sírás üti meg a fülüket. A sírás felé igyekeztek, és látták, hogy egy házhoz gyülekeznek az emberek, az udvaron pedig már nagy jajgatással sírnak az asszonyok.

– Mondjátok meg, hogy az asszonyok hagyják abba a sírást! – parancsolta a főmolla. – Mi feltámasztjuk a halottat!

– Hogyan támasztjátok fel? – kérdezték az emberek.

– Ezzel a halottfeltámasztó bottal – felelték a mollák.

Az emberek hitetlenkedve mondták:

– Ez a bot is biztosan olyan, mint a hírvivő nyulatok!

Takarodjatok innen, nem hiszünk többé nektek!

– Ne higgyetek, de figyeljete. Most mindnyájatokat megölünk, azután újra életre keltünk – mondta a főmolla, és a bottal ütlegelni kezdte az embereket. De senki sem halt bele, még csak a földre sem estek. Az emberek kiragadták a főmolla kezéből a botot, és a molláknak estek. A mollák pedig csupasz fejjel, mezítláb hordták el az irhájukat.

A VILÁGHÓDÍTÓ SZAMÁR

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy szegény ember. Sem földje, sem háza nem volt, csak egy göthös, kivénhedt szamara.

Egyszer fülébe jutott a szegény embernek, hogy van a világon egy olyan ország, ahol a szamárnak írmagja sincs, és nem látta senki még a patáját sem.

„Odaviszem a szamaram – gondolta a szegény ember –, talán ott vevőre akad.”

Ráült a szegény ember a szamár hátára, és útnak eredt. Nagy hegyeket hagyott maga mögött, bejárt néhány sivatagot, nagy tavak mellett haladt el, végül elért abba az országba, amely nem ismerte a szamarat, de még a patáját sem látta soha.

Az emberek mindenfelől összecsupdültek, és megbámulták a furcsa állatot. Váratlanul a szamár, ahogy az már szokása volt, felordított. Amint meghallották a báméskodók a szamár fülsiketítő iázását, százfélé futottak. Aztán a szamár abbahagyta az ordítást, és csendben álldogált. Mikor látták az emberek, megnyugodtak, a közelébe merészkedtek, és megkérdezték a szegény embert:

– Miféle furcsa állat ez?

– Ez a világhódító szamár – felelte a szegény ember ravasz mosollyal.

A báméskodók között a pádisáh udvaroncai is jelen voltak.

– Ha ez valóban képes a világot meghódítani, a pádisáhnak azonnal jelenteni kell – mondták az udvaroncok, és a szegény embert a pádisáh elé vitték.

A pádisáh a palota erkélyéről megszemlélte a furcsa állatot. Ekkor a szamár ismét felvetette a fejét, és ordított egyet. A pádisáh úgy érezte, hogy még a palota falai is beleremegtek. A szamár fülsiketítő ordításától a palota udvarán álló lovak megijedtek, fékjeiket levetették, és futottak, amerre láttak. Nagy zűrzavar támadt. Az udvaroncok egymást taszigálták, és lélekszakadva magukra zárták a palota kapuit, ajtóit.

A pádisáh meghökkenve nézte a jelenetet.

– Nocsak, miféle szerzet lehet ez? Hé, öregember, nem adod el ezt a világhódítót?

– De igen, eladhatom.

– Mi az ára?

– Vegye meg felséged – tanácsolták a pádisáh vezírei –, amelyik országot csak akarod, meghódítja, és megtérül az ára.

A pádisáh megparancsolta, hogy vásárolják meg a szamarat. A szegény ember pedig annyi aranyat és ezüstöt kapott, amennyit a szamár nyomott.

Az udvaroncok kérdezték a szamár gazdáját, hogy mi módon gondozzák, mivel etessék az állatot.

– Szép és tiszta istállóban tartsátok, elébe magas jászolt építsetek, abba szalmát, árpát meg mazsolát szórjatok, vödörből itassátok! Amikor pedig a pádisáh harcra készül, hozzátok ki az istállóból, és mutassátok meg neki az ellenséget. Akkor majd meglátjátok, mit tud a világhódító!

A szegény ember fogta az aranyakat és az ezüstöket, két lovat és mindenféle drágaságot vásárolt, majd az aranyat, ezüstöt zsákokba rakta, a lovakra málházott, és hazafelé indult.

A szomszédos országokban hamarosan híre ment, hogy a pádisáh egy világhódítóra tett szert. Fülükbe jutott, hogy most a pádisáh hizlalja, s hamarosan megtámadja a többi országot

Az egyik pádisáh úgy gondolta, hogy addig kell megoldást keresni, míg nem késő, és cselekedni kezdett. Egyik este seregét összegyűjtötte, és körülvette a szamárbíró pádisáh városát.

A város egy domb tetején terült el.

Mikor a lakosok reggel felébredtek, látták, hogy városukat körülfogta az ellenség rengeteg serege.

A pádisáh is tudomást szerzett az ostromról, és parancsot adott, hogy vezessék elő a világhódítót, és küldjék az ellenség ellen.

A szamarat egészen mostanáig még nem is hozták ki az istállóból, csak árpával, mazsolával meg zsenge szalmával etették, a jászoltól még inni sem ment el, vödörben hozták számára a vizet, A szamár emiatt olyan kövér lett, hogy nem fért ki az istálló ajtaján, ki kellett a falat dönteni.

A pádisáh emberei a világhódító szamarat a város szélére vitték, a kapukat kitérték és kibocsátották.

A szamár, minthogy jó ideje már az istállóban tétlenkedett, nagyon áhítozott a szabad legelők után. A friss levegő most megrészegítette, viháncolt, énekelt, egyik oldaláról a másikra hempergett

Akkora porfelhő keletkezett, hogy a szamarat nem lehetett látni.

Az ellenséges pádisáh seregét rettegés szállta meg, mikor meglátta a sűrű porfelhőt. Senki sem merészelt a világhódító közelébe menni. Mikor a szamár megelégette a hempergést, felállt, meglátta a ló- és embersereget, és azt gondolta, hogy arrafelé tágas legelők vannak, azokon pedig nyájak és pásztorok. A friss fű illatát érezte orrában, pofáját az ég felé fordította, és ordított néhányat teljes erejéből. Majd füleit hegyezve az ellenséges sereg felé vágtázott.

Az ellenséges katonákat nagy félelem szállta meg erre, és futásnak eredtek.

A győzhetetlen világhódító híre valamennyi környező országban elterjedt. A szomszédos pádisáhok nem merészelték többé a világhódító szamár hatalmas urának földjére támadni.

A pádisáh igen hálás volt a szamárnak, megparancsolta, hogy még nagyobb gonddal tartsák. A szamár pedig ettől kezdve még több mazsolát és árpát evett.

A sok zabálástól olyan kövér lett, mint egy gömb, majd végül szétpukkadt.

A TEVE A FÜRDŐBEN

Egy napon Mosfeqí molla a fürdőbe akart bemenni, de a fürdőmester elállta az útját:

– Ma az előkelőségek, az emír és a főbíró fürdenek, ezért a hozzád hasonlóknak nincs most helye bent.

Mosfeqí otthagya, és bérelt hamar egy tevét. Új pokrócot, szerszámot rakott rá, koronás kantárral szerelte fel. Majd a bazárba ment, aranszöttes ruhát vett hitelbe, a teve hátára terítette, és az egésznek tetejébe még egy turbánt is helyezett. A kantár koronájába csillogó drágaköveket aggatott, a tevét a fürdőhöz hajtotta, és bebocsátást kért.

Bámult a fürdőmester, és dühösen kérdezte:

– Hát te mit akarsz ezzel a tevével?

Mosfeqí így válaszolt:

– Ha a fürdőtök ma csak az előkelőségek számára nyitott, szeretném a tevémet megfürösztetni. Mert az én tevéem még az emímél és a főbírónál is nagyobb. Ha a nagyok számára korona, turbán és aranszöttes ruha szükséges, íme a korona, a turbán és az aranszöttes ruha!

HÁFIZ ÉS A VÁLYOGVETŐ

Sírázi Háfiz egyszer ballagott egy úton. Az út mellett látott egy vályogvetőt, aki a verseit hibásan énekelte. Háfiz megállt, fülelt egy kicsit, majd a vályogvető kivetett tégláit taposni kezdte. Mikor meglátta ezt a vályogvető, rárontott, és a gallérjánál megragadva így szidalmazta:

– Talán vak vagy, hogy az utat odahagyva a téglákon taposol, és a munkámat tönkreteszed?

Háfiz is nyakon ragadta a vályogvetőt, és így viszonzta:

– Te talán bolond vagy, hogy szívem vérével írt verseimet ilyen szégyenteljesen elhibázod?

„A FAZEKAD MEGHALT!”

Effendi egyszer elkérte a szomszédja fazekát, és két nap múltán egy kicsi edénykével együtt adta vissza. Mikor a szomszéd megkérdezte, hogy egy helyett miért kapott kettőt, Effendi így válaszolt:

– A fazekad tegnap megfiadzott: íme a gyereke...

A szomszéd örült a dolognak, és elvitte a kis fazekat.

Effendi egyszer ismét elkérte a szomszéd fazekát, de ezúttal nem adta vissza. A szomszéd, aki ismét abban reménykedett, hogy fazeka most is vemhes lesz, nem bírta már türelemmel, és Effendi házába ment, hogy érdeklődjön. Effendi ezt mondta:

– A fazekad meghalt!

– Soha nem hallottam róla, hogy egy fazék meghalt volna! – méltatlankodott a fazék tulajdonosa.

– Arról talán hallottál, hogy egy fazék megfiadzott? – kérdezte Effendi.

A FELHŐ ÁRNYÉKA

Egy napon Effendi a sivatagot járta, mindenfelé kutatott, keresgélt, a homokot szitálta. Az arra haladók csodálkozva kérdezték:

- Effendi, mit csinálsz itt?
- Itt ástam el a pénzem, azt keresem, de sehol sem találom.
- Amikor elástad a pénzt, semmi jelet sem tettél?
- Hogyne tettem volna?
- Miféle jelet?
- Egy felhő árnyékát, amely akkor éppen a fejem fölött lebegett!

EFFENDI AJÁNDÉKA

Effendinek volt egy libája, leülte, megsütötte, és ajándékba vitte a pádisáhnak.

Hanem útközben maga is nagyon megéhezett, ezért megette a liba egyik lábát, majd az egy lábú libát átnyújtotta a pádisáhnak.

A pádisáh, mikor meglátta a libát, megkérdezte:

– Effendi, a liba másik lábával mi lett?

Effendi választ keresve fürkészően körülnézett, és szeme a pádisáh lúdaira esett, amint az árnyékos tóparton mind fél lábon pihentek.

Ettől eszébe jutott valami, és így szólt a pádisáhhhoz:

– Idén a tojásokból féllábú libák keltek. Nem látod, hogy a te libáid is mind ilyenek?

A pádisáh intett az ajtónállónak, hogy fapálcájával suhintson a libák felé. A libák mind megrebbentek, és hasuk alá húzott lábukat kiengedve két lábon menekülni kezdtek.

A pádisáh a libákra mutatott és így szólt Effendihez:

– Miért hazudsz, láthattad, hogy a mi libáink mind kétlábúak!

De Effendi gyors volt a válasszal:

– Ha az a fapálca a te fejed érte volna, te is négy lábon menekültél volna!

A FA TANÚSÁGA

Egy ember sivatagi utazásra ment. Az úton egy arannyal teli erszényt talált. Leült egy fa árnyékába, hogy megszámlálja a benne levő pénzt, mikor az úton egy barátja haladt el, és megorrontotta a dolgot

Az utas azt tanácsolta a másiknak, aki a pénzt találta, hogy bízta rá a pénzt, ő nem megy a sivatagba. Társának ellenben, ha útközben rablókkal találkozik, a pénzét elveszik, őt magát pedig megölik.

Tetszett ez az ötlet annak, aki a pénzt találta. Tanácsadó barátjára bízta a pénzt, és ezt mondta:

– Őrizd meg jól ezt a pénzt, ha visszatérek a sivatagból, visszakérem tőled.

Azzal elvált egymástól a két barát, az utas folytatta útját, a tanácsadó pedig vette a pénzt, és visszatért a városba.

Amikor az utas megtért útjáról, kérte barátjától a rábízott összeget, de az így méltatlankodott:

– Miféle összeget? Sohasem hallottam erről a dologról.

Az utas tudta, hogy „tanácsadó barátja” a rábízott pénzt el akarja tagadni. Mit tehetett, Effendi kádi elé ment, hogy beperelje őt. Effendi bizonyítékot kért az utastól.

Az utas a fán kívül, amely alatt mindez történt, nem tudott más tanút idézni. A tanácsadó pedig mindent tagadott, és nagy hangon bizonygatta, hogy sohasem hallott arról a fáról.

Effendi így szólt az utashoz:

– Minthogy azon a fán kívül más tanúd nincs, menj és idézd meg a fát a perben, hogy tőle tudjam meg az igazságot.

– Hogyan tudna a fa járni, hogy itt megjelenjen, és tanúságot tegyen?! – kérdezte csodálkozva az utas, és magában ezt gondolta: „Ez az Effendi megőrült!”

– Azonnal menj – parancsolta mérgesen Effendi az utasnak –, és közöld a fával, hogy Naszreddin Effendi molla parancsára tüstént jelenjen meg a tanácsban!

Az utas bármennyire is nem hitt a fa tanúságában, kénytelen-kelletlen kiment a bíróságról, hogy elhozza a fát.

A csaló tanácsadó barát pedig ezalatt Naszreddin molla előtt maradt.

Tizenöt perc elteltével Naszreddin molla ezt kérdezte a tanácsadótól:

– Te mit gondolsz, elért már a barátod a fához ennyi idő alatt?

– Nem, még úton kell lennie, nem érhetett oda – felelte a tanácsadó, és hozzátette: – Innen addig a fáig körülbelül egy *farszang*⁽¹⁸⁾ a távolság, ahhoz, hogy odaérjen, egy óra szükséges.

Naszreddin molla nem szólt semmit a tanácsadó szavaira, és amíg a másik vissza nem tért, a száját sem nyitotta ki.

Amint megjött az utas, panaszkodni kezdett Naszreddin mohának, hogy nem jön a fa. Effendi így válaszolt:

– A fa eljött, a barátod nyelvével tanúságot tett magáról, és elárulta a barátodat is – mondta, és egy erszény aranyat ítelt meg az utasnak a tanácsadó barát terhére.

A PÁDISÁH ÉS A KINCSTÁR ÓRE

Egyszer egy pádisáh tengeri útra készül. Már éppen útra készen áll, mikor kincstárának egyik őre nagy sietséggel elébe járul, és így szól:

– Világ ura, ma ne kelj útra! Álmodtam az éjjel: erős vihar kerekedik, és a hajókat elsüllyeszti.

Meghallgatja a beszédet a pádisáh, egy nappal elhalasztja az utazást, és megparancsolja embereinek, hogy menjenek és nézzék meg, van-e a tengeren vihar, vagy nincs. Visszatérnek udvaroncai a hírrel, hogy a tengeren erős vihar dúl.

Ezután a pádisáh bőkezűen megajándékozta kincstárnokát, de ugyanakkor elbocsátotta tisztségéből.

Miért cselekedett így a pádisáh?

Válasz: A pádisáh azért adott értékes ajándékot kincstárnokának, mivel az 6 tanácsára hallgatva megmenekült a haláltól. De azért mentette föl tisztségéből, mert éjjel, az őrállás idején aludt.

- {1} hadzsi – Mekkába v. Medinába zarándokló v. ilyen zarándokutat megtett mohamedán
- {2} molla – muszlim pap
- {3} dzsugara – tarka cirok, termése és hajtása nemcsak takarmány, de sokféle élelmiszernövény
- {4} tübetejka – fejfedő
- {5} rubái – négysoros versforma és lírai műfaj a perzsa irodalomban
- {6} karbász – nehéz pamutszövet
- {7} argaván – orgona
- {8} szufa – kárpitozott ülés, szófa
- {9} dév – természetfeletti lény, démon
- {10} korpácsa – matrac
- {11} zuma – fúvós hangszer
- {12} sáhzáde – trónörökös
- {13} tanga – érme, pénz
- {14} parandzsa – női öltözék
- {15} sariát – törvény
- {16} peri – szárnyas, tündérszerű szellem
- {17} palász – kézi szövésű szőnyeg
- {18} hossz mérték, 1 farszang = 6.23 km